

Sakpolitiskt program för Centerpartiets Ungdomsförbund

Antaget vid förbundsstämman 2018 i Malmö

1. Demokrati	10
1.1 Statsskick och demokrati	10
1.1.1 Federalismens principer	10
1.1.2 Valbarhet	11
1.1.3 Det civila samhället.....	11
1.1.4 Kommuner och regioner	11
1.1.5 Statens organisation	12
1.1.6 Nordiska federationen	13
1.1.7 Monarki	14
1.1.8 Kungliga förtjänstordnar	15
1.1.9 Myndigheter och utnämningsspolitik	15
1.1.10 Demokrati och federalism inom FN	15
1.2 Europeiska unionen	16
1.2.1 Rätt makt på rätt plats	16
1.2.2 EU:s institutioner	17
1.3 Informationssamhället	17
1.3.1 Rätten att få uttrycka sin åsikt.....	17
1.3.2 Offentlighetsprincipen och det fria ordet	18
1.3.3 Press, radio och tv	18
1.3.4 Internet och informationsteknologi	19
1.4 Federalism	20
1.4.1 Federalism är maktindelning.....	20
1.5 Lag och rätt	21
1.5.1 Personlig integritet	21
1.5.2 Polisiära resurser	24
1.5.3 Ett starkt och tryggt domstolsväsende	25
1.5.4 Tydligare straffskalor	26
1.5.5 Straff bygger på två delar	26

1.5.6 Brottsoffer och vittnen	27
1.5.7 Anhöriga till kriminella.....	27
1.5.8 Trafficking	28
1.5.9 Kameraövervakning på landsbygden	28
1.5.10 Sexualbrott	29
1.5.11 Straffmyndighetsålder	29
1.6 Trossamfund	29
1.7 Försvarspolitiken i Sverige	30
1.7.1 Rekrytering till försvaret	31
1.7.2 Strukturell reformering av försvarsmakten	32
1.7.3 Officerskårens personalförsörjning	32
1.7.4 Sveriges vapenlagstiftning	32
1.7.5 Självförsvarsverktyg	32
1.8 Nationella minoriteter	33
1.9 Tid	33
2. Människan	34
2.1 Hälsa och sjukvård	34
2.1.1 Läkemedel	35
2.1.2 Dödshjälp	35
2.1.3 Blodgivning, organdonation och -handel.....	35
2.1.4 Ungdomsmottagningar behövs	36
2.1.5 Livsmedelsmärkning och hälsorekommendationer	37
2.1.6 Psykisk ohälsa	37
2.1.7 Akut mödravård	38
2.2 Välfärd och grundtrygghet	38
2.2.1 Grundtrygghetssystem	38
2.2.2 Pension	39
2.3 Ett tillgängligt samhälle för alla	40
2.4 Äldreomsorg	40

2.5 Arv	41
2.6 Sexualitet och könstillhörighet	41
2.6.1 HBTQ+	42
2.6.2 Familjebildning	42
2.6.3 HBTQ+-personers rättigheter i världen	43
2.6.4 Könsidentitet	43
2.6.5 Samliv för alla	43
2.6.6 Sex- och samlevnadsundervisning	43
2.6.7 Allas möjligheter till sex	44
2.6.8 Byxmyndighetsåldern	44
2.6.9 och Aids	45
2.6.10 Könsstympning och manlig omskärelse	45
2.6.11 Prevention	45
2.6.12 Abort	46
2.6.13 Laglott för transpersoner	46
2.7 Drog- och missbrukspolitik	46
2.7.1 Tobak	48
2.7.2 Klassificering av droger	48
2.7.3 Alkohol.....	49
2.8 Hedersrelaterat våld	50
2.9 Vaccination	50
2.10 Begravning	50
2.11 Kultur	50
2.11.1 Kulturens utveckling	51
2.11.2 Kultur och politik	51
2.11.3 Finansiering av kultur	52
2.11.4 Kulturarvet	53
2.11.5 Museer.....	54
2.11.6 Scenkonst	54

2.11.7 Musik	55
2.11.8 Dans	55
2.11.9 Film	55
2.11.10 Interaktiv underhållning	56
2.11.11 Litteratur.....	57
2.11.12 Bibliotek.....	57
2.11.13 Kultur för och med barn och unga	58
3. Jämställdhet.....	59
3.1 Könroller och normer.....	59
3.2 Feminism.....	61
3.3 Jämställdhet i skolan.....	61
3.4 Kvinnors karriärer.....	62
3.4.1 Diskriminering	64
3.5 Kvotering.....	65
3.6 Mediernas makt	65
3.7 Vård och hälsa	66
3.8 Familjepolitik	66
3.9 Könrelaterat våld.....	67
4. Migration och integration.....	69
4.1. Till EU.....	69
4.2. Inom EU.....	70
4.3. Migration till Sverige.....	71
4.3.1 Asylprocessen	71
4.3.2 Barn i asylprocessen.....	72
4.3.3 Arbetskraftsinvandring och arbetstillstånd	73
4.3.4 Spårändring från asyl- till arbetskraftsinvandring	74
4.3.5 Validering av kompetens	75
4.3.6 EU-migranter	75
4.4. Migration till Sverige.....	75

4.4.1 Integration	75
4.4.2 Tillgång till välfärden	76
4.4.3 Kostnadsersättning till kommuner	76
4.4.4 Civilsamhället	77
4.4.5 Asylboenden för ensamkommande flyktingbarn	78
4.4.6 Svenska normer och värderingar	78
4.4.7 Psykologisk hjälp	79
4.4.8 Utvisning	79
5. Miljö	81
5.1 Återvinning	82
5.2 Miljöskatter	82
5.2.1 Skatteväxling	82
5.2.2 Miljöskatter	83
5.3 De gröna näringarna	83
5.3.1 Hållbar skog	83
5.3.2 Hållbart lantbruk	84
5.3.3 Jakt och näring	85
5.4 Djur- och växtskydd	86
5.4.1 Biologisk mångfald	87
5.4.2 Djurvälstånd	87
5.4.3 Genteknik	88
5.4.4 Handel med utrotningshotade djur och växter	90
5.4.5 Naturresevat	90
5.5 Globala problem kräver globala lösningar	91
5.5.1 Internationellt klimatarbete	91
5.6 Transporter	91
5.7 Energi	93
5.7.1 Elcertifikatsystemet	94
5.7.2 Förnybar energi	94

5.7.3 Kärnkraft	95
5.8 Hållbart boende.....	96
5.8.1 Hållbart byggande	96
5.8.2 Gröna städer	97
5.9 Vatten	98
5.9.1 Havet.....	98
5.9.2 Östersjön	99
5.9.3 Övergödning.....	99
5.9.4 Fiske	99
5.10 Hållbar kemikalieanvändning och en giftfri vardag.....	100
5.11 Rydmiiljö.....	101
6. Utbildning.....	102
6.1 Förskola.....	103
6.2 Grundskola	103
6.2.1 Läroplikt.....	104
6.2.2 Fjärr- och hemundervisning	105
6.2.3 Betyg	105
6.2.4 Likvärdig utbildning	106
6.3 Gymnasieskola.....	106
6.3.1 En skola för förmågor	108
6.3.2 Lärlingsutbildning	108
6.4 Psykisk och social lärandemiiljö.....	108
6.5 Kvalitet i utbildning.....	110
6.5.1 Friskolan.....	111
6.5.2 Lärarutbildningen.....	111
6.5.3 Lärarlegitimationer.....	112
6.5.4 Läraryrket som profession	112
6.5.5 Skolinspektionen	113
6.5.6 Jämställdhet i klassrummet	113

6.6 Alla elever är olika	113
6.6.1 Elevernas arbetsmiljö	114
6.6.2 Särbegåvade elever i skolan	114
6.6.3 Specialskolan	115
6.7 Styrning av utbildning	115
6.8 Elevdemokrati	115
6.9 Den högre utbildningen	116
6.9.1 Kvalitet i utbildningen	116
6.9.2 Studentkåreerna	117
6.9.3 Studenters ekonomi.....	117
6.9.4 Flexibel högskola	117
6.9.5 Sveriges studenter i en globaliserad värld	118
6.9.6 Forskarutbildning	119
6.9.7 Forskning och patent	119
6.9.8 Antagning.....	120
6.10 Livslångt lärande	120
7. Ekonomi	122
7.1 Samhällsekonomi	122
7.1.1 Det offentliga kärnverksamhet	122
7.1.2 Delningsekonomi	122
7.2 Företag och företagande	123
7.2.1 Kapitalförsörjning till företag	123
7.2.2 Personaloptioner	124
7.2.3 Företagsklimat.....	124
7.2.4 Företagande i skola	125
7.2.5 Administrativa bördor	125
7.2.6 Ingångsföretag	125
7.3 Skatter	125
7.3.1 Regional skatt.....	126

7.3.2 Plattskatt och grundavdrag	127
7.3.3 Moms	127
7.3.4 Arbetsgivaravgifter	127
7.3.5 Skatteavdrag	128
7.3.6 Bolagsskatt	128
7.4 Valuta	128
7.4.1 EMU	129
7.4.2 Nordisk valuta	129
7.4.3 Alternativa valutor	129
7.4.4 En elektronisk krona	130
7.5 Bostadsmarknaden	130
7.5.1 Marknadshyror	130
7.5.2 Regler och normer för byggnation	131
7.5.3 Reavinstskatt	131
7.6 Arbetsmarknad	132
7.6.1 Stärk individens roll på arbetsmarknaden	132
7.6.2 Reformera LAS	133
7.6.3 Förtroendemannalagen	134
7.6.4 Skrota Arbetsförmedlingen	134
7.7 Miljöekonomi, landsbygdens företagande och de gröna näringarna	134
7.7.1 Jord- och skogsbruket, de gröna näringarna	135
7.7.2 Livsmedel och energigrödor	136
7.7.3 Jordbruksstöd	136
7.7.4 Växtförädling och GMO	137
7.7.5 Externaliteter	137
7.8 Expropriation	137
8.1 Internationell handel	139
8.1.1 Frihandel, globalisering och handelsavtal	140
8.1.2 Tullar	141

8.1.3 Ekologiska och sociala ramar för handel	141
8.2 Folkrätten	141
8.3 Terror och hot mot medborgarna	143
8.4 Miljö och klimat	143
8.5 Situationen i världen	144
8.6 Internationell hälsa	145
8.7 Bistånd	146
8.7.1 Utvecklingsbistånd.....	146
8.7.2 Humanitärt bistånd	147
8.8 EU-politik	147
8.8.1 EU:s miljöpolitik	147
8.8.2 EU:s migrationspolitik	149
8.8.3 EU:s handelspolitik	149
8.8.4 Den gemensamma jordbrukspolitiken – CAP.....	150
8.8.5 EU:s gränsöverskridande brottsbekämpning	151
8.8.6 EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik	151
8.8.6 Europeisk bankunion	152
8.9 Vapenexport	152
8.10 Rymden	153
8.11 FN	153
9. Infrastruktur och kommunikationer	155
9.1 Finansiering av infrastruktur	155
9.7 Sjöfart.....	162

1. Demokrati

Det finns olika sätt att lösa gemensamma problem. För oss i Centerpartiets Ungdomsförbund (CUF) är demokrati det enda acceptabla. Endast genom demokratiska lösningar kan folket göra sin röst hörd och utkräva ansvar av de som innehar makten. Om vi ska kunna leva upp till regeringsformens portalparagraf om att all makt utgår från folket måste vi också låta makten utgå från enskilda människor.

CUF vill se en begränsad stat som lämnar utrymme för den enskilda människans frihet och integritet. Vi ser ett tydligt mervärde i att människor sluter sig samman i olika former av föreningar för att lösa gemensamma problem. På det sättet blir vi mycket starkare än om vi arbetar ensamma. Det är av vikt att vi i ett välfungerande demokratiskt samhälle har en rättsstat som garanterar varje människas säkerhet och trygghet.

Myndighetsåldern ska gälla och vara konsekvent vid 18 års ålder. Över denna ålder ska inga förbjudande åldersgränser finnas. Rösträtt i de allmänna valen ska ges alla som uppnått myndighetsåldern senast under valåret.

15 1.1 Statsskick och demokrati

1.1.1 Federalismens principer

Vi vill att federalism ska ligga till grund för samhällets konstitutionella skick. Vår vision om samhällets uppbyggnad går därför att sammanfatta med hjälp av federalismens principer:

- Icke-centralisering. Beslut ska fattas så nära dem som berörs som möjligt, och det är alltid de underliggande nivåerna som ska avgöra vilka beslut som ska lyftas till en högre beslutsnivå.
- Ett skrivet konstitutionellt fördrag. Det ska finnas tydliga regler för maktindelning, beslutsnivåers ansvarsområden och ett starkt skydd för individens fri- och rättigheter.
- Självstyrande geografiska enheter. EU:s medlemsländer ska ha hela beslutsmakten över de områden som inte är unionens ansvar. Inom medlemsstaterna ska kommuner och regioner åtnjuta samma självbestämmande.
- Frågor som de politiska nivåerna får besluta om har de också rätt att ta ut skatt för.
- Det ska för varje nivå finnas direkta band mellan medborgarna och lagstiftarna. Det ska med andra ord genomföras direkta val till varje politisk nivå.
- Samarbete på frivillig grund mellan självstyrande enheter eller mellan lika nivåer ska underlättas.

1.1.2 Valbarhet

De som röstar till riksdagen och regeringen bör ha rätt att fritt välja vem de vill företrädas av, och CUF vill därför avskaffa kravet på medborgarskap för att få kandidera till riksdagen eller bli statsråd. Alla myndiga människor bör kunna bli riksdagsledamöter eller statsråd. Även när det gäller domare är det onödigt att ha ett krav på medborgarskap. Det enda relevanta ska vara en adekvat utbildning och personlig kompetens.

1.1.3 Det civila samhället

Ideell verksamhet och det lokala föreningslivet spelar en mycket stor roll i samhället och vi vill uppmuntra detta. Frivilligt engagemang och fria sammanslutningar är grunden till ett demokratiskt samhälle. Föreningar och andra frivilliga sammanslutningar bidrar till att skapa trygghet och sammanhang i samhället. Som en följd av detta vill CUF stödja föreningslivet och framförallt de små föreningarna.

Särskilt i gles- och landsbygd samt i mindre orter är civilsamhället extra viktigt. Att man tillsammans med sina grannar kan ta över den lokala mataffären eller genom ett föräldrakooperativ hålla byskolan öppen kan innebära skillnaden mellan utflyttning eller utveckling för en ort.

Det ska finnas en nollvision vad gäller krångel, regler och skatter för ideella organisationer. Kommunal och regional ungdomsverksamhet bör präglas av ungdomars engagemang, och Sveriges kommuner bör arbeta aktivt för att stödja föreningslivet. Verksamhet som i dag är kommunal bör där det är lämpligt kunna drivas av föreningar.

1.1.4 Kommuner och regioner

CUF vill bygga demokratin underifrån. Makten ska finnas så nära den enskilda människan som möjligt. Därför måste Sveriges kommuner ha en stark ställning och ett grundlagsskyddat självbestämmande.

Sammanslagning eller delning av kommuner ska bygga på frivillighet och nytta. När kommuner ska slås samman eller vid kommunindelning ska det ske genom initiativ och godkännande från berörda kommuner. Statlig inblandning ska förbjudas i lag.

Sveriges kommuner måste få organisera sig så som de själva vill. Så länge kommunerna styrs demokratiskt ska inte staten kunna blanda sig i hur kommunala styrelseskick utformas. En ny mindre detaljreglerande kommunallag behövs. Den måste ge utrymme för såväl kommunal parlamentarism som kommunfullmäktigeförsamlingar med kommunstyrelseuppgifter och

65 direktval av exempelvis borgmästare. Dessutom är det självklart att kommunerna själva ska styra över storleken på sina fullmäktigeförsamlingar samt över vilka titlar som kommunens politiska ledning samt anställda ska tilltalas med.

CUF är positiv till de diskussioner som förs kring Sveriges regionbildningar. Tillväxtmöjligheterna i en region är stora och kommuner kan tjäna mycket på att det bildas regioner. En region kan ge de tillhörande kommunerna bättre förutsättningar att överleva med tanke på de medel som tillförs genom bl.a. ökad effektivisering och samverkan kommuner emellan. Makten flyttas också närmare befolkningen till folkvalda parlament eftersom makt förflyttas från regeringen och länsstyrelserna.

För att stärka det medborgerliga inflytandet behöver makt flyttas från den statliga nivån till den regionala. Exempel på frågor som helt eller delvis bör bli regionala kompetenser är näringsliv, arbetsmarknad, infrastruktur och kultur.

75 För att möjliggöra evidensbaserad utvärdering av politiska reformer anser CUF att regering och riksdag bör kunna genomföra vissa reformer på prov i enskilda län eller regioner. Dock får inte sådana experiment innebära alltför långtgående administrativa skillnader gentemot övriga landet, eller permanentas enbart inom en region.

1.1.5 Statens organisation

80 Statens existens måste vila på medborgarnas, kommunernas och regionernas förtroende. Därför bör statens organisation anpassas till ett mer federalt styrelseskick. Statliga institutioners regionala närvaro samt ansvarsområden som näringslivs- och regional utveckling flyttas till de lokalt folkvalda församlingarna.

85 För att ge en mer rättvis fördelning av riksdagsmandaten bör antalet utjämningsmandat öka i antal från 39 till 49. För att ge människor möjligheten att rösta på en kandidat som representerar deras åsikt, oavsett var man bor, bör en nationell valkrets införas. Den nationella valkretsen är ämnad att komplettera, inte ersätta, dagens system med geografisk representation.

90 I dag styrs en betydande del av kommunernas budgetar av statliga beslut. Detta är ett demokratiproblem, eftersom man på det viset bakbinder det lokala självbestämmandet. Statlig styrning av kommunala åtaganden måste minimeras. I stället bör varje demokratisk nivå ansvar tydliggöras genom kompetenskataloger, så att man minimerar risken för att den statliga nivån fattar beslut som ligger utanför dess befogenheter.

95 Det ska finnas möjlighet för befolkningen att initiera folkomröstningar även på den nationella arenan. Varje nivå i ett federalt samhälle ska själv bestämma innan en folkomröstning om den ska vara bindande eller enbart rådgivande.

CUF anser att det behövs en översyn av det svenska valsystemet för att stärka medborgarnas inflytande. De procentspärrar som i dag finns för personvalet måste avskaffas. Men det finns också all anledning att se över andra delar av valsystemet. De politiska partierna har i dag ett
100 mycket stort inflytande över vilka kandidater som står till väljarnas förfogande. Det gör också att de som väljs får svårare att frigöra sig från partipolitiskt flockbeteende. För att riksdagen ska kunna fungera som en kritisk massa måste den enskilda politikerns roll bli tydligare, och enskilda riksdagsledamöter bör i högre grad kunna driva en egen agenda. Ett valsystem som skulle gynna detta är STV (Single transferable vote) som bland annat används på Irland. Med
105 STV listar väljaren ett antal kandidater, och om förstahandsvalet redan fått nog med röster för att väljas in faller rösten på nästa kandidat i listan. På så vis ger valresultatet och parlamentets sammansättning en tydligare bild av väljarnas vilja.

Ytterligare sätt att göra riksdagen mer optimal vore att avskaffa fyraprocentsspärren. På så vis får vi ett mer flexibelt och demokratiskt system där samtliga röster räknas och konkurrensen
110 stärks. Det skulle leda till att etablerade partier utmanas och enskilda ledamöters roll blir viktigare. Även på kommunal nivå bör procentspärren avskaffas.

Valhemligheten är viktig. Därför bör ingen lag reglera hur privatpersoner får skänka pengar till partier. Anonyma partibidrag bör vara tillåtna.

Om målet är att stärka de folkvaldas roll måste det också vara tydligt att det förväntas av
115 beslutsfattarna att de tar ansvar för de beslut de är med och fattar. Kvittningsreglerna i riksdagen är en praktisk lösning vid exempel sjukfrånvaro men har kommit att användas som ett sätt att slippa delta vid omröstningar i frågor där samvetet säger något annat än partilinjen. CUF anser att kvittningen bara ska få användas vid sjukfrånvaro och liknande. I övriga fall, då den enskilda riksdagsledamoten har möjlighet att planera sin egen frånvaro bör man i
120 stället kunna kalla in de valda riksdagsersättarna. På så vis får ersättarna en starkare koppling till riksdagsgruppens arbete och är därför mer insatta i uppdraget vid de tillfällen då de ska tjänstgöra en längre tid.

1.1.6 Nordiska federationen

CUF anser att de nordiska länderna i framtiden bör ingå i en nordisk federation med
125 självstyrande medlemsstater.

En nordisk federation skulle vara bland de femton största ekonomierna i världen, vilket skulle ge den en oerhört stor makt i EU och inom G20, där nordiska ideal om att värna den enskilda individen, frihandel, omhändertagande av miljön och en stark demokrati skulle påverka dessa organisationer i en positiv riktning.

- 130 Federationen skulle styras av en federal regering, som lyder under en tvåkammarriksdag. Den första kammaren skulle försvara medlemsstaterna och den andra, där hela federationen räknas som en valkrets, skulle försvara folket och ha minskad makt gentemot dagens regeringar då den, till skillnad från den Europeiska Unionens kommission, skulle sakna initiativmakt. Federationen ska ha en stark konstitution som garanterar medlemsstaternas självständighet
- 135 och en konstitutionsdomstol som ser till att den efterföljs. I konstitutionen ska det regleras vad som ska ligga på medlemsstats-, regional och lokal nivå och vad som ska ligga på federal nivå. CUF, som alltid hävdar de federalistiska principerna, tycker att så lite som möjligt bör finnas på den federala nivån. Den bör ha hand om utrikes- och säkerhetspolitiken, finans- och penningpolitiken och stora infrastruktursatsningar. Allt annat bör medlemsstaterna och de
- 140 ännu mer lokala nivåerna ha hand om. Det är dock viktigt att den federala nivån bygger på principer om fri rörlighet och öppenhet.

- Den federala nivån och medlemsstaterna ska hela tiden granska varandra. Den federala nivån ska granska att medlemsstaterna klarar de krav som finns inom olika områden medan medlemsstaterna, tillsammans med konstitutionsdomstolen, ska granska att den federala
- 145 nivån inte åtar sig saker som medlemsstaterna inte har delegerat upp till den.

De lokala självstyrena, kommunerna, bör fortsätta verka inom det sociala området och ska vara federationens skyddsnät för de människor som faller mellan stolarna.

Statschefsposten i federationen ska växla enligt rullande schema mellan statscheferna i medlemsstaterna.

- 150 De baltiska länderna bör ses som en naturlig del av Norden, då de delar många värderingar och intressen med övriga regionen. Om de så önskar ska de få ingå i Nordiska rådet, andra nordiska samarbetsorgan samt den framtida federationen.

1.1.7 Monarki

- Sverige är en konstitutionell monarki, vårt statsskick är demokratiskt, och monarkins framtid
- 155 vilar i det svenska folkets händer. CUF ser att det finns stora fördelar med att ha en statschef som står över de partipolitiska trätorna. Kungahuset representerar Sverige, snarare än det

största riksdagspartiet. Det faktum att vår statschef fråntagits sin formella politiska makt tydliggör denna ordning, och stärker kungahusets ställning och legitimitet.

160 CUF anser också att det finns praktiska fördelar med att behålla den svenska monarkin. Till exempel har den ett symbolvärde som är betydelsefullt för våra kontakter med andra länder. Det är dock viktigt för statsskicket trovärdighet att hovets användning av apanaget redovisas öppet.

165 Givetvis ska kungafamiljen ges samma grundlagsskyddade rätt till religionsfrihet, liksom rättighet till fritt giftermål, som övriga medborgare. Statschefen ska likt övriga medborgare kunna straffas om den begår brott.

1.1.8 Kungliga förtjänstordnar

170 Det är fullt rimligt att en stat kan visa uppskattning gentemot medborgare för att de utfört betydande samhällsinsatser. Därför vill CUF åter möjliggöra utdelandet av de kungliga förtjänstorden. Ett ordensväsende är ett kostnadseffektivt, smidigt och internationellt erkänt sätt att lyfta fram och premiera talang och entreprenörskap som dessutom har ett högt kulturhistoriskt värde.

1.1.9 Myndigheter och utnämningsspolitik

Sverige bör ha så få och effektiva myndigheter som möjligt för att minska byråkratin och förenkla livet för enskilda medborgare.

175 CUF ska verka för att myndigheter ska agera mer tillmötesgående och leverera vad som förväntas av dem gentemot de som faktiskt finansierar deras existens.

När det gäller utnämningsspolitiken är grundlagen tydlig: "Vid tillsättning av statlig tjänst ska avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet" (RF 12:5).

180 Rekryteringsprocessen måste bli mer öppen och för att man ska kunna granska om tillsättningen skett korrekt ska ett krav finnas att alla anteckningar som stödjer anställningen ska sparas. Ansökningshandlingarna ska dock på begäran av den sökande kunna beläggas med sekretess.

1.1.10 Demokrati och federalism inom FN

185 FN måste demokratiseras. Majoriteten av världens befolkning lever i dag i demokratier. FN-reformerna kräver mindre byråkrati, mer öppenhet, ett borttagande av vetorätten, och inga fasta platser i säkerhetsrådet. FN ska vara ett demokratiskt organ, där alla länder har rätt att delta på lika villkor. Alla medlemmar ska ha rätt att delta i FN:s organ och kommittéer.

190 Genom denna deltaganderätt hamnar icke-demokratiska stater under granskning och diskussion och tvingas på så sätt förbättra sig. För tillsättning av FN:s kommittéer ska detta ske genom beslut i FN:s generalförsamling med kvalificerad majoritet.

För att ge FN en större legitimitet bör FN vara den högsta instansen i vårt federala samhällsbygge. Då har folket möjlighet att välja sina företrädare i generalförsamlingen och därmed möjligheten att utkräva ansvar av sin representant.

1.2 Europeiska unionen

195 1.2.1 Rätt makt på rätt plats

I ett federalt organiserat Europa måste maktfördelningen mellan de olika nivåerna vara tydlig. Makten utgår från folket och beslut ska fattas så nära människor som möjligt. EU:s fördrag ska ses över och omvandlas till en liberal konstitution som tydligare definierar vilken makt som bör ligga på EU-, medlemslands-, region- och lokal nivå. Vissa politikområden är så pass gränsöverskridande att enskilda stater inte kan, eller bör, hantera dem själva. Dit hör frågor som handel, migration, gränsöverskridande brottslighet, miljöpolitik- och säkerhetspolitik. CUF ser positivt på den europeiska integrationen, den bör dock ske på medlemsstaternas initiativ och det kan ske i olika hastighet för att värna unionen och dess framtid.

210 Konstitutionen ska innehålla medborgerliga och mänskliga rättigheter, regler för EU:s institutioner och andra grundläggande delar av EU:s organisation och förhållande till sina medlemmar och medborgare. För att medlemsländerna ska kunna ha en gemensam politik måste de ge EU vissa befogenheter för att EU:s dömande makt ska ha möjlighet att se till att gemensamma regler respekteras och efterföljs. Hit hör den rätt som EU-domstolen har att bötfälla och straffa länder som bryter mot EU-lag och rätten som EU har att anta lag och förordningar utan att alla medlemsstater stödjer dem.

215 Vid extremt grova överträdelser mot den gemensamma politiken eller de andra medlemmarnas säkerhet bör ett medlemsland kunna uteslutas. Utan dessa befogenheter riskerar EU att bli tandlöst. Genom att EU tar på sig alltmer av den makt som bör ligga på lägre instanser hotar EU sin egen existens. Ett stort problem i dag är att EU ofta används som en syndabock för impopulär reglering. Det leder till en allmän skepsis mot EU som i det

långa loppet är ett hot mot allt som är gott med unionen; de fyra friheterna, globaliseringen, minskad risk för krig.

220 1.2.2 EU:s institutioner

För att EU ska få ha makt över medborgarna så är det avgörande att medborgarna också har makt över EU. Därför måste unionen kraftigt demokratiseras. Det innebär att EU-kommissionen som nu består av utnämnda tjänstemän och har ensam initiativrätt ska tillsättas
225 demokratiskt, via den parlamentariska församlingen. EU ska ha ett tvåkammerssystem där den första kammaren utgörs av ministerrådet och väljs i respektive medlemsland för att garantera federal representation och inflytande. Den andra kammaren utgörs av Europaparlamentet.

Kamrarnas makt och val till dessa ska regleras i EU-konstitutionen. Europaparlamentet ska ha motionsrätt och tillsammans med Ministerrådet stifta lagar. Europaparlamentet ska
230 permanent lokaliseras till Bryssel. Kommissionen ska motsvara EU:s regering och därmed ha propositionsrätt. Den ska utses demokratiskt av Europaparlamentet och ska kunna avsättas genom misstroendevotum. Ordföranden för kommissionen ska vara EU:s främsta företrädare. Kommissionen ska tillsammans med medlemsstaterna ansvara för verkställande av EU-beslut. I kommissionen ska en subsidiaritetsombudsman inrättas för att säkerställa att unionen
235 inte överskrider sina befogenheter.

När en lagstiftning utformas på EU-nivå blir det också nödvändigt med juridiska instanser som kan bevaka att dessa lagar följs. I dag ser EU-domstolen till att varken EU eller medlemsländerna stiftar lagar som bryter mot den rådande, men minimala, EU-lagstiftningen samt att lagstiftningen instiftas korrekt. CUF anser att det ska vara möjligt för
240 medlemsländer, enskilda medborgare och organisationer att överklaga lag och domstolsbeslut till EU-domstolen som agerar högsta instans inom områden rörande EU-lagstiftning.

1.3 Informationssamhället

1.3.1 Rätten att få uttrycka sin åsikt

Lagar mot diskriminering fyller ett syfte och är en markering från samhällets sida. Det visar
245 vad vi inte accepterar att människor gör mot varandra. Det är också viktigt för demokratin att man värnar om de grundläggande fri- och rättigheterna, som yttrandefrihet, tryckfrihet, föreningsfrihet, mötesfrihet och religionsfrihet. Det innebär även att extrema och antidemokratiska åsikter, som vi tar avstånd från, ska få uttryckas.

1.3.2 Offentlighetsprincipen och det fria ordet

250 Offentlighetsprincipen ger, tillsammans med yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen, svenska massmedier en frihet som är ganska unik vid en internationell jämförelse. Varje svensk medborgare har rätt att få tillgång till alla allmänna handlingar såvida de inte uppfyller kraven för sekretess (TF 2:2). Oavsett om kraven anses vara uppfyllda vid ett enskilt tillfälle ska handlingen prövas gentemot nämnda paragraf varje gång en person begär att få tillgång till handlingen. Vid sidan om offentlighetsprincipen är skyddet för den som väljer att publicera/sända en text mycket starkt.

CUF är kritiska till den utvidgning av begreppet barnpornografi som skedde i slutet av 90-talet. Ett uppmärksammat rättsfall rörande en serieöversättare som fälldes för innehav av barnporr visar tydligt på problematiken. Eftersom definitionen av barn är alla personer under 260 18 eller personer som inte är fullt köns mogna, blir det en mycket svår bedömningsfråga i många fall, speciellt då det rör sig om, som i det aktuella fallet, mangabilder - en teckningsstil där människor rent generellt framställs med mycket ungdomliga drag. Vad avgör om en avbildad person ska anses vara 17 eller 18 år gammal? Man måste också komma ihåg att det brott, som motiverar förbudet mot barnpornografi, inte existerar när det kommer till 265 uppenbart fiktiva bilder. Givet de orimliga konsekvenser det utvidgade barnporrförbudet får kan CUF inte ställa sig bakom att uppenbart fiktiva bilder ska vara kriminaliserade.

1.3.3 Press, radio och tv

Det svenska och internationella medielandskapet är helt annorlunda i dag än för några decennier sedan. Presstödet har under lång tid i Sverige varit ett effektivt sätt att upprätthålla 270 mångfald och konkurrens mellan olika medier. Det har möjliggjort att människor i hela landet kunnat ta del av mer än en kritiskt granskande röst. Man kan dock ha många invändningar mot statliga subventioner till fria medier. Till exempel finns risken att presstödet kan användas som maktmedel av staten gentemot medierna. De senaste årens utveckling visar dessutom att stödet är dåligt anpassat till de verkliga förhållandena på mediemarknaden, samt 275 att regelverket kring stödet har luckor som inbjuder till fusk och överutnyttjande. CUF ser positivt på en reformering av systemet med presstöd. Systemet måste stimulera konkurrensen inom tidningsbranschen. Därtill bör det utredas hur konkurrensen på distributionsområdet kan öka. I dag präglas den branschen i det närmaste av ett monopolförhållande, vilket främst drabbar andra tidningar. Dessutom bör det nya systemet, i enlighet med slutsatserna i 280 medieutredningen från 2016, vara plattformsoberoende för att också innefatta digitala medier.

Staten detaljreglerar vilka radiokanaler som ska ges tillstånd att sända. Dessutom styr staten över sändningstillstånd och kräver att alla som har en tv måste betala en avgift till ett statligt

företag. Genom att befria radion, sälja Sveriges Radio och Sveriges Television, och genom att avskaffa TV-licensen, tas viktiga steg mot en friare marknad med större utrymme för
285 mångfald och konkurrens. Även UR bör säljas. Samhällsinformation på minoritetsspråk bör dock upphandlas av staten. Staten bör även, genom upphandling eller på andra vis, tillföra att det finns bevakning av såväl lokala som EU-frågor.

När det kommer till beskattningen av massmediernas verksamhet anser CUF att reklamskatten bör avskaffas. Reklamskatt betalas av de som väljer att annonsera i svensk
290 press, medan ingen beskattning tas ut för exempelvis TV-reklam. Det gör att skatten som sådan behandlar massmedierna olika.

1.3.4 Internet och informationsteknologi

Internet har inneburit en revolution för utbytet av tankar och idéer. Varje regel som begränsar
295 friheten på Internet riskerar yttrandefriheten och mångfalden. Ett grundläggande regelverk för att trygga människors integritet och för att förhindra exempelvis brottslighet är dock nödvändigt.

Det är viktigt att medborgare på enkla och smidiga sätt kan ta del av politiska debatter och beslut. CUF ser därför positivt på lokala och regionala initiativ för ökad öppenhet och digital
300 tillgänglighet.

CUF anser att principen om nätneutralitet är vital för en rättvis konkurrens för webbaserade företag, rättvisa för betalande kunder, samt att säkerställa press- och yttrandefrihet på internet. Detta innebär att all internettrafik ska behandlas likvärdigt. Detta gäller oavsett innehåll, mottagare, avsändare,
305 plattform eller användare.

Informationsteknologi kan också stärka demokratin genom att medborgare konsulteras i digitala omröstningar och enkäter, på så vis kan deras åsikter och upplevelser göras till en del av fullmäktiges och riksdagens beslutsfattande. Genom att använda digitala hjälpmedel och digitala röststationer i vallokaler så kan själva röstandet i politiska val göras enklare och mer
310 tillgängligt. Även kontakten med myndigheter kan stärkas och förenklas med informationsteknologi. CUF anser att alla ärenden och kontakter med myndigheter som inte kräver eller kraftigt förenklas av fysisk närvaro ska kunna skötas över internet.

315 Diskussionen kring Internet har på senare år kommit att koncentreras till upphovsrätten och fildelning. Det är fullt förståeligt att upphovsmän eftersträvar ett skydd för sina innovationer och kompositioner. Den nya upphovsrättslagen har dock tagit några steg för mycket i sin iver att trygga upphovsrätten.

320 Kopiering för privat bruk har sedan länge setts som något helt naturligt, men har i princip gjorts olagligt. Dessutom begränsar den nuvarande lagstiftningen konsumenters rätt att själva förfoga över de produkter man lagligen införskaffat. CUF anser att all typ av kopiering för privat bruk ska legaliseras. Upphovsrättsskyddet bör förkortas till tio år efter verksframställan. Det är också av stor vikt att upphovsrättslagstiftningen är harmoniserad inom EU.

325 Vi i CUF ser också att upphovsrätten innebär ett fullgott skydd för den som är upphovsrättsinnehavare för datormjukvara. Vi anser därför att man även i fortsättningen inte ska tillåta mjukvarupatent i Europa. Det måste möjliggöras för en person som redan erlagt avgift för ett konstnärligt eller litterärt verk att offentligt framföra eller visa upp det, även under tiden då detta är upphovsrättsskyddat, så länge syftet inte är att kapitalisera på verket.

330 Den så kallade privatkopieringsavgiften (tidigare kassettavgift) som läggs på lagringsmedia administreras helt av privata intresseorganisationer enligt de principer de finner lämpliga. Det kan vi i CUF inte acceptera, och vi kan inte heller se att det på annat sätt är möjligt att distribuera dessa avgifter på annat sätt. Därför vill vi avskaffa privatkopieringsavgiften.

335 CUF vill också förändra skuldbördan när det handlar om kopiering av upphovsrättsskyddat material. Den som laddar ner eller på annat sätt tillgodogör sig upphovsrättsskyddat material bör inte vara ansvarig för att kontrollera huruvida materialet gjorts tillgängligt på laglig väg. Det bör istället vara den som gör kopian tillgänglig som gör sig skyldig till ett brott.

340 Vidare anser CUF att upphovsrättslagen bör ses över så att inte fängelsestraff kan utdömas för brott där framställning av verk skett för privat bruk eller i ideellt syfte. Brotts mot upphovsrättslagen ska behandlas på samma sätt som andra brott. Detta innebär att företag inte ska tvingas ge ut exempelvis abonnentuppgifter till privata aktörer – brottsutredning ska skötas av polisen.

1.4 Federalism

1.4.1 Federalism är maktindelning

Vi ser i dag behovet av fem tydliga arenor för problemlösning. Det är kommunerna, regionerna, staten, EU samt den globala nivå som i dag utgörs av FN. För varje nivå är det självklart för oss som demokratiförespråkare att det är den folkvalda församlingen som fattar de avgörande besluten. Det är också naturligt att det verkställande organet på varje arena är underställt den folkvalda församlingen. Det innebär att kommunstyrelsen ska väljas av och ha kommunfullmäktiges förtroende, regionstyrelsen regionfullmäktiges förtroende, regeringen riksdagens, liksom kommissionen ska åtnjuta Europaparlamentets förtroende.

345 För att säkerställa att vi inte får en samhällsutveckling där varje enhet börjar åta sig mer makt än de har befogenheter till är det viktigt att det finns en tydlig konstitution som klargör vem som får fatta beslut och hur de får fattas. Vissa grundläggande rättigheter som aldrig får kränkas, som rätten till liv och frihet, samt yttrande-, åsikts-, religions- och tryckfrihet, bör också definieras i konstitutionen. Konstitutionen måste också reglera hur makten ska granskas. Det är också helt naturligt att det i Sverige liksom i EU finns en författningsdomstol dit enskilda, företag, föreningar och samhällsnivåer kan vända sig om de känner att någon enhet har satt sig över konstitutionen. På samma sätt behövs tydliga kompetenskataloger som reglerar var vilka beslut ska fattas. Kompetenskatalogerna ska inte finnas med i konstitutionen men ska utgöra ett komplement. För att en fråga ska kunna flyttas uppåt i hierarkin måste det ske på de mindre arenornas initiativ. Det vi nu har beskrivit är en federal samhällsordning.

355 Det centrala i ett federalt samhällsbygge är att man bygger underifrån, närmast människan. Med tanke på att makten bör byggas underifrån är kommunernas (liksom alla andra nivåers) självstyre grundläggande. Det är också rimligt att kommuner och regioner har möjlighet att begära utträde ur den svenska statsbildningen.

1.5 Lag och rätt

1.5.1 Personlig integritet

CUF vill skapa ett öppet och demokratiskt samhälle där människor kan känna sig trygga. Rätten till personlig integritet, var och ens möjlighet att styra över sina egna tankar och sin egen kropp är ett grundläggande fundament i det öppna och demokratiska samhälle som vi som liberaler kämpar för. Vi vill inte skapa ett övervakningssamhälle.

370 Det finns i dag inte någon enhetlig definition av begreppet personlig integritet i svensk lagstiftning. Det behövs en generellt tillämplig bestämmelse till skydd för den personliga

integriteten, definierad och uttryckt i lagen. En sådan reglering kommer att bli värdefull när
375 det ropas på hårdare tag eller snabba lagstiftningsprocesser.

CUF är av åsikten att massövervakningens intåg och institutionalisering inte bara är
integritetskränkande utan också ineffektiv och orättfärdig. Myndigheter, såsom FRA, med det
ursprungliga syftet att signalspana mot främmande makter för information med militära
ändamål har istället börjat spana på den svenska civilbefolkningen med polisiära ändamål.
380 Därför borde den öppna polisens rätt att få ta del av FRA:s underrättelseinhämtning fråntas då
det inte är en angelägenhet för rikets säkerhet och nationens intressen, medan
Säkerhetspolisens rätt att få del av FRA:s information borde kvarstå. FRA:s verksamhet
borde sedermera läggas om och enbart riktas mot signalspaning utanför Sveriges gränser.
Inom ett lands gränser är det polisen som ansvarar för att upprätthålla lag och ordning medan
385 försvarsmakten ansvarar för att försvara landets suveränitet och intressen. Den uppdelningen
vill vi därmed tydliggöra. I och med att EU-domstolen ogiltigförklarat det så kallade
”datalagringsdirektivet” så anser vi att tillhörande svensk lagstiftning omedelbart ska rivas
upp.

Sveriges lagar bör anpassas efter sin tid och teknologiskt uppdateras så att statliga trojaner
390 och bakdörrar med syfte att övervaka misstänkta görs totalt olagliga, det vill säga att rätten
till kryptering och internetsäkerhet garanteras i lag.

Datainspektionen, den myndighet som har i uppdrag att stå för Sveriges expertis i integritets-
och informationsfrågor och som granskar att integritetslagstiftning följs, är för svag och liten
för att klara av sitt omfattande uppdrag. I en liberal stat är det förstås viktigt att myndigheter
395 inte växer sig för stora, men det är också viktigt att just de granskande och
rättighetsskyddande myndigheterna är stora nog att klara av att värna individens fri- och
rättigheter. Därför anser CUF att Datainspektionen ska stärkas. CUF anser dock även att
Datainspektionens granskning av andra myndigheters arbete måste vara förenlig med vad
lagen kräver av andra myndigheter, bland annat vad gäller kommuners av lagen påbjudna
400 arbete med öppna data och transparens.

För varje svensk medborgare sparas en mängd data, i många fall personlig och känslig, i olika
register. Denna är i många fall viktig för att offentliga samt privata institutioners uppdrag ska
kunna genomföras. Samtidigt medför detta en risk för att medborgares integritet kränks. För
att minimera risken att personuppgifter används i annat syfte än det menade bör
405 privatpersonen ha en insyn i hur dessa uppgifter lagras och används. I fallet med

kreditupplysningar meddelas den berörda personen när en begäran av kreditupplysning görs. Detta minskar risken för felaktig användning av informationen.

410 CUF anser att medborgare ska ha möjligheten att ta reda på om känsliga data om en själv, exempelvis läkarjournaler, taxeringsdata, eller domar begärts ut. Vi anser även att det ska vara möjligt att få reda vilken typ av data som finns sparad samt vad den används till på ett lättillgängligt sätt.

415 Svenska personnummer anger i dag för de flesta födelsedatum, födelseplats och juridiskt kön. Vidare är de publika handlingar som är lätta att tillgå. Dagens personnummer räcker inte heller alltid till alla folkbokförda. Personnummer kan användas för att underteckna exempelvis köp vilket gör identitetsstöld både lätt och lönsamt i dagsläget.

420 CUF anser att dagens fyra sista siffror i personnumret som är kopplade till juridiskt kön och födelseplats ska ersättas med fem slumpmässiga siffror och framöver fortsätta tilldelas varje person. Det bör vara kapabelt att fungera över lång tid även för en ökande population utan återanvändning. Vidare bör personnummer inte vara publika på samma sätt som i dag där de kan publiceras i publika register av privata associationer.

425 I en tid där allt mer information lagras digitalt och möjligheterna ökat för stat och andra aktörer att i sin tur övervaka informationsflödet är det viktigt att det fortsätter finnas verktyg för att skydda sin information från vakande ögon. Kryptering skyddar inte bara företagshemligheter eller ens privata filer, utan kan även vara ett medel för att undgå auktoritärt maktmissbruk på statlig nivå.

430 CUF förordar att Sverige i fortsättningen ska vara ett föregångsland för privatpersoners och företags möjlighet att skydda sin digitala information genom metoder som kryptering, utan att krypteringstjänster ska kräva bakdörrar som ovillkorligt kan utnyttjas av stat eller myndighet. På samma sätt anser CUF att Sverige ska sträva efter att vara ett föregångsland på integritetsområdet och använda integritet som en konkurrensfördel för att locka hit både företag och privatpersoner.

435 En viktig liberal grundprincip är den om informerat samtycke som grunden för överenskommelser och avtal. Tyvärr är det alltför vanligt att denna princip frångås i så kallade "End User Licence Agreement" (EULA) för många digitala produkter, genom att avtalen görs så långa och svåra att många konsumenter saknar förmågan att ta till sig dem. Därför vill CUF se en konsumentskyddsreglering som kräver att End User Licence

Agreements är läsbara och enkla att ta till sig för personer med den juridiska kunskap och läsförmåga som kan förväntas av genomsnittsmedborgaren.

1.5.2 Polisiära resurser

440 Polisens närvaro i samhället har en starkt brottsförebyggande effekt. Därför är det viktigt att det finns tillgång till polis i landets alla kommuner under dygnets alla timmar. I storstäderna måste det finnas tillgång till polis i varje stadsdel. För att klara det behöver fler poliser utbildas.

445 För att höja attraktionskraften för polistjänster i de glest befolkade regionerna krävs kraftfulla åtgärder. Polisen måste också ges möjlighet att anställa fler civilanställda för att klara administrativt arbete. Genom att renodla arbetsuppgifterna kan polisen ägna sig åt att sköta rent polisiära uppgifter.

450 Det är av yttersta vikt att stoppa den centralisering som nu pågår, med färre polisstationer och nedläggning av kommunikationscentraler. Lokalkännedom är viktigt i ett brottsförebyggande arbete.

455 Närpolisverksamhet är ett av de viktigaste vapnen i kampen mot brottslighet, i synnerhet ungdomsbrottsligheten. Närpolisen har större förutsättningar att arbeta utifrån lokala behov och förutsättningar, och har goda möjligheter att bygga upp kontakter med lokala institutioner, organisationer och allmänheten. Även om brottsligheten blir alltmer internationell krävs den lokala förankringen för att kunna åstadkomma resultat.

460 För att kunna lösa riktigt grova brott, och då i synnerhet våldsbrott och sexualbrott, är det till stor nytta att kunna identifiera de som tidigare begått liknande brott. CUF anser att en stark samverkan mellan poliser och andra lämpliga aktörer är viktig. När information delas mellan aktörerna får inte den personliga integriteten glömmas bort. Poliser ska endast få hämta ut känsliga uppgifter efter beslut i domstol. Proportionalitetsprincipen måste råda där man väger intresset av att bekämpa grov brottslighet mot intresset att se till den enskilda människans integritet. Om DNA-registret missbrukas eller information läcker ut ska staten vara skyldig att betala ut skadestånd till den drabbade.

465 CUF tycker att den organiserade brottsligheten som har ett intimt förhållande med ekobrottslighet måste prioriteras hos polisen, framförallt eftersom dessa två brottstyper tenderar att förekomma oroande nära vår vardag via krogverksamhet i storstadsregioner, där organiserad brottslighet svartbeskattar krogar.

När det gäller arbetet mot den organiserade brottsligheten anser CUF det vara befogat att tillåta buggning, riktade mikrofoner, pejlingsutrustning och öka polisens möjligheter att arbeta med täckidentitet. När en person har blivit buggad ska denna få information om detta i efterhand. CUF ser också att det kan vara nödvändigt med bevisprovokation och infiltration i särskilda fall, men det är här viktigt att lagstiftningen klargörs och blir tydlig. Den personliga integriteten måste alltid försvaras och får inte kränkas mer än i yttersta undantagsfall. Dessa undantagsfall måste vara tydligt lagfästa. CUF vill verka för att den Svenska terrorlagstiftningen tas bort och inkluderas i annan lagstiftning.

Poliser i yttre tjänst bör förses med kroppskameror för att säkra bevisning och stävja både våld mot tjänsteman och eventuellt övervåld från polisens sida. Det filmade materialet ska omfattas av sekretess och det material som inte är av vikt som bevismaterial ska automatiskt och med regelbundenhet raderas efter minst tre veckors förvaring.

480 **1.5.3 Ett starkt och tryggt domstolsväsende**

Alltför ofta råkar både åtalade, målsägare och vittnen ut för diskriminerande behandling i våra domstolar. En kontinuerlig vidareutbildning i mångfaldsfrågor och jämställdhetsfrågor för alla som arbetar inom rättsväsendet är av yttersta vikt. All särbehandling minskar förtroendet för det svenska rättsväsendet. Alla människor måste ställas lika inför lagen.

485 CUF vill ha ett decentraliserat domstolsväsende, där varje mål kan behandlas snabbt och effektivt. Det är dyrt och tidskrävande att transportera fångar som sitter i häkte på annan ort. Det är också lättare att få vittnen att ställa upp vid rättegångar om man inte har för långa avstånd till domstolen. Vi vill sätta stopp för centraliseringen av domstolar. Rättssäkerheten kräver en märkbar decentralisering.

490 CUF anser att systemet med politiskt tillsatta nämndemän i svenska domstolar sätter rättssäkerheten på spel. Idén om att folkviljan ska representeras i den dömande makten bygger på idéer från innan rättsstaten fanns på plats. Folkviljan kommer till uttryck i lagarna, och rätten har till uppgift att följa denna folkvilja i sitt dömande. Nämndemannasystemet ger snarare utrymme för att frångå den demokratiska lagstiftningen och måste därför avskaffas i sin helhet. Jury bör, liksom nämndemän, överhuvudtaget inte förekomma i svensk rätt och därmed inte heller som i dag inom tryckfrihetsmål.

Det är helt oacceptabelt att domare använder sig av en subjektiv bedömning. För att döma i fall med barn inblandade måste domaren vara specialutbildad för detta.

1.5.4 Tydligare straffskalor

500 Straffskalan måste vara relevant i förhållande till brottet. Det är dags att man ser över
straffskalorna för all brottslighet så att de står i proportion till brottet. Brotts som kränker en
annan människas rättigheter – våldsbrott, rån och liknande – måste straffas hårdare i
förhållande till brott mot staten eller brott som bara drabbar förövaren själv. Vi anser dock att
505 straffets längd inte är det betydande i frågan utan bara att brottet och straffet ska stå i
proportion till varandra.

Benådning utförs i dag av regeringen, en politisk instans. CUF anser att den självklara
benådningsinstansen ska vara i det system som har den juridiska kompetensen. Högsta
Domstolen bör därför vara instansen för benådning.

510 Permission ska ses som en del i rehabiliteringen av den dömda och dennes anhöriga. Detta
verktyg får dock inte användas på ett oförsiktigt och naivt sätt, utan ska ses i relation till
brottets natur, återfallsrisk och internens sociala behov såsom kontakt med sin familj.

1.5.5 Straff bygger på två delar

515 Straff bygger traditionellt sett på två delar; en avskräckande effekt och vård. Eftersom vi tror
att människor kan förändras ska kriminalvården utgå från att alla människor har något gott
inom sig och kan förändras.

Samhället anser att vissa brott är värre än andra och därför har vi en differentierad straffskala.
Ett brott som sker under påverkan av en psykisk sjukdom är så pass starkt knutet till
sjukdomen att inget straff kan utdömas. Därmed bör en psykiskt sjuk person gå fri då hen
blivit friskförklarad efter att ha genomgått rättspsykiatrisk vård.

520 CUF inser att återfallsbrottslighet ofta har sin grund i att brottsliga just suttit i fängelse, på
grund av att det där ofta knyts sociala relationer med andra kriminella. Vi vill därför, för att
undvika den återfallsbrottslighet som följer av detta, att fotboja ska användas när det är ett
fullgott alternativ.

525 CUF anser att det är viktigt att alla människors straff döms utifrån brottet som är begånget.
Därför anser CUF att domstolarna inte bör se till om en person blivit av med ett arbete som
en förmildrande omständighet vid bedömning av straffets längd, eftersom vi strävar efter
likhet inför lagen.

Kriminalvården har till uppgift att förbereda interner för ett liv utan brottslighet genom
individ Anpassad verksamhet (t ex utbildning, arbetsträning eller social färdighetsträning).

530 Mer resurser måste tillföras kriminalvården för att undvika att fängelsetiden blir ett förvar och en plantskola för fortsatt brottslighet.

Samtliga interner ska ha en individuell utvecklingsplan som ska följas under strafftiden. Behandlings- och rehabiliteringsinsatserna för missbrukare och psykiskt sjuka måste förbättras. Att träffa psykolog ska vara en del av internens individuella utvecklingsplan.

535 CUF vill också förbjuda användandet av oövervakade kommunikationsmedel bland de dömda och införa störningsutrustning på landets samtliga slutna anstalter. Det är ett välkänt faktum att dessa ofta används för att planera nya brott som sedan genomförs vid nästa permission.

1.5.6 Brottsoffer och vittnen

Det är viktigt att också stödja de som utsatts för brott, i synnerhet när det gäller våldsbrott.

540 För att skapa rättstrygghet för människor som blir utsatta för brott utomlands måste rättshjälpslagen förändras i de delar som rör brott utomlands. Den måste medge rätt till rättshjälp baserat på straffsats och inte enbart om det gäller sexualbrott eller särskilda skäl. I dag är det svårt för brottsoffer att få ut sitt tilldömda skadestånd, därför anser CUF att så fort en person blivit tilldömd skadestånd så ska staten betala ut detta till brottsoffret. Sedan är det
545 statens uppgift att kräva in pengarna av gärningsmannen eller försäkringsbolaget.

Barn som blivit vittnen till våldsbrott, t.ex. i hemmet, ska alltid betraktas som brottsoffer.

Också de som ska vittna vid rättegångar kan behöva stöd och hjälp. I dag är vittnesstödet en helt ideell verksamhet som inte har resurser att alltid finnas till hands. Den organisation kring vittnesstödet som redan är uppbyggd fungerar bra, men behöver mer resurser för att kunna få
550 bättre genomslag. Ett av de största hoten mot dagens rättssystem är när vittnen avstår från att vittna. Att vittnen skräms till tystnad av rädsla för sin egen säkerhet och sitt liv kan vi aldrig tolerera. Inte heller kan vi tolerera att brottslingar kan hota sig fri från rättvisans gång. Därför vill CUF utveckla och utöka vittnesskyddet.

1.5.7 Anhöriga till kriminella

555 En grupp i samhället som ofta glöms bort är de anhöriga till kriminella. Precis som det finns stöd för dem som utsatts för brott ska det också finnas stöd för anhöriga till dem som begår brotten. De anhöriga behöver stöd under till exempel rättegången och sedan måste förbättringar ske så att de har bättre möjlighet att hålla kontakten med den dömda under tiden i fängelse.

560 Fängelserna måste ha barnvänliga besöksrum som så mycket som möjligt liknar hemmiljö, för att familjerna ska kunna återgå till ett normalt liv när föräldern kommit ut från fängelset.

1.5.8 Trafficking

Trafficking, olaglig internationell handel med människor och tjänster, är ett fruktansvärt brott som måste bekämpas med kraft. Sverige har, genom undertecknandet av FN:s

565 Människohandelsprotokoll, förbundit sig att ställa människohandlare inför rätta och vidta åtgärder mot den organiserade brottsligheten. För att detta ska kunna genomföras krävs mer resurser till kampen mot trafficking. Ett stort fokus ligger på den trafficking som syftar till handel med sexuella tjänster, minst 500 000 kvinnor och barn säljs varje år till lokala prostitutionsmarknader i Europa (enligt IOM, International Organization for Migration).

570 Flera hundra kvinnor, många av dem under 18 år, säljs varje år till Sverige.

För att bekämpa människohandel krävs en rad åtgärder, allt ifrån effektiv lagstiftning till ökat stöd till offren för människohandel. Bland annat måste kravet i lagtexten på ”otillbörliga medel” tas bort för att lagen mot människohandel ska bli tillämplig och effektiv. Vid Rikskriminalpolisen finns i dag alldeles för få polistjänster för arbetet med att kartlägga och

575 förhindra handel med kvinnor. Det är inte acceptabelt att polisen minskar insatserna mot trafficking. CUF kräver ökade anslag till polisen så att de har möjlighet att avsätta tillräckliga spaningsresurser mot trafficking inom varje länsmyndighet. Tullmyndigheten ska även de få befogenhet att ingripa vid misstanke. Även Rikspolisstyrelsens avdelning för trafficking måste utökas.

580 De personer som utsatts för trafficking måste få tillfälligt uppehållstillstånd för att kunna stanna i landet och vittna i den kommande rättegången mot de som utnyttjat dem och tjänat pengar på dem mot deras vilja. De personer som vill ansöka om permanent uppehållstillstånd bör få en snabb och välvillig behandling. De bör få permanent uppehållstillstånd av humanitära skäl.

585 1.5.9 Kameraövervakning på landsbygden

Det bör bli lättare att få tillstånd för att övervaka skogs- och entreprenadmaskiner samt dieseltankar. Detta för att stävja maskin- och dieselstölder. För detta bör man kunna få tillstånd att övervaka särskilda maskiner eller åtlar på en viss jaktmark, oavsett var de befinner sig, genom en anmälan till länsstyrelsen snarare än ett vanligt ansökningsförfarande.

590 Skogsägare, jordbrukare, skogsbolag och fotofirmor bör också kunna få tillstånd att använda drönare för att göra översyner av jordbruks- och skogsmark eller ta landskapsfotografier,

förutsatt att det inte sker i tätbebyggt område. Risken att man råkar fotografera individer eller privat tomtmark bör kunna vägas mot nyttan samt kostnads- och tidsvinsterna kameraförsedda drönare och smarta kamerasystem ger.

595 1.5.10 Sexualbrott

CUF vill införa en samtyckeslagstiftning vid sexualbrott. Europadomstolen fastslog 2003 genom Bulgariendomen ett krav på att alla sexuella handlingar som inte bygger på samtycke ska vara straffbelagda. Bland EU:s medlemmar kan nämnas att t.ex. Belgien, Irland och Storbritannien redan har lagar som innebär att sexuella handlingar som företas utan samtycke anses som våldtäkt. Det borde även Sverige ha. Det är snarast en skandal att Sverige kommer att ha Europas senast stiftade sexualbrottslag men ändå är det tveksamt om vi uppnår de krav som Europadomstolen ställer. Vi vill se oaktsamhetsrekvisit som ett subjektivt rekvisit i sexualbrottslagstiftningen, för att kunna ha en komplett samtyckeslagstiftning. Detta för att kunna säkra fällande domar i fall där uppsåt inte kan strykas, men där gärningsmannen på grund av omständigheterna borde ha förstått att offret inte deltog frivilligt. För att samtyckeslagstiftningen ska bli komplett verkar CUF för att allt sex utan samtycke ska kriminaliseras.

CUF anser dock att en viss personlig mognad måste finnas för att en människa ska kunna samtycka till sexuella handlingar. Dagens strikta femtonårsgräns är ett alltför trubbigt verktyg och har ställt till med stora problem i praktiken.

610 1.5.11 Straffmyndighetsålder

I dag är straffmyndighetsåldern 15 år, vilket innebär att en person under 15 år inte kan ställas inför rätta. Vi anser att straffmyndighetsåldern är för hög och därmed oproportionerlig med hänsyn till barnets ålder och mognad. Det råder inga tvivel om att en 13-åring förstår att brottsliga handlingar kan leda till straffrättsliga påföljder, därför anser CUF att straffmyndighetsåldern bör sänkas till 13 år för brott som medför minst ett års fängelse. Ungdomar mellan 13 och 15 ska inte kunnadömas till fängelse utan endast ungdomsvård/sluten ungdomsvård.

1.6 Trossamfund

620 Svenska staten och kyrkan är separerade, men ännu finns spår av statskyrkans tid kvar i svensk lagstiftning. Exempelvis driver skatteverket in kyrkoavgiften. Det är orimligt att staten har ansvar för ideella föreningars medlemsavgifter och således anser CUF att staten ska upphöra med denna verksamhet som rätteligen bör utföras av samfundet själva. Vi anser

625 även att kriterierna för det så kallade trossamfundsbidraget bör ses över, då dess kriterier är otydligt formulerade.

I nuläget tvingar staten genom begravningsavgiften både medlemmar och icke-medlemmar från i princip samtliga av Sveriges kommuner att betala till Svenska kyrkan. Kyrkan ska vara skild från staten. CUF vill istället att begravningsavgiften ska vara kommunal och att det ska vara upp till varje kommun att upphandla omhändertagandet och gravsättningen av avlidna.

630 Då Svenska kyrkan är en fristående organisation finns det ingen anledning för svenska partier att utgöra grunden för kyrkomötet. CUF vill därför att Centerpartiet ska sluta ställa upp i kyrkovalet. En reformering av detta system är emellertid en fråga som kyrkan måste fatta beslut om. Det är rimligt att CUF:s och Centerpartiets ledamöter i kyrkomötet tills vidare verkar i enlighet med ovanstående.

635 1.7 Försvarspolitik i Sverige

Den svenska försvarsmaktens främsta uppgift är att försvara Sveriges nationella integritet och möjliggöra att Sverige kan stå som en självständig internationell aktör. Den bör också kunna hjälpa Sveriges allierade, och genomföra internationella insatser. Sverige ska aktivt delta i europeiska insatsgrupper och demokratifrämjande insatser. Sverige och EU har ett moraliskt ansvar att hjälpa andra länder att uppnå frihet och demokrati.

640 Folkförankring fås genom att riksdag, regering och försvarsledning är öppen och tydlig med försvarsmaktens syfte, mål och inriktning. En stark och aktiv frivilligorganisation bidrar ytterligare till att folkförankra försvarspolitik i Sverige. Frivilligorganisationerna ska ses som en resurs som kan användas i det civila samhället. Det kräver att de får ekonomiska resurser för att klara av denna uppgift.

650 För att försvaret ska kunna utföra de uppgifter de är tilldelade måste nedskärningarna upphöra och ej öronmärkta ökningar av anslagen genomföras. Detta krävs om vi vill att försvaret ska kunna utföra sina uppgifter och inte fortsatt förfalla. Om försvaret ska kunna utföra sina uppgifter i en ständigt föränderlig omvärld kan inte organisationen utsättas för nedskärningar så fort läget svalnar. Ett försvar som möjliggör en snabb omställning till nya hotbilder bör vara ett mål.

CUF anser att det är viktigt att fortsätta arbeta för jämställdhet i försvaret där kompetensen hos samtliga potentiella soldater oavsett kön, religion och sexuell läggning kan tas tillvara

utan att någon känner sig diskriminerad eller särbehandlad; det är dock viktigt att kraft läggs
655 på att skapa en effektiv organisation.

Det är viktigt att dagens säkerhetspolitik bygger på de hotbilder som är aktuella i nuläget
såsom terrorattacker, digitala sårbarheter och internationella fredsinsatser. Ett försvar som
möjliggör en snabb omställning till nya hotbilder bör vara ett mål.

Dagens krigföring är mycket föränderlig och i dag har svenskt försvar mot asymmetrisk
660 krigföring förfallit. Ett ökat samarbete mellan polisen, militären och myndigheter som MSB
måste genomföras för att kunna stå emot sabotage och infiltration som har syftet att slå mot
samhällsbärande institutioner.

Den försvagning som skett av svenskt försvar mot psykologisk krigföring är skrämmande.
Sverige måste vara rustat att stå emot psykologisk krigföring och desinformation även när
665 krig inte förklarats. Ansvariga myndigheter måste ges tydliga och tillräckliga resurser för att
hantera uppgifterna.

Dåliga resurser, avsaknad av samarbete mellan myndigheter och lagar som förutsätter
krigsförklaringar kan inte få hindra svensk försvarsförmåga.

I krig och kris är det viktigt att myndigheter har möjlighet till formella samarbetskanaler.
670 Detta för att öka effektiviteten och tryggheten i vårt samhälle. I dagsläget finns ingen högre
insats som formellt samordnar civila och militära myndigheter i Sverige. För att underlätta
och förbättra vår samhällsberedskap bör det därför tillsättas ett samordningscentrum mellan
myndigheter som ansvarar för Sveriges försvars-, samhälls- och krisberedskap. Detta borde
göras med inspiration från de myndigheter som i dag – på eget initiativ och bevåg – redan har
675 upprättat formella samarbetskanaler. Ett framgångsrikt exempel på detta är Nationellt
centrum för terrorhotbedömning (NCT) där Säkerhetspolisen (SÄPO) formellt samarbetar
med Försvarets radioanstalt (FRA) och Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must).

1.7.1 Rekrytering till försvaret

CUF ser positivt på den pågående omställningen att i fredstid gå från värnplikt till
680 yrkesförsvar. Vi anser att det är positivt att öka Försvarsmaktens ambition att delta i
internationella militära operationer. Då ett yrkesförsvar har en högre kostnad än en
värnpliktsarmé så behöver anslagen till Försvarsmakten ses över för att säkerhetsställa inköp
av materiel och en kvalitativ personalförsörjning.

685 Systemet för anställda soldaters lönesättning har alldeles för låg flexibilitet och är för centralstyrt för att kunna möjliggöra en effektiv personalförsörjning till de ytterorter där militära regementen återfinns. Det finns i dag också stora administrativa problem med den centrala administrationen av löner inom Försvarmakten. Lönesättning och administration av löner bör därför hanteras av de enskilda regementena.

690 För att säkerställa att rätt typ av människor tjänstgör i Försvarmakten ska ett noggrant urval av sökanden genomföras. CUF anser att tvinga människor till arbete är oförsvarbart och därför bör de delar av totalförsvarspliktlagen som legitimerar tvångsarbete avskaffas..

1.7.2 Strukturell reformering av försvarmakten

695 CUF anser att så mycket som möjligt ska gå till kärnverksamheten. Därför ska Fortifikationsverket läggas ner och alla dessa byggnader, övningsfält med mera av militärt intresse ska återgå till Försvarmakten. Försvarmaktens logistik och Försvarets materielverk ska uppgå i Försvarmaktens ordinarie organisation.

1.7.3 Officerskårens personalförsörjning

700 Dagens officerskår präglas av alltför långtgående akademisering och saknar tyvärr kontaktytor med övriga samhället. CUF vill därför se en reformerad officersutbildning som bygger på en civil, akademisk examen som följs av en praktiskt inriktad militärutbildning. Detta leder till en godare spetskompetens som är behövlig i ett decimerat försvar. Ett exempel på alternativ modell är den brittiska Sandhurst-modellen.

1.7.4 Sveriges vapenlagstiftning

705 CUF anser att Sveriges vapenlagstiftning i dag tyvärr försvårar för medborgarna för mycket i allmänhet och ibland till och med motverkar vapensäkerheten. Exempel på detta är att man måste ansöka om licens att köpa ett specifikt, individualiserat vapen istället för att få tillstånd att köpa ett vapen av en viss typ. Dessutom finns regler som förbjuder att man förvarar sitt vapen i någon annans vapenskåp när man är på besök i till exempel en jaktstuga. Ytterligare underligheter i lagen handlar om obrukbara vapen, vilket bara är onödig byråkrati och 710 förhindrar handel med exempelvis historiskt och kulturellt värdefulla vapen. CUF vill förenkla vapenlagstiftningen och att polisen ska fokusera sitt arbete på att bekämpa förekomsten av olagliga vapen i samhället, inte de lagliga.

1.7.5 Självförsvarsverktyg

715 För att stärka rätten och möjligheten till självförsvar bör det vara tillåtet att inneha och bruka pepparsprej i självförsvarssyfte.

1.8 Nationella minoriteter

720 En viktig del i demokratin är också att majoriteten respekterar de nationella minoriteterna, i dag brister detta på vissa punkter i samhället. Genom att stärka deras språk, kultur och historia kan detta förändras. Enligt forskning är älvdalska ett eget språk skilt från svenskan och därför bör det erkännas som ett regionalspråk enligt Europarådets språkstadga om nationella minoritets- och regionalspråk.

725 De nationella minoriteterna måste ha rätt att få samhällsinformation på sitt eget språk. Men det borde inte göras genom en halvstatlig mediekoncern. Det mest rättvisa och marknadsanpassade sättet att hantera den frågan är att helt enkelt göra en offentlig upphandling för de inslag man från statligt håll anser nödvändiga att förmedla. På så sätt kan marknadens alla aktörer konkurrera på lika villkor.

1.9 Tid

CUF anser att sommartiden är både onödig och skadlig varför vi enbart bör använda oss av normaltid.

730

2. Människan

Att varje människa är unik är utgångspunkten för all CUF:s politik. Varje människa ska ges utrymme att växa utifrån sina egna förutsättningar och all diskriminering är därför förkastlig. Det kan aldrig accepteras att något annat än dina handlingar ligger till grund för hur du blir behandlad. Att behandlas utifrån det kollektiv du påstås tillhöra inskränker din frihet. Huvudregeln är alltid att anpassa samhället efter människorna som lever i det, inte att anpassa människorna efter samhället och systemen. Den förkastliga jantelagen – som säger att du inte får sticka ut eller tro att du är något - genomsyrar alldeles för stora delar av det samhället, och för att samhället ska vara anpassat till individen och inte systemet är det av största vikt att jantelagen avlägsnas helt och hållet.

2.1 Hälsa och sjukvård

Människan är utgångspunkten även inom vården. Varje patients rätt ska stärkas, bland annat genom vårdgaranti och varje patients rätt att själv välja vårdgivare oavsett plånbok. Det viktiga är inte vem som utför vården, utan att varje patient får bästa tänkbara behandling. Det behövs fler företag även inom vården. Sjukvården ska även fortsättningsvis vara skattefinansierad, tillgänglig för alla oavsett inkomst och fri att välja i Europa. Tänderna är en del av kroppen och ska ingå i högkostnadsskyddet för hälso- och sjukvård. CUF ser därtill positivt på privata sjukhus och på att de som så önskar kan teckna privata sjukförsäkringar, något som kan ge ett välbehövligt ekonomiskt tillskott till vårdsektorn och dessutom bidra till att korta vårdköerna.

En vetenskaplig grund ska genomsyra sjukvården. Behandlingar som inte baseras på vetenskap eller beprövad erfarenhet ska inte förekomma inom den skattefinansierade välfärden.

Det finns ett behov av fler specialistsjuksköterskor i dag. En delösning är att ändra specialistsjuksköterskornas utbildning till att motsvara läkarnas specialisttjänstgöring, ST, det vill säga att utbildningen sker inom ramen av en anställning med lön.

CUF verkar för att införa ett centralt sjukjournalssystem som gör att varje sjukvårdstagarers journaler kan tillgås och uppdateras direkt digitalt från alla landets sjukvårdsgivande enheter. Detta måste kombineras med ett säkert loggsystem där varje inloggning i någons journal registreras. För att skydda patienternas integritet ska en upplysning skickas till patienten när ens journal öppnats, så att man kan se att allt gått rätt till under sjukhusprocessen. Det ska vara frivilligt för varje enskild individ att ingå i journalsystemet.

Målsättningen är att den administrativa delen av sjukvårdsutövandet ska medföra minimal belastning för sjukvårdspersonalen samtidigt som man tar ansvar för patienternas integritet. Systemet ska vara utformat på så vis att hanteringen av det upptar minsta möjliga arbetstid för sjukvårdspersonalen, då CUF vill att så mycket tid som möjligt läggs på patienterna. Det är även viktigt att vården kan komma till patienten i större utsträckning, med t.ex. mobil röntgen. Detta när det underlättar för sjukvården i övrigt. CUF tycker även att Lagen om valfrihet bör inkludera specialistsjukvård, såsom onkologi, gynekologi och psykiatri, samt ungdomsmottagningar.

Alla människor är olika och mår bra av olika saker. Individens hälsa är inte något som bör kollektiviseras. CUF anser därför att statens folkhälsoarbete ska upphöra.

Smittskyddsinstitutet ska återigen bli en självständig myndighet som sysslar med smittskydd och övriga delar av Folkhälsomyndigheten ska läggas ned.

775 **2.1.1 Läkemedel**

Inom EU måste gemensamma riktlinjer för läkemedelsanvändningen tas fram. Ju mer läkemedel som skrivs ut, desto mer ökar risken för läkemedelsberoende samt ett ökat antal resistenta bakterier mot vilka behandling saknas. CUF anser att nuvarande riktlinjer och krav för förskrivning av antibiotikapreparat ska ses över då dessa inte efterföljs tillräckligt bra.

780 CUF anser att genmodifiering av mänsklig arvs massa bör vara tillåtet, förutsatt att försiktighetsåtgärder vidtas. Forskning gällande genmodifiering av mänsklig arvs massa i syfte att bota sjukdomar bör uppmuntras.

2.1.2 Dödshjälp

Varje människa har en okränkbar rätt över sitt liv och sin kropp. Både att leva det men också bestämma när det ska avslutas. Schweiz, Holland och Belgien har alla legaliserat aktiv dödshjälp, något som Sverige också bör göra. I dag söker sig svenskar till kliniker i dessa länder för att få hjälp att slippa lidande. Eftersom dödshjälp av naturliga skäl är absolut och oåterkalleligt krävs det en säker lagstiftning och ett omfattande regelverk för aktiv dödshjälp, där flera oberoende läkare får bedöma om patienten vill avsluta sitt liv av egen fri vilja. Det är också viktigt att ingen läkare tvingas ge aktiv dödshjälp eller läkarassisterat självmord mot sin vilja eller övertygelse.

2.1.3 Blodgivning, organdonation och -handel

I dag gäller olika regler för blodgivare och organdonatorer beroende på vilka sexuella kontakter man har eller har haft. Exempelvis diskrimineras män som haft sex med andra män.

795 CUF förutsätter att de tester som görs på blodgivare och organdonatorer är så omfattande att det inte föreligger någon risk för sjukdomsspridning, oavsett bakgrund. I och med detta vill CUF att Socialstyrelsen tar bort diskriminerande bestämmelser angående lämpliga blodgivare och organdonatorer.

CUF vill införa ett opt-out-system för organdonation vilket betyder att alla vuxna ska ses som
800 organdonatorer om inte ett aktivt val att inte vara donator gjorts under ens livstid. CUF anser dessutom att funktionerna i donationsregistret bör utökas så att frivilliga kan skänka organ medan de fortfarande lever, samt att ett system för matchning införs. Med matchning menas att t.ex. en förälder som vill donera ett organ till sitt barn, men inte är lämplig som donator till
805 barnet kan byta organ med en annan person i samma situation. Detta utökade system för organdonation bör sedan ytterligare utökas till europeisk eller till och med global nivå. I dag finns ingen samordnad blodbank i Sverige. Detta är ett problem eftersom det råder blodbrist. CUF vill därför införa ett nationellt system för blodgivning och blodbanker.

CUF ska verka för mer forskning inom genteknik och ser möjlighet till animalisk organtransplantation som en framtida lösning på organbristen.

810 CUF menar att det ska vara tillåtet med organförsäljning, då detta skulle skapa en vit marknad, professionella operationer och rimliga avtal för dem som säljer sina organ. Organen ska säljas på en kontrollerad marknad till vårdgivarenhet med ett nationellt kösystem baserat på turordning och behov.

Det bör även vara möjligt att i donationsregistret ange att man tillåter att ventilatorbehandling
815 kan inledas eller fortsättas efter ens egen död i syfte att bli organ- eller vävnadsdonator.

2.1.4 Ungdomsmottagningar behövs

CUF anser att ungdomsmottagningens goda arbete även fortsättningsvis ska stödjas. Det är bra om besökaren kan välja att tas emot av en kvinnlig eller manlig barnmorska, läkare, socionom eller psykolog. Rätt till tolk vid besök är också ett måste. Alla, oavsett sexuell
820 läggning eller könsidentitet, ska självklart bli bemötta som individer och med kompetens från sjukvårdspersonalens sida. Det är viktigt att ungdomsmottagningar är öppna året om och är lätta att komma i kontakt med.

På mindre orter i landet så ska alternativ ungdomsmottagningsverksamhet erbjudas, på till exempel vårdcentraler. Kontakten mellan skola och ungdomsmottagning bör vara

825 kontinuerlig och informationen angående ungdomsmottagningen ska vara ett obligatoriskt moment i skolans sexualundervisning.

2.1.5 Livsmedelsmärkning och hälsorekommendationer

För att människor ska ha möjlighet till egna val ska livsmedel enligt lag vara försedda med näringsinformationstabeller där sockerhalt, fetter, protein m.m. ska ingå. Även andra tillsatser ska skrivas ut volymmässigt på innehållsförteckningen. CUF anser att det är viktigt för konsumenternas aktiva val att de exakta ingredienserna skrivs ut och att inte samlingsnamn används. CUF verkar även för en fullständig ursprungsmärkning internationellt av alla produkter som innehåller mer än 10 % köttråvara. Med fullständig ursprungsmärkning menas att det ska framgå i vilket land djuret är fött, uppfött och slaktats samt var produkten har paketerats. När det gäller kemikalier är det viktigt att studera dessa för att undvika påverkan på växt- och djurliv. Det är också viktigt att det finns ett vitalt civilt samhälle som kan bidra med en bra och saklig konsumentupplysning så att fler har möjlighet att göra hälsosamma val.

Livsmedelsverket ska inte längre arbeta för att påverka folks matvanor.

840 2.1.6 Psykisk ohälsa

Den psykiatriska vården måste bli mer förebyggande och genom hälsofrämjande förhållningssätt förhindra att psykisk sjukdom bryter ut och blir kronisk. Sedan psykiatireformen har självmordsstatistiken bland psykiskt sjuka ökat. Tvångsvård är aldrig önskvärd, men kan ibland vara ett nödvändigt ont. En förutsättning för att behandlingen ska bli framgångsrik är en snabb kontakt med den psykiatriska vården. Utseendefixeringen bland unga människor leder i många fall till ätstörningar och dåligt självförtroende. Ungdomars dåliga självkänsla är ett stort problem och orsakerna är många. Allt för många gånger har anorexikliniker stängt eller fått begränsade öppettider. Men ungdomars hälsa är lika viktig som de vuxnas, därför måste även dessa områden vara prioriterade.

850 CUF kräver att det ska finnas en bra skolhälsovård med kuratorer, skolpsykologer, läkare och skolsköterskor som finns tillgängliga i ungas vardag. Det är viktigt att unga enkelt kan få tillgång till information om hur de kan ta sig ur psykisk ohälsa. Lärare behöver utbildas så att de kan upptäcka problemen i tid i samarbete med skolhälsovården. Det behövs mer resurser till BRIS samt andra barnrättsorganisationer vilkas arbete är ytterst viktigt.

855 CUF anser även att psykiatrin bör bli sedd som en del av sjukvården och därmed tillhöra landstingen istället för kommunerna.

CUF anser att frågan om ungas psykiska hälsa ska prioriteras högre av Sveriges landsting, och att det ska tas fram en nationell handlingsplan för att minska ohälsan. Resurser måste avsättas lokalt för att vården ska kunna utreda de bakomliggande problemen för varje individ
860 så att denna kan få bästa möjliga vård, och resurser måste avsättas nationellt för forskning kring den ökning i psykisk ohälsa som vi ser i de yngre generationerna. Det fria vårdvalet ska självklart också gälla inom psykiatri, och ungdomar ska även fortsättningsvis kunna söka psykisk vård avgiftsfritt. Skolan bör också spela en aktiv roll när det kommer till att minska den psykiska ohälsan, men självklart med hänsyn till de individuella ungdomarnas integritet.

865 **2.1.7 Akut mödravård**

I dag är förlossnings- och mödravården i stora delar av landet mycket ansträngd under delar av året. Dessutom har vissa delar av landet inte tillgång till akut mödravård, och ofta saknas möjlighet att inom en rimlig tidsperiod få tillgång till akut mödravård på annan plats. Detta är inte förenligt med en god och jämställd vård i hela landet. CUF anser att alla, oavsett var de
870 är bosatta, ska garanteras tillgång till akut förlossnings- och mödravård av god kvalitet.

2.2 Välfärd och grundtrygghet

För CUF är det en självklarhet att det finns en trygghet som garanterar att alla har mat att äta, kläder på kroppen och tak över huvudet. Välfärdssystemet som finansieras via staten ska vara rättvist och omfatta alla.

875 Målet är att den som inte kan försörja sig själv snarast ska kunna återgå till en egen försörjning. Det kan handla om att snabbt få tillgång till rehabilitering, utbildning eller annan hjälp till omställning. CUF anser att försäkringskassa, arbetsförmedling och socialkontor ska slås ihop till en grundtrygghetsmyndighet. Detta för att man dels ska förenkla för medborgaren och denne ska slippa slussas runt mellan dessa inrättningar, och för att smidigt
880 och resurseffektivt använda samhällets resurser. Att slå samman de olika försäkringarna leder till att det skapas en bättre samordning med individen i fokus för att så snabbt som möjligt kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden.

2.2.1 Grundtrygghetssystem

885 Ett rättvist trygghetssystem är ett system där alla behandlas lika av staten vad gäller ekonomisk ersättning och därmed ges rätt till samma grundtrygghetsersättning. För att ett trygghetssystem ska vara tryggt måste systemet vara enkelt, tydligt och lättöverskådligt. Det är oacceptabelt att människor inte kan planera sin ekonomi. På grund av systemens utformning och överskådlighet drabbas man i dag bland annat av margineffekter och det ser CUF som negativt. För att trygghetssystemet ska vara trovärdighet måste det vara

890 beständigt över tid. Nivåerna bör ligga konstanta över konjunkturer för individernas trygghet. Systemet i sig måste ekonomiskt klara såväl hög som lågkonjunktur.

Eftersom systemet ska garantera en miniminivå bör ersättningsnivån vara platt och således inte beakta den enskildes tidigare inkomstnivå. På detta sätt får vi en garanterad trygghet för alla på lika villkor samtidigt som vi ger möjligheten för den som så önskar att komplettera det
895 statliga trygghetssystemet med privata försäkringsalternativ. Dagens förhärskande inkomstbortfallsprincip som försvaras av vänstern och LO konserverar ekonomiska klyftor i samhället.

CUF vill ha ett grundtrygghetssystem som innefattar alla från myndighetsålder till pension. Ingen ska, vilket tyvärr sker i dag, falla mellan stolarna.

900 Statens kostnader för trygghetssystemet kommer att minska med den här modellen vilket gör systemet hållbart också över tid. De stora vinnarna på detta system är de som har de lägsta inkomsterna medan de med högre inkomster inte får lika stor del av kakan. Det är rätt ur fördelningspolitisk synvinkel.

Behovet av att motta barnbidrag under barnets första 16 år är svalt för till exempel
905 höginkomsttagarfamiljer. CUF ställer sig därför bakom behovsprövat barnbidrag där barnbidraget istället ges till dem som har störst behov av det. Behovsprövandet ska utgå ifrån familjens årsinkomst.

2.2.2 Pension

Dagens pensionssystem är en underlig skapelse. Den har genomgått flera reformer sedan den
910 allmänna pensionen infördes 1913, vilket bland annat innebär att de som i dag går i pension får sina utbetalningar till stor del finansierade av de som jobbar. Vi är långt ifrån ett system där pension faktiskt innebär en uppskjuten lön.

Med tanke på att befolkningen lever allt längre är det viktigt att pensionssystemet blir långsiktigt hållbart. Det är också nödvändigt att man justerar systemet så att var och en i
915 större utsträckning ges makten och ansvaret för sin egen pensionering. Staten bör garantera en grundläggande nivå, en grundtrygghet, men utöver den ska du själv kunna avgöra hur mycket du vill spara och hur, och när du ska börja ta ut pension från det belopp du sparat ihop under livet. Detta innebär att PPM-systemen måste förändras så att spararna verkligen får välja sparandeform själva, och leder till att det du sparat ihop faktiskt är din egendom, som
920 också ska kunna gå i arv. I ett pensionssystem där det huvudsakliga ansvaret för ens pension

ligger på individen själv bör det inte finnas en reglerad pensionsålder. Med dagens system anser vi att åldern för att ta ut pension som inte direkt kan kopplas till egna inbetalningar successivt ska höjas till 75 år.

925 CUF anser att övergången till ett nytt pensionssystem ska ske successivt och med största möjliga förutsägbarhet för medborgarna, så att ingen drabbas på ett oförutsägbart sätt av förändringarna.

2.3 Ett tillgängligt samhälle för alla

930 Inom omsorgen av personer med funktionsnedsättning är det av yttersta vikt att ha ett individperspektiv. Personer med funktionsnedsättning måste få vara aktiva medborgare och få möjligheter till arbete och utbildning. Samhället måste även erbjuda personer med funktionsnedsättning en möjlighet att få en mer varierad fritid, och samhällets delar ska vara tillgängliga för alla.

935 Det ekonomiska ansvaret för vård enligt ”Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade”, LSS ligger i dag hos vistelsekommunen, vilket tyvärr ofta är ett bekymmer för små kommuner. LSS bör i första hand vara ett statligt ansvar eftersom det är en statlig lag. CUF tycker att det är viktigt med det upprättande av individuella planer som ska ske enligt LSS där myndighetskontakterna sammanställs och samordnas så att det går att få en överblick över hur kontaktnätet ser ut. Detta måste prioriteras så att det fungerar bättre än det gör i dag.

940 En avgörande faktor för den enskilde vårdtagaren är att det finns en mångfald av vårdformer. Genom att kommunerna handlar upp verksamheten kan mer individanpassade former av privat och småskalig vårdverksamhet växa fram. Valfriheten för vårdtagare och anhöriga måste värderas högst.

945 Även personer med funktionsnedsättning som inte behöver vård enligt LSS ska ha samma tillgänglighet till samhället som de utan nedsättning. Detta kan göras genom anpassning av lokaler och information hos myndigheter samt stöd till näringsidkare att anpassa sin verksamhet.

2.4 Äldreomsorg

950 Omsorgen om äldre måste bedrivas utifrån varje individs olika behov och att alla individer har olika livssituationer då ingen människa är den andra lik. Äldre måste få välja hur de vill bo även när de fått behov av vård och omsorg, antingen om de vill fortsätta att bo hemma

med hjälp av hemtjänsten eller om de vill bo på ett särskilt boende. Det växande utbudet av privata alternativ inom vården och omsorgen bidrar till att öka bredden.

955 För att vård och omsorg ska hålla en hög kvalitetsnivå är det avgörande att det finns kompetent och utbildad personal. För att klara av kompetensförsörjningen måste utbildning, arbetsvillkor samt arbetsförhållanden förbättras. Statusen inom vård- och omsorgsycket måste höjas. Vid semester och tillfälligt boende ska hemkommunen, det vill säga kommunen individen är folkbokförd i, vara den som står för kostnader så som hemtjänst, färdtjänst och liknande service.

960 I Sverige finns det i dag äldre med många olika etniska bakgrunder. Många av dessa har ett behov av till exempel språkligt anpassade insatser. Detta behov kommer att öka med tiden och kommunerna bör klara av att erbjuda äldre dessa insatser, vilket de i dag många gånger inte gör. Detta bör staten garantera genom att skjuta till ekonomiska resurser till kommuner om så behövs.

965 Vi ser positivt på ytterligare privatisering av äldreomsorgen och är positiva till ett pengasystem likt skolpengen. Det ska även vara tillåtet med tilläggstjänster utöver bastjänsten för de som vill lägga extra pengar på detta.

2.5 Arv

970 CUF anser att dagens lagstiftning kring arvslotter är föråldrad och vill avskaffa laglottssystemet som stadgas i Ärvdabalkens sjunde kapitel för de fall när barnet inte längre är i något försörjningsbehov. Om en person testamenterar sina tillgångar ska detta respekteras och gamla värderingar om hur kvarlåtenskap ska fördelas ska inte förhindra individens rätt att besluta över sin egendom.

975 Allmänna arvsfonden, som finansieras av kvarlåtenskapen från människor som saknar arvingar, bör avvecklas. Pengarna bör gå direkt in i statsbudgeten.

2.6 Sexualitet och könstillhörighet

980 Det finns normer i samhället i dag som säger hur du som människa ska vara för att anses vara "normal". CUF vill verka för att bryta och förändra dessa normer. Varje individ har rätten att få vara sig själv utan att bli dömd av samhället på grund av detta - oavsett vilken sexualitet, könsidentitet eller vilka sexuella preferenser man har.

En människa måste också ha rätten att bestämma över sin kropp och därför anser vi att sexköpslagen bör avskaffas. Dock är sexhandeln en bransch intimt förknippad med stora problem, såsom trafficking och människor som tvingas till sex. Därför måste samhället ta ett större socialt ansvar, med bland annat uppsökande och kontrollerande verksamhet för att skydda de sexarbetande, exempelvis genom införande av nationella exitprogram för att hjälpa de sexarbetare som vill komma ur sexarbete. Vi är även mycket positiva till organisering hos sexarbetare som ett sätt att förbättra deras rättigheter.

Kopplerilagen är heller inte anpassad till ett Sverige där sexköp är tillåtet. Den bör därför anpassas med utgångspunkten att den ska vara till skydd för de prostituerade. En individ ska inte dömas utifrån sin sexuella läggning eller preferenser. Att arbeta för att skapa en attitydförändring i människors vardag, är ett måste. Skolan har stor betydelse och måste ta sitt ansvar, främst när det gäller att ge en öppen och objektiv sexualundervisning.

2.6.1 HBTQ+

Homo-, bi- och transpersoners situation har flera år förbättras i vårt samhälle. Vi ser positivt på den utvecklingen och främjar den. I vårt samhälle råder heteronormativitet vilket bygger på att en man och en kvinna förväntas leva i heterosexuell tvåsamhet. Denna norm måste luckras upp för att göra samhället mer tolerant. Heteronormativiteten är grunden till många fördomar mot och diskriminering av HBTQ+-personer.

2.6.2 Familjebildning

Sverige har en omodern lagstiftning rörande familjebildning. Det finns väldigt få fall av internationella adoptioner till samkönade familjer i Sverige, trots att det förekommer utan problem i andra länder. Det finns dessutom åldersgränser för adoption. CUF anser att detta omedelbart måste ändras så att samma rättigheter gäller alla, oavsett om man lever i parförhållanden, vilken ålder man har eller vilken typ av sexualitet man har. När det gäller adoption ska det självklart göras en individuell prövning, men ingen ska uteslutas från att ens prövas på grund av sin ålder. CUF ser positivt på internationella adoptioner till familjer i Sverige. Det bör också vara möjligt för fler än två att i laglig mening vara föräldrar åt ett barn.

Att hjälpa andra som har svårt att skaffa barn måste också bli enklare och mer attraktivt i Sverige. CUF anser därför att förbudet att handla med och förflytta ägg, spermier och embryon ska avskaffas. CUF anser också att alla typer av surrogatmödraskap ska tillåtas och ser positivt på bättre samarbete över landsgränserna, och ett regelverk som tar hänsyn till barnets bästa vid internationella adoptioner.

2.6.3 HBTQ+-personers rättigheter i världen

1015 I stora delar av världen utsätts homo-, bi- och transpersoner för ett brutalt förtryck. Sverige måste vara en stark och verksam kraft för HBTQ+-personers mänskliga rättigheter i hela världen. Stark social intolerans, förbud och till och med dödsstraff förekommer i många länder mot HBTQ+-personer. Den svenska HBTQ+-politiken måste ha ett tydligt internationellt perspektiv för att hävda alla människors lika rätt och värde oavsett vem man älskar eller vilken könsidentitet man har, och oavsett var man bor. I FN bör Sverige arbeta för antagandet av en konvention som erkänner lika berättigande och frihet från diskriminering för HBTQ+-personer som en mänsklig rättighet. Asylsökande HBTQ+-personer återförvisas i dag till hemländer där man riskerar förföljelse och straff detta trots att förföljelse på grund av sexuell läggning och könsidentitet är grund för asyl i Sverige. Detta är oacceptabelt.

1025 2.6.4 Könsidentitet

CUF ser det som självklart att staten ska betrakta en person som en individ, och inte som i dag då staten betraktar det som en person innan könsbekräftande operation och en annan efter. Detta ställer till med stora problem i dag då gamla betyg, CV:n och liknande blir värdelösa efter en korrigerig av juridiskt kön.

1030 CUF vill införa vårdgaranti för könsbekräftande operation, ingen ska behöva vänta mer än tre månader på det första psykologsamtalet.

CUF ser behovet att lyfta transpersoners utredningar och förkorta väntetiden för att få starta sin utredning, sin könsbekräftande hormonbehandling eller operation ,då den i dag är orimligt lång. Alla individer ska behandlas lika av staten, oavsett könsidentitet. Ett stort problem är när intersexuella personers könsorgan korrigeras medicinskt under de första levnadsveckorna för att könstillhörigheten skall överensstämma med lagstiftningen, trots att detta medför ökade psykiska besvär. CUF anser även att juridiskt kön bör avskaffas helt. Fram tills det juridiska könet är avskaffat vill vi införa ett tredje kön.

2.6.5 Samliv för alla

1040 Det är en självklarhet att äktenskapsbalken och sambolagstiftningen ska gälla alla oavsett kön eller antal personer. CUF anser att staten inte ska lägga sig i människors privatliv. Religiösa samfund kan alltjämt bedriva ceremonier grundade på sin övertygelse. I juridisk mening ska religiösa samfund inte agera äktenskapsförrättare. Alltför många unga kvinnor tvingas med våld och hot om våld in i äktenskap mot sin vilja.

1045 2.6.6 Sex- och samlevnadsundervisning

CUF tycker att en kurs i sex och samlevnad ska ingå i lärarutbildningen. Den ska fokusera på sexuell samvaro, inte enbart befruktning och penetration. Den ska tydligt belysa de olika delarna man ställs inför i sexlivet, såväl positiva som negativa. Man bör också belysa de olika delarna av genusvetenskap när man pratar om samlevnad i sex- och samlevnadsundervisning.

1050 Detsamma gäller de biologiska förändringar som sker under puberteten och det är viktigt att undervisningen är allsidig. Det är oacceptabelt att undervisning kring pubertetsutvecklingen kan ske separat för människor med olika kön. Det leder till oförståelse mellan könen, bidrar till det olyckliga stigma kring mens samt gör sex och sexualitet till något tabubelagt. CUF vill se att undervisning om pubertetsutvecklingen aldrig få ske uppdelat av könen.

1055 Lärare bör som en del av detta även få utbildning om hur man upptäcker och motverkar våld och övergrepp mot barn, samt hur man hanterar vetskapen om att en av ens elever är utsatt. Sexualiteten är olika från människa till människa vilket måste belysas i undervisningen, därför är det viktigt att komma ifrån den normativitet som råder. Endometrios ska liksom andra könsrelaterade sjukdomar informeras om i sex- och samlevnadsundervisningen i

1060 skolan. Sexualundervisning ska vara obligatoriskt i grundskolan och gymnasieundervisning.

Pornografi är en del i mångas liv, dock kan pornografin leda till stigmatisering av sex samt uppmuntra till ouppnåeliga ideal. CUF ser därför positivt på att samtala kring detta i sex- och samlevnadsundervisningen i upplysande syfte.

2.6.7 Allas möjligheter till sex

1065 De flesta människor har sexuella önskemål och behov. Att leva ut sin sexualitet är ofta starkt begränsad för personer med funktionsnedsättning såväl som äldre. Kompetensen inom vården måste bli bättre så att alla människor får likvärdig rådgivning. För att få sin vardag att fungera på ett bra sätt, är ofta personer med funktionsnedsättning och äldre beroende av bra hjälpmedel. Att skapa bättre hjälpmedel i allmänhet och forska mer på olika sexuella tekniker

1070 är ett bra sätt att förbättra denna målgrupps sexliv.

2.6.8 Byxmyndighetsåldern

I dag har vi en byxmyndighetsålder på 15 år som säger att en person över och en person under 15 år inte får ha sex. Detta bestraffas som sexuellt utnyttjande av barn, vilket devalverar betydelsen av sexuella övergrepp. CUF anser att det borde finnas en

1075 proportionerlig lagstiftning där brottet värderas olika beroende på hur mycket äldre den vuxna är än den som är under byxmyndig ålder.

Ungdomar utforskar i dag sin sexualitet långt tidigare än ungdomar gjorde när lagen utformades. Lagar bör vara till för att skydda människor, inte bestraffa ungdomars naturliga beteende. Därför anser CUF att byxmyndighetsåldern bör sänkas till 13 år.

1080 **2.6.9 och Aids**

CUF tycker att det är viktigt att alla människor ges en god och korrekt information kring hiv och hur spridningen ser ut i dag, både i Sverige och i andra länder. Det är också viktigt att bromsmediciner ska komma alla till del. Biståndet till utbildning i sexuell reproduktiv hälsa måste öka och tillgången på preventivmedel bland unga i hela världen måste förbättras. Det är viktigt att svenskt bistånd går till att hjälpa med information kring hiv och aids. CUF tycker även att tester som rör och andra könssjukdomar ska vara kostnadsfria för den enskilde.

I dag finns PrEP-läkemedel som enligt större europeiska studier visar att hivöverföring kan minska risken att få med 86 % i jämförelse med de som inte använder läkemedlet. Då det nu finns förebyggande läkemedel mot anser CUF att det är olyckligt att läkemedlet inte distribueras av landstingen och regionerna.

Genom hiv-förebyggande läkemedel minskar vi på den stress och ångest många personer i riskgruppen har av att smittas av hiv. CUF anser att samtliga lands-ting och regioner ska implementera PrEP samt bekosta läkemedlet inom ordinarie budget. Vi anser att minst en mottagning, förslagsvis med fokus på STI-prevention, i varje landsting och region uppdras att förskriva PrEP. Vi anser avslutningsvis även att regeringen uppdrar åt Folkhälsomyndigheten att följa utvecklingen av implementeringen av PrEP i landets landsting och regioner.

2.6.10 Könstympling och manlig omskärelse

Könstympling är ett fruktansvärt och inhumant ingrepp som påverkar kvinnans liv och hälsa, och som dessutom är oåterkalleligt. Vi kan inte som medmänniskor låta dessa grymma handlingar fortgå. Från Sverige måste vi jobba hårt för att könstympling förbjuds. CUF vill verka för att problemet synliggörs och att svensk vårdpersonal får en relevant och korrekt vårdutbildning. Vi välkomnar också den forskning som bedrivs inom området, mer resurser till denna verksamhet skapar ökade möjligheter för de utsatta kvinnorna att genomgå rekonstruerande kirurgi. Detta innefattar även manlig omskärelse. Manlig omskärelse på omyndiga, som sker av icke-medicinska skäl, bör därför förbjudas i svensk lag.

2.6.11 Prevention

1110 Det är viktigt med alternativa preventivmedel för att aktivt kunna undvika oönskad graviditet samt olika sjukdomar. Ansvaret för att skydda sig ligger på alla parter. CUF efterfrågar mer forskning kring preventivmedel för män. Bristen på preventivmedel måste åtgärdas, framför allt i utvecklingsländer.

2.6.12 Abort

1115 I grunden handlar det om att det är den gravida personen som ska bestämma över sin egen kropp och att samhället inte ska ha moraliska åsikter om vederbörandes val. CUF tycker att Sverige ska verka på EU-nivå för en öppen och liberal abortlagstiftning.

Väntetiderna för att få göra abort är i dag alltför långa. CUF anser därför att abort ska innefattas av en speciell vårdgaranti, där varje landsting ska kunna tillhandahålla tid för abort senast en vecka efter kontakt med vården.

1120 CUF tycker att barnmorskor ska ha rätt att handlägga friska och okomplicerade medicinska aborter, vilket bland annat innebär att fastställa graviditetslängd och köpa in abortpiller. I dag är det bara läkare som får göra detta. För att barnmorskorna ska få den möjligheten behöver de utbildning. Då män finns med i bilden vid en abortsituation är det viktigt att möta dem i deras funderingar och tankar. Det handlar om att ge möjlighet till stöd, krisbearbetning och preventivmedelsrådgivning.

1125 2.6.13 Laglott för transpersoner

1130 CUF anser att transpersoner har lika mycket rätt till sin laglott som alla andra. Efter ett juridiskt könsbyte ändras vederbörandes personnummer och detta resulterar i att kopplingen till dennes familjemedlemmar försvinner. CUF anser att detta är en allvarlig miss i lagstiftningen, därför verkar vi för att berörda myndigheter ska säkerställa att en person som juridiskt byter kön behåller kopplingarna till sina familjemedlemmar i folkbokföringsregistret. CUF anser att detta är en kortsiktig lösning. På sikt bör hela laglottssystemet avskaffas.

2.7 Drog- och missbrukspolitik

1135 Politiken för att hantera olika typer av problem kopplade till droger, lagliga och olagliga, är komplex och innehåller många olika avvägningar. CUF tycker det är en självklarhet att all typ av politik som rör dessa frågor skall vara väl avvägd och bygga på vetenskap och humanism före moralism och dogmer.

1140 Rattonykterhet är ett stort problem i dagens samhälle. Straffet för vållande till annans död i samband med rattonykterhet, rattfylleri och drograttfylleri ska ses över. Krav på alkohol i alla nyproducerade bilar bör övervägas.

Tobaksrökning och passiv rökning är stora hälsoproblem och medför stora samhällsliga kostnader. Det vore därför bra om tobaksrökningen på sikt minskade. För att uppnå detta är information och förebyggande arbete från skolor och vården viktigt.

1145 Undervisningen om droger är i dag undermålig. Vi ser en stor risk i att ungdomar inte tar varningar om farliga preparat på allvar på grund av vitt spridda felaktigheter om vissa droger. Vi vill därför att Socialstyrelsen tillsammans med sjukhus, Polismyndigheten, Tullverket, Giftinformationscentralen, Statens kriminaltekniska laboratorium och Skolverket samt övriga berörda instanser ska sammanföra relevant och uppdaterad information om alkohol och andra droger. På detta sätt kan sanningsenlig information nå ut till medborgarna och skolorna.

1150 Reklam för tillåtna och reglerade rusmedel får ej riktas mot eller figurera i sammanhang riktade mot minderåriga.

Föräldrar och andra vuxna i barns och ungdomars närhet måste bli bättre på att sätta gränser, men också engagera sig och bry sig om vad deras barn och ungdomar gör på sin fritid. Detta krävs för att komma till rätta med langning och liknande företeelser.

1155 Mängden nya narkotiska preparat som uppkommer varje år är för stor för nuvarande regleringar att hantera. Så kallade "legal highs" och "spice" är ett ökande problem, framförallt för ungdomar som tar preparat med okänd styrka och effekt. Vi vill se ökad samhällsinformation om detta och välkomnar EUs initiativ till ytterligare reglering. Det är oacceptabelt att företag får sälja oreglerade och potentiellt livsfarliga rusmedel till människor.

1160 Kampen mot den illegala narkotikahandeln misslyckas tyvärr i dagens Sverige. Tullen behöver mer resurser för att öka gränskontrollen, polisen behöver mer resurser för att spana på och gripa de som är aktiva i organiserad narkotikabrottslighet, och Kriminalvården behöver mer resurser för att få fängelserna narkotikafria.

1165 Missbruk är, oavsett vilken substans som missbrukas, en stor förlust och ett underbetyg på arbetet från både det offentliga och civila samhällets sida. Missbruksvården måste vara välfungerande, tillgänglig och vetenskaplig i hela Sverige. Missbruksvården måste också se beroendet som ett problem och en sjukdom, oavsett missbrukat substans.

1170 Dagens narkotikalagstiftning är kontraproduktiv och moraliserande. Kriminaliseringen och den medföljande sociala stigmatiseringen av missbrukare skapar onödigt lidande och dödsfall. Det är bättre för missbrukare att få vård än fängelse eller böter. Samtidigt bör människor som överdoserar på farliga preparat kunna få akut vård utan att riskera eller vara rädda för straff. Därför bör straffrättsliga påföljder för bruk av narkotika tas bort. Polisiära resurser för denna typ av brott bör flyttas till vården. Straffrättsliga påföljder för innehav med intention att distribuera och försäljningen av narkotika bör kvarstå. Kravet på absolut drogfrihet under pågående substitutionsbehandling bör tas bort.

Missbruksutredningen bör implementeras och substitutionsvård för missbrukare bör garanteras i lag. Sprutbytesprogram bör implementeras i samtliga landsting.

Cannabis bör regleras och beskattas på ett liknande sätt som alkohol.

1180 Forskning på medicinska behandlingar med läkemedel liknande i dag narkotikaklassade preparat ska underlättas.

2.7.1 Tobak

1185 CUF anser att envar är sin egen hälsas smed, och att staten därför genom tvång och förbud inte ska försöka minska tobaksbruket. Som en följd av detta är vi emot statliga kampanjer för att minska bruket av tobak. Däremot ska skolan och sjukvården ge sakliga upplysningar så att individen själv kan göra ett upplyst val.

CUF tycker att varningstexterna på tobakspaket ska vara frivilliga och upp till det berörda företaget att bestämma över, dels eftersom det är ett ineffektivt sätt att minska tobaksbruket, dels eftersom det bör vara upp till en själv att bestämma över sitt tobaksbruk.

1190 Vi ser principiella problem med de höga punktskatterna på tobak, bland annat det faktum att de är starkt regressiva i sin natur. Vi ser därför att de bör sänkas från sin nuvarande nivå, samt att de endast med stor försiktighet bör användas som ett preventivt medel för att minska tobaksbruket. Eftersom de skadliga effekterna skiljer sig starkt mellan röktaobak och snus, till snusets fördel, ser vi positivt på att snus beskattas betydligt lättare än röktaobak.

2.7.2 Klassificering av droger

1195 En oberoende utredning måste bevisa att ett förbud av en psykotropisk substans gör mindre skada än en kontrollerad laglig handel med den samma för att ett förbud ska kunna göras. Droger som i dag är förbjudna ska legaliseras om de inte uppfyller de evidensbaserade kraven för förbud.

2.7.3 Alkohol

- 1200 Alkohol är en farlig drog, samtidigt som det är ett positivt inslag i mångas liv. Alkoholpolitiken bör förena friheten att köpa alkohol vid udda tider med ett bra och snabbt stöd vid missbruk.
- Det finns en självklar poäng att kontrollera och reglera handeln med alkohol. De intressekonflikter som uppkommer av att staten indirekt säljer och reglerar alkoholen är
- 1205 olyckliga. Alkoholmonopolet bör därför skrotas och ersättas av ett licenssystem för försäljning. Produktion av alkoholhaltig dryck för eget bruk ska vara tillåtet.
- Alkoholskattenivåerna skiljer sig kraftigt åt mellan EU-länderna. Detta skapar incitament för storköp och onödiga transporter. Sverige bör i det korta perspektivet sänka skatten till samma nivåer som våra grannländer.
- 1210 CUF anser att dagens lagstiftning kring alkoholreklam är orimlig och ser ingen anledning till att alkoholreklam enbart ska få riktas till människor över 25 år. Vi tror att om du är gammal nog att inmundiga alkohol är du också gammal nog att ta del av alkoholreklam. CUF anser därför att alkoholreklam ska få riktas till samt skildra ungdomar över 18 år.
- CUF anser att reglerna för marknadsföring av alkohol ska liberaliseras och verkar därför för
- 1215 att alkohollagen reformeras så att annonsering av alkohol i skriven media, radio och tv tillåts.
- Vad gäller utskänkningstillstånd anser CUF inte att dessa bara ska gälla till en viss tid på natten. Barer och krogar bör själva få bestämma när de vill stänga, så länge de i övrigt uppfyller kraven för utskänkningstillstånd.
- CUF ser en stor problematik i rådande lagstiftning rörande utskänkningstillstånd. Därför
- 1220 verkar CUF för att avskaffa kravet på att näringsidkare som serverar alkohol också måste servera ett varierat utbud av tillredd mat och således även kravet på ett kök i anknytning till lokalen där dryckerna serveras.
- CUF verkar för att det prov som avkrävs näringsidkare som ansöker om utskänkningstillstånd slopas och att överträdelser, gällande saker som inte är direkt kopplade till
- 1225 alkoholförsäljningen, inte skall resultera i indraget utskänkningstillstånd.
- Den nya sjöfyllerilagen omfattar båtar och förare som är inblandade i en mycket låg andel av de olyckor som sker på sjön. Det är uppenbarligen endast en alkoholpolitisk markering. Vi

anser att lagen bör skrotas omgående och att våra sjöfartslagar ska bygga på fakta som skapar sjösäkerhet på riktigt.

1230 **2.8 Hedersrelaterat våld**

CUF kan aldrig acceptera att människors frihet begränsas på grund av förtryck som förtäckts genom begreppet ”heder”. Sveriges lagar ska alltid stå över religiösa och kulturella yttringar. Socialtjänst, skola och myndigheter måste öka sin kunskap och bli bättre på att samverka för att hjälpa de som utsätts.

1235 Det är viktigt att ungdomsmottagningar och övrig sjukvård har god kunskap om problematiken, för att kunna se tecknen och ingripa i ett tidigt skede. När den utsatta söker hjälp har förtrycket ofta pågått under en lång tid, och det krävs därför snabba och effektiva insatser där den utsattas säkerhet inte äventyras.

2.9 Vaccination

1240 Vaccin har räddat livet på många miljoner människor. Vi ser med oro på myterna som sprids om att vaccin skulle vara något farligt. CUF anser att vaccinationsprogrammet för barn, som bland annat innefattar mässlingsvaccin, bör bli obligatoriskt så länge inte några legitima medicinska orsaker finns. Föräldrar har inte rätt att neka sina barn vård och ska därmed inte heller ha rätt att i onödan utsätta sina barn för risken att få dödliga sjukdomar. Barn som inte
1245 vaccinerar sig utgör även ett hot mot andra barn då smittorisken ökar markant.

2.10 Begravning

CUF tycker att den avlidne i samråd med anhöriga i högre utsträckning ska få bestämma var gravsättningen ska äga rum. Till exempel ska en urna få förvaras i anhörigas hem eller gravsättningen få äga rum på privat mark.

1250 **2.11 Kultur**

Liberalismens högsta värde är frihet. Frihet för varje individ att leva sitt liv på det sätt hen önskar. Frihet förutsätter att man kan tillfredsställa sina grundläggande behov, men för att leva i frihet är det inte nog. Varje människa måste ges utrymme att utveckla sitt intellekt, så att hen kan stå upp för sin egen och andras frihet. Det krävdes för att stå upp mot nazismen,
1255 riva Berlinmuren, och det krävs fortfarande överallt där människor kämpar för den liberala frihet som vi i Sverige i dag på många sätt kan ta för given.

För att kunna utvecklas på detta vis behöver vi kultur. Kulturen blir ett sätt att möta oss själva och andra, den låter oss vidga våra vyer och utveckla både oss som individer och hela samhället. En kultur som främjar människors utveckling blir i förlängningen ett sätt att skapa förståelse för våra olikheter och tillit till våra medmänniskor. På detta sätt är kulturen en av de grundpelare på vilken vårt liberala samhälle vilar.

2.11.1 Kulturens utveckling

Kultur skapas av människor, för människor och finns där människor finns. Den ska vara helt oberoende av politiska beslut. Kultur har ofta en förmåga att utmana. En fri kultur förutsätter därför en mycket stark tryck- och yttrandefrihetslagstiftning. Kulturen måste ges möjlighet att utvecklas av sig själv, oberoende av statliga beslut.

Kultur påverkas dessutom av möten med andra kulturer. En rakt igenom monokulturell tradition eller kulturyttring har förmodligen aldrig existerat. Att kulturer möts är dessutom något väldigt positivt. Därför vänder vi oss bestämt mot såväl det reaktionära tankesättet att kultur inte skall utvecklas, som den postmodernistiska tanken om kulturell appropriering, som på ett bakvänt sätt verkar tro att kulturutbytet är en kolonial, medveten tanke med ont uppsåt och inte en given följd av att människor möts.

CUF ser positivt på den snabba kulturella utveckling som sker parallellt med den digitala revolutionen. Mängden publicerad kulturell media ökar markant. Print-on-demand-förlag gör det möjligt för vem som helst att publicera litteratur. Tekniska innovationer som Spotify gör det möjligt att genom utveckling dels finansiera kultur, dels tillgängliggöra den. Internet gör dessutom kulturen tillgänglig överallt, något som CUF ser mycket positivt på. Kulturen utvecklas snabbare än politiker inser.

2.11.2 Kultur och politik

Det är uppenbart att politik och kultur inte helt kan fränkopplas varandra. Politiken måste genom starka demokratiska institutioner vara en garant för individens kreativa uttryck. Här är kulturpolitikens absolut viktigaste roll. När individers fri- och rättigheter garanteras och skyddas kan på riktigt kreativa uttryck skapas, och därigenom bidra till individers kulturella och intellektuella bildning. Ett bildat folk är ett fritt folk.

Liberal politik brukar gå hand i hand med att minska statens inflytande, eftersom det ofta är det som står i vägen för individens frihet. Detsamma gäller den liberala kulturpolitiken. Då det svenska kulturlivet under årtionden gjorts beroende av offentliga resurser måste statens reträtt från kulturområdet ske steg för steg. Då får vi tid att väcka liv i det slumrande systemet

1290 för oberoende kulturfinansiering, och på sikt låta kulturen blomstra av egen kraft. När kulturen blomstrar blommar individer ut.

1295 Den politiska styrningen av kulturen ligger i dag i kulturdepartementet, där det finns en snårskog av olika myndigheter som styr och stödjer kulturlivet. Allt från det gigantiska Kulturrådet till den lilla Nämnden för hemslöjdsfrågor. Det stora antalet myndigheter är både kostsamt rent administrativt och krångligt för den kulturutövare som vill ha kontakt med en myndighet. I syfte att effektivisera myndighetsresurserna och –arbetet samt förenkla myndighetskontakten vill vi därför ersätta dagens alla myndigheter med två. En myndighet för bevarandet, utvecklingen och tillgängliggörandet av kulturarvet och en för skapande kultur.

1300 Den så kallade Kultursamverkansmodellen som infördes av Alliansregeringen har medfört ett ökat regionalt självstyre över kulturen. Detta är en positiv utveckling som vi gärna ser fortsätter genom att ge regionerna utökad makt över vilka kulturyttringar de vill stödja. Det finns inget egenvärde i att alla regioner i Sverige har precis samma kulturutbud, tvärtom är det bra om olika regioner kan välja att satsa på olika kulturformer. Bortfallet av regionala satsningar på vissa konstformer i vissa regioner ska istället kompenseras med att de nationella scenerna och institutionerna får ett verkligt nationellt uppdrag och sprider sin konst utanför Stockholms tullar.

2.11.3 Finansiering av kultur

1310 CUF:s mål är att politiken i så hög grad ska hålla sig undan från kulturområdet, såväl politiskt som ekonomiskt. Vi inser dock att kulturen aldrig kommer att kunna stå på helt egna ben ekonomiskt. Därför krävs fortsatt vissa ekonomiska medel, om än i betydligt mindre utsträckning än vad som görs nu. Det centrala måste vara att politiken i dessa fall stöttar den fria kulturen, istället för att begränsa den, såsom ofta är fallet i dag. Kulturen ska främja individens frihet och upplysning, och inte begränsa tankeklimatet, vilket stor statlig inblandning i kulturpolitiken riskerar att göra.

1315 För att minska kulturens beroende av staten ska alla kulturinstitutioner på sikt sträva mot självfinansiering enligt ett successivt avtrappande system som utformas efter varje institutions förutsättningar. Kalmar Läns Museum är i dag t.ex. självfinansierat till drygt 50 procent, medan Kungliga Operan endast är självfinansierad till 16 procent. De har därmed mycket olika utgångspunkter. För andra typer av kulturformer och kulturyttringar, såsom fria teatrar, orkestrar, eller annat, vill CUF se en stödform enligt start-up modell, där man får ett

stöd som trappas ned med tiden. Detta för att ge ett stöd till nya kulturyttringar, som sedan ska övergå helt till självfinansiering.

1325 I dagens Sverige är kultur i stor utsträckning en klass- och utbildningsfråga. Det som ofta kallas finkultur konsumeras till största del av välutbildade i de högre samhällsklasserna. Detta leder till att kulturpolitiken i praktiken omfördelar pengar från fattiga till rika, eftersom det är finkultur som erhåller mest subventioner. Att tillgängliggöra högkvalitativ kultur så att människor ur alla samhällsklasser i lika stor utsträckning kan ta del av den är en grundförutsättning för ett liberalt samhälle och därför en av kulturpolitikens viktigaste frågor.

1330 Dessutom innebär det nuvarande momssystemet att staten genom differentierade momssatser i praktiken favoriserar viss kultur högre än annan. Det är orimligt. Momsen på kultur är i regel på sex procent, men på dans är det 25 %. Alla böcker har en momssats på 6 %, förutom E-böcker som räknas som tjänst och inte vara, och därmed har en momssats på 25 % (eftersom man enligt EU-direktiv inte får sänka momssatser på annat än vissa stipulerade varor). CUF vill därför ha en helt enhetlig moms. Då skulle staten sluta favorisera viss kultur
1335 mer än annan, och ändå följa EU:s direktiv.

Att kunna leva på sitt konstnärskap är ett privilegium och inte en mänsklig rättighet. Staten bör därför inte betala ut bidrag till konstnärer. Däremot bör staten och andra aktörer, såsom näringslivet och civilsamhället erbjuda stipendier och specifika projektmedel som konstnärer kan söka. Detta för att säkerställa ett högkvalitativt konstutbud och produktiva konstnärer.

1340 CUF bör verka för att egenföretagare även inom kultursektorn ska uppmuntras till att driva sina företag genom skattelättnader istället för bidrag och annan företagarevänlig politik.

2.11.4 Kulturarvet

1345 Kulturarvet är vad som finns kvar av våra förfäder. Det är återstoden av deras åstadkommande, tankar och idéer. Fyrbåkar i glömskans natt för vårt kollektiva minne. Vi förvaltar det för att sedan lämna det vidare i bästa skick, tillsammans med våra egna bidrag.

Att bevara kulturarvet är av vikt för forskning, undervisning och turistnäring, och är av såväl nationellt som regionalt intresse. Ansvaret är därför delat mellan stat och regioner, och innebär såväl fortlöpande restaurering och konservering som digitalisering och tydlig skyltning med adekvat information. Ett viktigt led i tillgängliggörandet av kulturarvet är en
1350 samordning och digitalisering av de många arkiv som existerar, exempelvis musik- och filmarkiv.

2.11.5 Museer

Den museala verksamheten är en väsentlig del i förvaltningen av kulturarvet, men också som förmedlare och utbildare. Det påbörjade arbetet med att digitalisera samlingar är inte bara
1355 viktigt utifrån ett arkivarieperspektiv utan också i allra högsta grad ur tillgänglighetsperspektiv. Kulturarvet överlag bör i största möjliga mån digitaliseras och på så vis tillgängliggöras. I det arbetet har museerna en viktig roll att fylla.

Länsmuseerna är på många håll centrum för det regionala kulturarvet och i viss mån också den regionala skapande kulturen. CUF anser att denna roll bör tydliggöras och förstärkas, i
1360 synnerhet med avseende på den skapande kulturen. Slöjdtekniker och hantverkstraditioner är viktiga för att på ett praktiskt sätt förstå vår historia. Att dessa traderas är därför värdefullt. Denna verksamhet bör falla inom den museala ramen. Således bör regionala kulturyttringar som hemslöjd organiseras under länsmuseerna som då får en utökad funktion som ett slags regionalt kulturcentrum.

1365 Såväl regionala som statliga museer bör svara inför en och samma nationella samordnare.

Det är av stor vikt att förvalta arkeologiska fynd, men myndigheters och museers arkivutrymme måste ibland prioriteras. Därför vill CUF göra det lättare för föreningar, privatpersoner och andra intressenter att tillvarata fynd som hittas vid arkeologiska utgrävningar där inte myndigheter eller museer kan tillvarata fyndet.

1370 2.11.6 Scenkonst

Scenkonsten i Sverige är en populär kultursektor som lockar många besökare lokalt, regionalt och nationellt. De stora nationella scenerna så som Dramaten och Kungliga Operan är viktiga kulturinstitutioner och håller en hög konstnärlig kvalitet som bidrar till medborgarnas
1375 upplysning och bildning, men de är samtidigt mycket dyra. Det är orimligt att dessa nationella institutioner endast verkar i Stockholm.

Det är de som bor i en kommun och region som till största delen utnyttjar de muséer, operaanläggningar och liknande som finns där. Därför vill CUF ge alla scener ett tydligt lokalt och regionalt uppdrag för att säkerställa att de nationella scenernas verksamhet kommer alla medborgare till del.

1380 I dag måste det som en rest av den gamla socialdemokratiska kulturpolitiken finnas minst en regional teaterscen i varje region och landsting. Detta anser CUF vara onödigt och vi förordar istället en modell med utrymme för mer flexibilitet och samverkan. En teaterensemble

behöver inte vara fast knuten till en stads- eller länsteater utan bör kunna turnera fritt i flera regioner.

1385 **2.11.7 Musik**

Digitaliseringen av musik har lett till att fler kan skapa och nå ut med sin musik.

Musikstreamingtjänster har sänkt trösklarna för alla att kunna lyssna och ta del av musik.

Detta ser CUF mycket positivt på och det är viktigt att lagstiftningen inte sätter käppar i hjulet för utvecklingen.

1390 Den svenska musikindustrin är på många sätt ett föredöme för det sätt på vilket kulturen kan finansieras. Den utövas och manifesteras brett, från smala genrer som folkmusik och dixieland, till artister och låtskrivare som skapar Sveriges kanske största exportsuccé.

CUF anser att det system som ger avkastning för tonsättare måste reformeras. I dag måste i stort sett alla som skriver musik och vill ha ekonomiskt avkastning från den när musiken

1395 spelas bland annat i radio vara medlem i Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM), som är en ekonomisk förening. Problemet med STIM:s särställning är att de även driver lobbying mot bland annat nedladdning. I dag får STIM också ekonomiskt stöd av staten via bland annat kulturrådet. Detta stöd måste upphöra direkt och systemet för hur tonsättare får ersättning för att deras musik spelas måste kunna implementeras utan att man

1400 tvingas vara med i en förening som står för en så pass negativ bild av framtidens sätt att dela musik.

2.11.8 Dans

I Sverige är det i dag förbjudet att låta folk röra sig i takt till musik om näringsidkaren som verkar i lokalen inte innehar ett s.k. danstillstånd. Huruvida dans sker eller ej är en sak som

1405 kan lämnas till gästerna och näringsidkaren att besluta. CUF anser att regeringen bör verkställa riksdagens uppmaning om att avskaffa danstillståndet.

I dag stöds svensk dans med regionala danskonsulenter och diverse bidrag, trots att det i sig själv är en mycket stark konstform som kan bära sig själv. Vi anser att en förenkling av de regler som omgärdar dans och en nationell dansutbildning för professionella dansare är ett

1410 bättre och mer kostnadseffektivt sätt att främja dans.

2.11.9 Film

Filmindustrin är i dag en av de största producenterna av kultur och underhållning och en av de konstformer som utvecklats mest i både uttryck och konsumtion de senaste årtiondena. I

1415 dag är det möjligt att ta del av film, inte bara på traditionell bio, utan även genom t.ex. laglig nedladdning och streaming. Även produktionen av film har underlättats otroligt de senaste åren på grund av den stora teknikutveckling som skett. Filmen har därmed fått bättre möjligheter att bära sina egna kostnader och med anledning av detta vill vi minska bidragen till film successivt enligt den tidigare nämnda start up-modellen.

1420 Statens roll inom film är dock inte helt utspelad. Vi ser gärna att digitaliseringen av biografer, i synnerhet på landsbygden fortsätter för att fler ska kunna gå på bio, oavsett var de bor.

1425 Regeringen har under 2015 och 2016 lagt om svensk filmpolitik. Även om mycket har byggts på föråldrade system är CUF mycket kritiska till den nya filmpolitik som har tagits fram. Den höjda biomomsen kommer slå hårt mot småbiografer såväl i städer som på landsbygden. I slutändan kommer det stärka Filmstadens redan väldigt starka monopolställning bland biografer, och det är tragiskt att regeringen väljer att handla på ett sådant vis. Vi menar att en filmpolitik måste bygga på stärkta konkurrensmöjligheter på en friare marknad, så att fler biografer kan öppna på fler orter.

2.11.10 Interaktiv underhållning

1430 Den svenska datorspelsbranschen är mycket framgångsrik, med spelutvecklare som exempelvis DICE och Paradox Interactive som nått stor framgång såväl internationellt som inom landets gränser. Det finns även ett stort antal framgångsrika små tillverkare av allt från appar till indie-spel.

1435 Datorspelsbranschen är ett bra exempel på en kultursektor som utvecklats med frihet från statens ok och den borde stå som inspiration till fler kultursektorer. Tävlingar mellan spelare, så kallad e-sport, har också blivit allt vanligare i Sverige och världen och blivit mer utbredd än många klassiska idrotter. CUF ser inte några behov av att datorspelandet och den interaktiva underhållningen ska jämföras med mer klassisk kulturutövning, men anser att e-sporten borde jämföras med annan idrott. Precis som i annan idrott behöver samhället öppna upp fler lokaler och ytor för E-sportare att träffas och tävla eller spela.

1440 Likt många andra idrotter dras också e-sporten med jämställdhetsproblem. Inom data- och konsolspel är män fortfarande kraftigt överrepresenterade och det är alltför vanligt att spelare av annat kön än det manliga diskrimineras och utsätts för sexuella trakasserier eller kränkningar. Inom spelvärlden görs redan mycket för att komma åt diskriminering och dåligt beteende, från politiskt håll är det dock viktigt att diskriminering och brott betraktas lika seriöst när de sker över internet, som när de sker i omklädningsrummet eller på planen.

1445

2.11.11 Litteratur

Att läsa böcker är en populär form av kulturkonsumtion, den mest populära efter musik och film. Forskning visar att det är oerhört viktigt för barns utveckling att både läsa själva och att lyssna på andra läsa högt. Det är därför viktigt att man i förskolan och lågstadiet prioriterar litteratur högt, framförallt för unga killar, där läsning ofta är eftersatt – vilket kan få negativa effekter på hela skolgången. Barn som har lässvårigheter måste också få ordentligt med stöd, för att kunna komma ifatt vad gäller läsning.

CUF anser att det är märkligt att staten fortfarande betalar ut olika former av bidrag till författare, trots att det i dag är lättare än någonsin att skriva och publicera litteratur. Vi anser därför att alla former av utgivningsstöd och andra stöd till författare bör fasas ut så snart som möjligt.

CUF anser att Skolverket i samverkan med andra relevanta aktörer ska ta fram en litterär kanon. I dag finns det framförallt i svenskundervisningen en informell kanon, som består av ett snävt urval litteratur som är exkluderande och bidrar med få perspektiv. En kanon med bredd, mångfald och öppenhet skulle öka läslusten hos elever och bidra till att många författare lyftes fram i ljuset. Denna litterära kanon skulle på intet sätt vara tvingande, men genom en vital och öppen kanonprocess skulle fler perspektiv, bakgrunder och litterära genrer kunna inkluderas.

2.11.12 Bibliotek

Bibliotek måste få vara platser för lugn, koncentration och med fokus på det de är till för. Bibliotek har i århundraden varit en symbol för upplysning och lärande, och så ska de förbli. Samtidigt finns det olika sätt att nå skapa intressanta och vitala biblioteksmiljöer, och vägen dit kan se olika ut i olika delar av landet. CUF ser positivt på att göra bibliotek till en del av en större kulturell och demokratifrämjande mötesplats, som gjorts på stadsbiblioteket i Göteborg.

Många kommuner, i synnerhet på landsbygden, har tillgänglighetsproblem med biblioteken. Det handlar i många fall om stora avstånd mellan medborgare och bibliotek. En sådan klyfta mellan medborgare och kunskap är givetvis inte önskvärd. Därför ser vi det som fördelaktigt om glesbygdskommunerna kan ersätta eller komplettera stationära bibliotek med bokbussar, eller ett större inslag av e böcker. Vi tror att det är bättre att biblioteken finns i din läsplatta, eller två mil bort en gång i veckan, än 20 mil bort sju dagar i veckan. CUF vill också bevara de biblioteksöreningar som många gånger skapar förutsättningar för nära och levande, om än ofta små, bibliotek i mindre orter och på landsbygden, och underlätta deras verksamhet.

1480 Vi ser gärna fler konkurrensutsatta biblioteksverksamheter, i likhet med det som testats i Nacka kommun. Det skulle skapa en konkurrens som bidrar till att öka bibliotekens kvalitet samt skulle bidra till att få in nya tankar och idéer i en i många fall omodern verksamhet. En privat aktör har även möjlighet att kombinera biblioteksverksamheten med kommersiella syften, vilket kan skapa nya former av mötesplatser. En ökad mångfald av aktörer skulle förbättra valfriheten för medarbetare i branschen att välja annan arbetsgivare än offentlig sektor.

1490 Efterfrågan på e-böcker på biblioteken ökar, men det har varit svårt att få till ett bra system för utlån av e-böcker. Ofta råder fri prissättning för biblioteken, vilket gör kostnaden väldigt hög. CUF ser väldigt positivt på den form av överenskommelse som har slutits mellan SKL och ett (1) bokförlag, och menar att liknande överenskommelser måste slutas med fler förlag för att göra det möjligt att få till stånd en fungerande e-boksutlåning över hela Sverige.

2.11.13 Kultur för och med barn och unga

1495 För barn och ungas utveckling är det viktigt att de tidigt blir erbjudna chansen att skapa och ta del av kultur. För att säkerställa detta är skolan och de estetiska ämnena som bild och slöjd ett mycket viktigt verktyg och CUF ser gärna att deras ställning stärks. "Skapande skola"-projektet som sjösattes 2009 bör finnas kvar och utvecklas vidare.

1500 Den kommunala och de privata aktörernas musik- och kulturskola är ett viktigt instrument för att säkerställa att alla barn och ungdomar får chansen att lära sig att skapa kultur, liksom de föreningar, kyrkor, folkrörelser och studieförbund som ger möjlighet för inte minst barn och unga att skapa och forma levande kultur. För att valfriheten och möjligheten för barn och unga att välja musik- och kulturskola efter vad som passar individens önskemål och livssituation bäst bör grannkommuner samverka och verka för elevens bästa.

3. Jämställdhet

1505 CUF ser människan framför systemen och vill att alla ska ha möjlighet att nå sina drömmar och mål utan att stoppas av strukturer.

Vissa tror att lagstiftning skapar total jämlikhet mellan könen; genom tvingande åtgärder kan vi skapa ett Sverige som på papperet är det mest jämställda landet i världen. Men en jämställd värld mäts inte genom siffror på ett papper och kan därför inte symboliseras som ett

1510 styrelserum där ledamöterna till hälften utgörs av kvinnor och andra hälften av män. Ett jämställt samhälle kännetecknas istället av att alla individer har möjlighet att kämpa för sina drömmar utan att hållas tillbaka på grund av sitt biologiska kön. Både män och kvinnor ska kunna konkurrera på en arena där vi alla deltar på lika villkor.

Det krävs politiska åtgärder för att skapa möjligheter och förutsättningar för jämställdhet,

1515 men också opinionsbildning så att jämställdhetsfrågorna lyfts i det offentliga samtalet. På så vis synliggörs skadliga strukturer, både i det offentliga och privata rummet.

Jämställdhetsproblematiken bottnar i att vi omedvetet rättar oss efter invanda samhällsnormer och könsroller. Att därför försöka lagstifta bort jämställdhetsproblematiken kan i bästa fall leda till ett samhälle som med siffror mätt är jämställt men där de faktiska problemen

1520 kvarstår.

CUF tycker det är viktigt att synliggöra allt det som omedvetet sker i vår omvärld och bidrar till upprätthållandet av de frihetsberövande strukturerna som styr hur vi ser och verkar i världen. Först när vi blir medvetna om dem kan vi börja förändra dem. CUF vill ta makten över strukturerna. Vi vill ge kvinnor och män möjligheten att ta upp kampen för det

1525 jämställda samhället.

3.1 Könsroller och normer

Jämställdhetsproblemen är inte någons fel men samtidigt allas eftersom vi dagligen är med och bidrar till upprätthållandet av rådande strukturer. Kvinnor och män behandlas

1530 slentrianmässigt olika redan från födseln där pojkar uppmanas att vara tuffa och hårdhudade, medan flickor ska vara ödmjuka och omtänksamma. Detta sker till stor del omedvetet men individer tillskrivs på detta vis egenskaper utifrån vilket kön de har; kvinnligt definieras i relation till vad som är manligt och det skapar en polariserad bild av att olika egenskaper endast kan erkännas det ena eller det andra könet. En kvinnlig ledare betraktas utifrån dessa förutsättningar ofta som ”okvinnlig” och en man som intresserar sig för något som enligt

1535 rådande konventioner anses vara typiskt kvinnligt blir på samma sätt sedda som ”omanliga”. Dessa generella skillnader som görs mellan kvinnor och män möjliggör att vi utifrån könsstereotyper kan behandla och värdera kvinnor och män olika.

Att alltid förhålla sig till en roll som ”man” eller ”kvinna” håller människor tillbaka och begränsar allas vår frihet; jämställdheten mellan kvinnor och män är kanske det tydligaste exemplet på hur människors personliga frihet inskränks. Vi som lever i dag, både män och kvinnor, måste börja ställa oss frågan om hur vi ska bli bra människor istället för hur vi ska bli ”riktiga” män eller kvinnor.

För CUF är det viktigt att lagar behandlar alla människor lika. Lagar som upprätthåller normer istället för att jämställt behandla könen ska därför tas bort. Ett exempel på det är brottet ”blotning” där en kvinna till skillnad från en man kan bli dömd för att visa sina bröst offentligt. Många badhus ägs av kommunerna och på dessa platser ska alla bli behandlade lika när det gäller klädkod. Vi ser det som positivt om även privatägda badhus gör detsamma.

Vi i CUF anser att normkritik är ett viktigt moment inom jämställdhetsarbetet. Det är därigenom vi kan uppmärksamma och därmed förändra de strukturer och normer som finns i samhället. Vi bör alltid föredra kritik mot normer, istället för kritik mot människors olikheter som inte alltid passar in i strukturernas ”mallar”. Genom att belysa hur normer skapas och vilka som skapar dem kan vi bekämpa skadliga normer.

Trots att det är en generalisering är det ändå så att det framförallt är män i medelåldern som sitter på ledande positioner i samhället, skapar och producerar media samt ansvarar för vad som distribueras till allmänheten. Kvinnor i sin tur jobbar i huvudsak inom vård och serviceyrken. Att världen definieras enligt en syn där ett visst kön är norm i en viss situation är ett stort demokratiproblem. Kvinnor är till exempel inte politiker, de är ”kvinnliga politiker” och en kvinna är inte företagare, hon är en ”kvinnlig företagare”, på samma sätt är en man inte en sjuksköterska, utan en ”manlig sjuksköterska”. CUF tycker att det är fel att vi blir fångar genom språket och vill arbeta för att en politiker är en politiker, en företagare är en företagare och en sjuksköterska är en sjuksköterska oavsett vilket kön utövaren har.

CUF anser vidare att alla myndiga människor själva ska få byta namn till vad de vill inom rimliga gränser. Vi vill också slopa regeln om att en flicka ej får ges ett traditionellt pojknamn och vice versa. Dessutom ska alla nya namn som föräldrar ger sina barn givetvis anses könsneutrala och fortsättningsvis kunna ges till såväl pojkar som flickor.

3.2 Feminism

1570 Feminism innebär att man ser att samhället är präglad av patriarkala strukturer och att man vill förändra det. CUF är feminister, vi tror inte att det är ditt kön som avgör vem du är och vad du ska göra i livet, utan att det styrs av exempelvis normer, strukturer och miljö. Alla bör ha möjlighet till självförverkligande, oavsett hur deras kroppar ser ut. Vår vision är ett samhälle där människan bedöms utifrån deras erfarenheter och kunskap, inte deras kön. Ett samhälle där människor inte begränsas av könsroller och könsnormer.

1575 Vi i CUF är feminister, och därför är det viktigt för oss att uppmärksamma att det i samhället finns både goda och progressiva såväl som dåliga och reaktionära normer. Normer och strukturer hindrar alldeles för ofta individens frihet och självförverkligande. Kvinnor och män är inte homogena grupper, utan utsätts för olika problem och förtryck beroende på bland annat kön, etnicitet, sexuell läggning, religion eller funktionsnedsättning. Jämställdhetsarbetet måste därför utgå från kön, men även inkorporera insikten om att andra faktorer påverkar människors utsatthet och livssituation.

1580 3.3 Jämställdhet i skolan

1585 Normen att män är överordnade kvinnor följer oss genom hela livet och inskränker människans utrymme att få vara den man är och vill vara. Redan i förskolan finns det bra och enkla metoder att arbeta utifrån för att göra barn medvetna om när de behandlas utifrån sitt kön och inte utifrån den unika individ som barnet är. CUF tycker att all personal i förskola och skola ska vara utbildade för att inte särbehandla flickor och pojkar. Målet är att alla barn, och övriga människor i samhället, ska stärkas utifrån den unika individ man är och inte utifrån det kön man har. Genusperspektiv i undervisningen kan vara ett verktyg för att nå målen, men ska inte krävas.

1590 För att skapa ett jämställt samhälle krävs det att skolans alla nivåer medvetet arbetar för att inte förstärka dagens ojämställda samhälle.

CUF anser att skolan har ett stort ansvar gällande att bryta upp könsrollerna och skapa lika förutsättningar för alla. Läromedlen i de svenska skolorna inom exempelvis samhällskunskap och historia bidrar i många fall till en förminskning av kvinnors roll i samhällsutvecklingen, ofta ges kvinnor mindre plats än män.

1595 Historiebeskrivningen ska givetvis i första hand bedrivas på vetenskaplig grund och män har de facto varit överrepresenterade på ledande positioner genom historien men starka, ledande

kvinnor saknas inte. Skolan måste bli bättre på att berätta en objektiv historia där inte kvinnliga ledare och kvinnors roll i historien marginaliseras och glöms. Som litteraturen nu är utformad kan många ledas till att tro att det helt saknats inflytelserika kvinnor. De kvinnor som haft betydande roller i historien ska självklart lyftas fram!

CUF anser ett jämställdhetslyft behövs inom den svenska skolan. Lärare bör vara utbildade i genuspedagogik och normkritiskt tänkande, både för att behandla sina elever rättvist, men även för att lära elever hur man bör behandla sina medmänniskor. Vi vill även att skolinspektionen ska få skarpa direktiv att granska skolans verksamhet ur ett jämställdhetsperspektiv.

CUF tycker att jämställdhetsdiskussionen ska vara ett självklart inslag på sex- och samlevnadslektionerna. Jämställdhetsproblematiken tar sig tydliga uttryck även på detta område och fördomar, förväntningar och strukturer bör tidigt uppmärksammas.

På senare år har pojkarnas studieresultat försämrats kraftigt i jämförelse med flickornas. Den vanligaste förklaringen som slentrianmässigt används är att killar utvecklas senare än tjejer. Hade situationen varit den omvända hade vi aldrig tillåtit oss att använda biologiska argument för att förklara skillnaderna i studieresultat. CUF tycker att det borde utredas varför utbildningen, som den ser ut i dag, skapar stora kunskapskillnader mellan pojkar och flickor.

3.4 Kvinnors karriärer

Vår vision är ett samhälle där alla människor har samma möjligheter till makt och ägande vilket resulterar i att människan känner sig trygg och har inflytande över sin livssituation.

I dag är makten och ägandet skevt fördelat. Kvinnor, som utgör hälften av jordens befolkning, äger bara en knapp procent av världens totala tillgångar. Även ur ett nationellt perspektiv finns stora skillnader i ägandet.

Förklaringen är enkel, lönediskrimineringen motverkar kvinnors ägande. Tjänar kvinnor i genomsnitt mindre faller det sig ganska naturligt att de satsar mindre på ägande. Om bägge könen hade haft likvärdiga inkomster så hade man också haft samma möjligheter att skaffa sig ägande. För oss som liberaler känns det naturligt att utifrån vår feministiska analys arbeta för att både män och kvinnor ska ha samma incitament till att förskaffa sig ägande och makt.

Vi kräver lika lön för likvärdigt arbete. Kvinnor är generellt sett bättre utbildade än män, ändå förändras inte löneskillnaderna på arbetsmarknaden. Den offentliga sektorn har ett

ansvar att vara en god arbetsgivare. Stat, kommun och landsting ska vara först ut i denna omställning.

1630 Vi ser ett problem i att många kvinnor ofrivilligt arbetar deltid vilket leder till en lägre disponibel inkomst. Deltidsanställningar ger också lägre pensioner, vilket skapar ännu ett problem för dem som inte ges möjlighet att arbeta heltid. Kvinnors ofrivilliga deltid kan inte och ska inte lösas genom en lagstadgad rätt till heltid. Grundförutsättningarna för att fler ska kunna arbeta heltid är att vi har tillväxt och företagare som skapar fler arbetstillfällen. Den offentliga sektorn är i dag sämre än privat sektor på att skapa heltider och detta måste 1635 förändras. Den offentliga sektorn måste ta ett större ansvar och CUF vill därför utreda varför den privata sektorn har fler heltider än den offentliga. Den offentliga sektorn måste också bli bättre på att skapa fler karriärvägar för att möjliggöra utmaningar och stimulera vidareutbildning. Detta kommer tillsammans med löneökningar att höja attraktiviteten i branschen.

1640 Vår vision är att fler människor, såväl män som kvinnor, ska starta fler företag. Endast vart tredje företag startas av en kvinna. Genom att uppmuntra kvinnor att starta nya företag i samma utsträckning som män ökar vi Sveriges tillväxt och skapar fler arbetstillfällen. Så länge staten har en roll i näringspolitiken bör den verka för att främja jämställdheten inom näringslivet. Det statliga företaget Almi Företagspartner bör få ännu tydligare direktiv att 1645 främja företagande bland kvinnor. CUF vill även att innovationsstöden och statens tillväxtprogram ska kunna användas aktivt för att få ett mer jämställt näringsliv. Inom flera av de branscher som i dag domineras av kvinnor är det svårt att bedriva näringsverksamhet eftersom den offentliga sektorn i alltför hög utsträckning bedriver skola, vård och omsorg. Detta skapar inte bara dåliga förutsättningar för kvinnor att själva driva företag, utan också 1650 för de som är anställda att ställa krav på sin arbetsgivare. Med fler företag inom dessa sektorer skulle konkurrensen driva upp lönerna och möjliggöra för den anställda att byta arbetsgivare om hen är missnöjd.

Arbete i hemmet är värt 0 kronor i inkomst och detta obetalda arbete utförs till största del av kvinnor; något som bidrar till att kvinnor ibland väljer att arbeta deltid. Kvinnors arbete är 1655 värt att värderas i kronor och RUT-avdraget gör att fler kvinnor kan prioritera sitt yrkesliv samtidigt som det skapar nya jobbtillfällen.

Alla individer oavsett kön ska ha samma möjligheter att nå en position i samhället. Det är inte försvarbart att en grupp har mer makt beroende på deras kön, eller att en grupp har mindre makt beroende på kön. Här måste det till en förändring.

1660 3.4.1 Diskriminering

Det är särskilt viktigt att uppmärksamma både homosexuella och invandrade kvinnors situation då de ofta upplever en dubbel diskriminering, både sexuellt, etniskt och ur ett genusperspektiv.

1665 Diskrimineringsfrågor ska behandlas av de ordinarie förvaltningsdomstolarna och inte som i dag av arbetsdomstolen. I arbetsdomstolen förhandlar arbetsmarknadens parter och den enskilda arbetstagaren försvinner ofta i ett större sammanhang. Om de vanliga domstolarna prövar diskriminering på arbetsplatsen så kommer varje fall att behandlas utifrån just den aktuella människans förutsättningar.

1670 Vår vision är ett samhälle där alla människor har samma möjligheter till makt och ägande, vilket resulterar i att människan känner sig trygg och har inflytande över sin livssituation. Alla individer oavsett kön ska ha samma möjligheter att nå en position i samhället. Det är inte försvarbart att en grupp har mer makt beroende på deras kön, eller att en grupp har mindre makt beroende på kön. Här måste det till en förändring.

1675 Vi tror inte på vänsterns tvångstankar, vare sig när det handlar om kvotering eller jämställdhetsplaner. Istället ser vi att företagande, frihet och karriärmöjligheter är vägen att gå för jämställdhet på den ekonomiska fronten, vilket ökar jämställdheten på alla plan.

1680 Lönegapet har minskat på senare år men vi har fortfarande en lång väg kvar innan vi har jämställda löner. Normer gör att kvinnor i större grad är hemma med barnen medan män gör karriär. Detta måste motverkas. En utbyggd tjänstesektor, som skapas genom generellt lägre skattetryck, bättre villkor för företag och en mer flexibel arbetsrätt, befriar ofta kvinnor och ger tiden för karriär.

1685 Offentliga monopol har låst in framförallt kvinnodominerade sektorer vilket har haft negativ inverkan på jämställdheten. Möjligheten att driva välfärdsföretag har inte bara var suveränt ekonomiskt utan även varit viktigt för jämställdheten, både genom att företagandet bland kvinnor ökat och genom att lönerna förbättrats. RUT-avdraget har haft samma effekt och är därför framgångsrikt såväl ekonomiskt som ur ett jämställdhetsperspektiv.

Den offentliga sektorn måste också bli bättre på att skapa fler karriärvägar för att möjliggöra utmaningar och stimulera vidareutbildning. Ökad lönespridning även i offentlig sektor ökar möjligheterna att göra karriär och med detta kommer en generellt högre lönenivå och höjd

1690 yrkesstatus. Den offentliga sektorn måste dessutom bli bättre på att arbeta för heltider.
Ofrivilligt deltidarbete måste motverkas.

I dag diskrimineras en stor del av svenska befolkningen i samband med
anställningsprocesser. För att minska den omedvetna subjektiva påverkan vid
1695 anställningsprocesser inom den offentliga sektorn bör CV:n anonymiseras i förmån till
likabehandling.

När det kommer till värderingar om jämställdhet hamnar Sverige ofta i topp i världen, men
samtidigt ligger vi i botten i EU när det kommer till andel kvinnliga chefer och särskilt när
det gäller kvinnliga VD. Vi måste arbeta mot normer men det räcker inte utan samhällets
ekonomiska struktur behöver ändras i enlighet med liberala ideal. Ofrihet och stelbenthet
1700 tenderar att främst missgynnsamma redan marginaliserade grupper. Därför är vi
liberalfeminister.

3.5 Kvotering

Kvotering är en enkel väg att nå resultat snabbt men verklig jämställdhet uppnås inte genom
tvingande lagstiftning. Därför är CUF emot kvotering.

1705 CUF anser inte heller att positiv särbehandling är avgörande för om vi en dag kommer att få
ett jämställt samhälle. I debatten glöms ofta bort att någon annan måste särbehandlas negativt
på grund av sitt kön för att någon ska bli positivt särbehandlad. CUF anser istället att det bör
vara upp till exempelvis varje enskild arbetsgivare att avgöra om den vill anställa någon som
tillhör det underrepresenterade könet.

1710 3.6 Mediernas makt

Medierna ingår i våra dagliga referensramar och spelar en stor roll i att befästa könsroller och
könsmaktsordningen. Medierapporteringen är i dag tydligt dominerad av män. Det är
framförallt män som formulerar mediebild; män används i långt större grad som källor och
de är också de mest framträdande. När världen tolkas och formas av män blir mannens
1715 offentlighet vår offentlighet och mannens intresse blir det allmänna intresset, något som CUF
ser stora problem med. Kvinnor och män framställs ofta annorlunda i medier och vi tycker
det är oacceptabelt att kvinnor ofta bedöms utifrån sin roll som mor eller hustru snarare än sin
profession och analyseras mer utifrån sina kläder än sin prestation.

För CUF är yttrandefrihet och tryckfrihet viktiga grundpelare i ett demokratiskt samhälle.
1720 Därför är en lagstiftning som begränsar fria mediers tryck- och yttrandefrihet något som inte

är förenligt med våra liberala värderingar. Däremot krävs en stark opinionsbildning för att vi ska komma till stånd med en förändring av mediernas rapportering. Konsumentmakten ska aldrig underskattas. Medvetna konsumenter tvingar medierna att förändra rapporteringen mot en mer könsneutral sådan.

1725 **3.7 Vård och hälsa**

Det är viktigt att män och kvinnor får samma möjligheter till vård. I dag får män generellt sett dyrare behandlingar och mediciner än kvinnor, medan kvinnor får fler behandlingar. Därför är det viktigt med könsseparerad statistik och ordentlig uppföljning för att båda könen ska få samma möjligheter till rätt vård. Vård och även generell forskning ska utföras med både män

1730

och kvinnor som utgångspunkt för att minska risken för att människor får fel vård. Det finns områden i vården där könsstrukturen gör sig särskilt tydliga både vad gäller diagnos och behandling. Ett exempel på detta är psykisk ohälsa som ses som en kvinnosjukdom, vilket gör att deprimerade män riskerar att inte upptäckas och få behandling. Forskning kring kvinnors hälsa är också eftersatt, t.ex. att p-piller ordineras mot menstruationsproblem istället för att specifika läkemedel tas fram.

1735

Sjukdomar som drabbar människor med livmoder trivialiseras ofta och bortförklaras som 'naturliga krämpor'. Endometrios är en sådan sjukdom som både allmänheten som sjukvården saknar större kunskap om. Det finns mycket liten forskning om sjukdomen, likväl som fungerande medicinsk behandling. CUF anser att endometrios likt andra sjukdomar som främst drabbar kvinnor behöver lyftas mer i den offentliga debatten inom vård, utbildning och forskning. Det behövs mer forskning kring sjukdomarnas orsaker och hur man ska kunna behandla dem. Kunskap om sjukdomar som endometrios bör inkluderas ytterligare i högre utbildning för medicinsk vårdpersonal.

1740

3.8 Familjepolitik

Vår politik ska utgå från människan. Utgångspunkten ska vara barnets bästa och barnets rätt till en trygg och kärleksfull familj. Därför vill CUF ersätta dagens föräldraförsäkring med en barnförsäkring, som ger ett barns vårdnadshavare rätt till ledighet. Denna ledighet får fritt fördelas av vårdnadshavarna, även till tredje part. På så vis ökar familjens valfrihet, och hänsyn tas till att inte alla familjer är baserade på tvåsamhet.

1745

Det är i dag omöjligt att föra så kallad positiv faderskapstalan i svensk domstol. En man kan hävda att han inte är far till ett barn, men har ingen möjlighet att påvisa motsatsen. CUF ser

1750

det som självklart att alla människor ska ha lika möjligheter till att föra talan inför en domstol, samt att en förälders rätt till sitt barn naturligtvis även ska gälla män. När en vårdnadstvist avgörs ska man alltid se till barnets bästa. Vid ett avgörande ska beslutet bygga på fakta och inte på det faktum att man är av ett visst kön.

Dagens föräldraförsäkring är för lång, vilket kostar mycket och ökar löneskillnaden mellan män och kvinnor. Kvinnan som oftast tar ut den större delen är borta längre från arbetsmarknaden och får därför en sämre löneutveckling. Vi vill ändra så att föräldraförsäkringsdagarna endast kan tas ut tills barnet är tre år, och avskaffa de 90 dagar som man i dag kan ta ut på lägstanivå. Även vårdnadsbidraget bör avskaffas.

3.9 Könsrelaterat våld

Misshandel och sexuellt våld förekommer i såväl tvåkönade som samkönade relationer. Merparten av det våld som sker i hemmen är våld mot kvinnor och barn. Detta har delvis sin förklaring i att majoriteten av alla förhållanden är heterosexuella, men framförallt är detta ett tydligt uttryck för det icke jämställda samhälle vi lever i och att många ännu upplever att våld i relationer är kulturellt accepterat.

När en person utsätts för ett sexuellt övergrepp kan det många gånger leda till dubbelt våld. Utöver att ha blivit förgripen av en gärningsman utövar också samhället våld mot den utsatta. Det är inte ovanligt att gärningsmannen är den som sätts i offerrollen och att övergreppet ursäktas och motiveras av att den utsatta hade en "kort kjol" eller på annat vis var klädd på ett "utmanande sätt". Utöver att detta är oerhört kränkande för den utsatta kvinnan är det också en kränkning mot alla de män som ses som ett djur utan förmåga att kontrollera sin sexualdrift.

Detta tycker CUF är oacceptabelt, skulden ska aldrig läggas på den utsatta och människor ska aldrig behöva oroa sig för att utsättas för våld eller övergrepp!

Brott i nära relationer innebär ofta att det är fler än de direkt inblandade som skadas, fokus måste framförallt läggas på de barn som direkt eller indirekt blir offer för våld, samhället har ett stort ansvar för att de skyddas.

Något som åsidosatts allt för länge är våldet i samkönade relationer, där också makt och överrespektive underordning ligger till grund. De som drabbas av detta våld ska på samma villkor som personer i tvåkönade relationer ges stöd och hjälp.

CUF vill att polisen ska ges utökade resurser för att utreda och lagföra dessa typer brott. Vi vill också att mer resurser ska läggas på kvinnojourer och mansjourer samt på poliser och åklagares utbildning vad gäller bevissäkring och hur våldsoffer i våld från närstående reagerar.

1785

4. Migration och integration

1790 Folk har alltid, och kommer alltid, att röra på sig. Med globaliseringen blir världen mindre än någonsin, och genom projekt som EU har rörligheten blivit allt större. Vi ser en fri rörlighet som en mänsklig rättighet och arbetar för en framtid med en allt starkare global integration.

1795 CUF strävar efter en värld där individer och inte stater bestämmer var man skall bo. Sverige ska arbeta steg för steg för friare rörlighet. Vår vision är en helt fri rörlighet. Vi ska välkomna människor som vill flytta till Sverige, oavsett anledning så länge de förhåller sig till svensk lag och grundläggande värden. Det betyder också att alla människor som flyttar till Sverige ska ges möjligheten att bygga sig ett nytt liv.

1800 Ett stort problem i den svenska samhällsdebatten är att invandrare ses som en homogen grupp. Den kollektivistiska synen på invandrare har lett till att ingen egentligen definieras som människa. Man kräver särskilda rättigheter till särskilda grupper, istället för mänskliga rättigheter till varje människa. CUF vill att den här typen av identitetspolitik och särregleringar försvinner. Den kollektivistiska synen kommer bara leda till att grupper ställs mot varandra och att människor faller mellan stolarna.

4.1. Till EU

1805 Nuvarande internationella politiska system klarar inte de flyktingkriser som uppstått av aktuella konflikter. Dessutom kommer klimatflyktingar att bli ett växande problem i takt med att globala uppvärmningen fortskrider. Fler människor kommer då att vara på flykt, i en omvärld där färre länder håller gränserna öppna. Världssamfundet behöver ta upp frågan på allvar, och flyktingkonventionen behöver utökas med skrivelser om klimatflyktingar och klimatrelaterade säkerhetshot.

1810 EU måste ta ett stort humanitärt ansvar, såväl för klimatflyktingar som för människor i oroshärdar. Det är dock viktigt att påpeka att EU inte kan göra allt, utan att fler länder måste förmås att ta ett större ansvar. Att stora, rika länder som USA, Kina, Saudiarabien och Iran tagit en så liten del av flyktingarna är oacceptabelt. Här måste EU trycka på diplomatiskt och våga ta en mer aktiv roll för att få fler länder att ta emot flyktingar, framförallt i närområdet. Hade alla länder i världen där stabilitet råder tagit ett solidariskt ansvar hade antalet
1815 flyktingar per land blivit väldigt litet.

EU, som en stor och välmående ekonomi, bör dock ta ett stort humanitärt ansvar för att se till att tillräckligt många flyktingläger håller en acceptabel levnadsstandard och klarar av att

1820 husera tillräckligt många människor. I det humanitära ansvaret ingår även att göra det möjligt för utsatta människor att ta sig till Europa. EU behöver öppna gränserna för såväl flyktingar som de som vill komma till Europa för att jobba och bygga sig ett bättre liv.

EU bör dessutom skapa större möjligheter för EU-gemensam asylhantering, även utanför de gemensamma yttre gränserna, förslagsvis genom mobila team eller institutioner i länder utanför EU med särskilt högt tryck av migrationsströmmar. Bland annat ska UNHCR kunna få mandat och resurser att utreda vilka som ska rekommenderas att beviljas asyl till EU.

1825 Därmed kan även problematiken med det så kallade transportöransvaret i hög grad undvikas.

4.2. Inom EU

Fri rörlighet för människor är en av EU:s fyra grundläggande friheter, och är väsentlig att bevara och stärka. Den fria rörligheten inom EU måste upprätthållas. Därför är det centralt att Schengensamarbetet fungerar. För att klara det måste dock EU få yttre gränser som fungerar.

1830 Öppna inre gränser och oförmåga att hantera de yttre gränserna gemensamt har förorsakat såväl en stor del av de migrationspolitiska kriser som många av de populistiska, invandringsfientliga rörelser som har spridits under 2000-talet. Vi behöver därför en starkare samordning av EU:s yttre gränser. Frontex måste få ett starkare mandat att stärka de yttre gränserna.

1835 För att stärkta yttre gränser ska bli humant måste detta dock göras i samband med att skapa lagliga vägar in i EU. Det är ett oförlåtligt svek mot mänskligheten att människor tvingas drunkna på överfyllda båtar på Medelhavet, eller utblottade vandra längs Europas vägar. Lagliga vägar innebär dels en öppnare arbetskraftsinvandring – med blue card-regler som gäller för fler än hjärnkirurger och hockeyspelare, och som därmed kan få ekonomiska

1840 flyktingar att överväga arbetskraftsinvandring istället. Det innebär dels möjligheter att pröva asyl utanför eller i samband med att man angör EU:s yttre gränser.

EU bör, för att klara av att skapa lagliga vägar till EU, avskaffa Dublinförordningen och ersätta den med ett kvotflyktingsystem på EU-nivå. Därför behövs även gemensamma asylregler samt hotspots för asylmottagning utanför EU och längs EU:s gränser, på fler

1845 platser än i Italien och Grekland.

Om Frontex och EU:s medlemsländer bättre kan kontrollera gränserna, tillsammans med generösa, lagliga vägar, kan EU rimligtvis även säga upp flyktingavtalet med Turkiet, och därmed avstyra ett inhumant samarbete med en auktoritär regim.

1850 Oförmågan att komma överens om flyktingfrågan är ett stort hinder för EU-samarbetet i
övrigt. Fler länder måste förmås att ta ansvar, men vi tror inte på ett tvång att ta emot
flyktingar. En lösning kan vara att minska olika stöd och subventioner till länder inom EU
som inte vill ta emot flyktingar. En annan kan vara att ha en öronmärkt pott till länder som
vill ta emot flyktingar; alla länder har inte de resurser och den stabilitet som krävs för att
1855 hantera en stor migration. Därför kan vissa länder inom EU ta ett större ansvar, men de måste
få ett betydande stöd för det.

För att EU på riktigt ska klara av att gemensamt hantera migrations- och flyktingströmmar
behöver också en gemensam europeisk identitet växa fram. Innan dess kommer
medlemsländer ofrånkomligen se till sitt bästa i första hand, och därmed börja tvista istället
för att gemensamt försöka lösa utmaningar. EU:s politiska kris efter 2010-talets
1860 migrationskris är ett tydligt exempel på behovet av en starkare europeisk samhörighet.

4.3. Migration till Sverige

CUF står fast vid att Sveriges gränser ska hållas öppna. Schengensamarbetet ska värnas, och
rätten till migration och att söka asyl likaså. ID-krav och gränskontroller inom
Schengensamarbetet ska avskaffas. I den mån gränskontroller ändå finns ska det vara vid
1865 EU:s yttre och inte dess inre gränser.

För att gränserna ska kunna hållas öppna måste dock asylprocessen effektiviseras. Dessutom
måste arbetskraftsinvandringen liksom arbetsmarknadslagstiftningen liberaliseras, och
skillnaderna mellan asylflyktingar och ekonomiska flyktingar måste tydliggöras.

Så länge migrationspolitiken inom EU till så hög grad styrs av medlemsländerna själva är det
1870 viktigt att Sverige fortsätter att ta emot ett stort antal kvotflyktingar.

4.3.1 Asylprocessen

Att söka asyl är en mycket osäker tillvaro för en människa att befinna sig i. Först och främst
måste de konventioner – bland annat flykting- och barnkonventionen – som Sverige har
skrivit under värnas. Det är vår moraliska och lagstadgade skyldighet.

1875 Asylprocessen måste vara rättvis, trygg och säker. För att säkerställa detta måste asylsökande
ges handläggare för att förmedla information och beslut. Kommunikationen måste ske på ett
språk som den asylsökande förstår väl. Därför måste det säkerställas att det finns möjlighet
till tolkar och översättare. Döva asylsökande måste få uppskov på behandling av sina
asylärenden innan de har lärt sig svenskt teckenspråk. Svenska teckenspråkstolkar förstår inte

1880 och kan inte tolka den döva asylsökandens teckenspråk då det i världen finns mer än 160 olika teckenspråk. Rätten att få ge sin berättelse till Migrationsverket innan beslut är ytterst viktigt.

Det tar i dag alldeles för lång tid att behandla asylansökningar. Migrationsverkets arbete måste effektiviseras. I dag lägger handläggare en femtedel av sin arbetstid på att prata i
1885 telefon med oroliga asylsökande. Mer smidigt vore ett digitalt system, där varje sökande kan ta reda på uppdateringar om sin process. Då frigörs tid för handläggarna för det som de är utbildade för.

CUF kräver att det införs en bortre tidsgräns från ansökningsdagen. För detta måste de resurser som krävs tillföras. Får man inte besked inom den satta tidsgränsen skall man
1890 automatiskt beviljas asyl.

Ibland uppstår det gränsdragningssvårigheter. En sådan som CUF anser måste göras om är den mellan politisk asyl och asyl av särskilt ömmande omständigheter. Personer som förföljs av statsmakter ges ofta politisk asyl, medan bland annat kvinnor som vägrar tvångsgifte eller könsstympning och HBTQ+-personer ofta tvingas söka asyl av särskilt ömmande
1895 omständigheter. Denna process är betydligt snårigare än den för politisk asyl. Därför kräver CUF att även dylika fall av förföljelse ska berättiga politisk asyl.

Asylsökande måste kunna söka tandvård hos privata tandvårdskliniker. Landstingen måste kompetensutveckla personal på vårdcentralerna för att kunna göra en hälsoundersökning, och därmed skynda på processen.

1900 **4.3.2 Barn i asylprocessen**

Den gemensamma grundsynen och självklara utgångspunkten vid arbete med asylsökande barn ska vara FN:s konvention om barns rättigheter. När myndigheter utreder en familjs situation är det viktigt att barnen tillfrågas och att de känner sig delaktiga i de beslut som rör deras framtid. I varje asylärende som rör barn ska det göras en barnkonsekvensutredning.

1905 Utgångspunkten måste alltid vara att barn är enskilda individer med rättigheter.

Varje år kommer hundratals barn till Sverige helt ensamma för att söka skydd. Barnen har ofta rest långt och under fruktansvärda miljöer och omständigheter. I dag kan kommuner själva välja att tillsammans med Migrationsverket välkomna dessa barn till ett hem med god omsorg och med full ekonomisk ersättning från staten. CUF vill verka för att alla Sveriges
1910 kommuner ska ta ansvar för de utsatta barnen och erbjuda dem boende, omsorg och trygghet.

CUF vill också, för att utnyttja kommunernas gemensamma erfarenheter, verka för ett utökat samarbete bland kommuner som tar emot ensamkommande flyktingbarn. Vi i CUF verkar för att alla barn ska få en så snabb behandling av sitt ärende som möjligt.

1915 Eftersom personer under 18 år erbjuds fördelar i asylprocessen, är det rimligt att, i de fall då en person inte kan uppvisa de ID-handlingar som behövs, en åldersbedömning görs. Metoden för åldersbedömningen ska vara rättssäker och värna individens integritet, och självfallet vara baserad på relevant forskning. Bevisbördan måste ligga på Migrationsverket, och inte den enskilde individen.

1920 Kvaliteten hos de gode män som stöttar framförallt ensamkommande flyktingbarn i och under asylprocessen varierar kraftigt i Sverige, och olika kommuner tolkar föräldrabalken på väldigt olika vis. För att kvalitetssäkra godmanskapet behöver tolkningarna av föräldrabalken bli mer likriktade över hela Sverige. Det har dessutom förekommit fall då gode män har tagit på sig enormt stora mängder ensamkommande flyktingbarn för ekonomisk vinning, och därefter inte skött sitt uppdrag. Det bör finnas ett tak på hur många barn en god man kan företräda, för att tillförse att barnen får den omsorg de behöver.

4.3.3 Arbetskraftsinvandring och arbetstillstånd

1930 CUF ser odelat positivt på att människor vill komma till Sverige för att arbeta. Tyvärr delar inte alla denna syn. Det finns föreställningar om att staten måste detaljreglera vilka som ska få komma hit och vad de ska få arbeta med. CUF är övertygade om att vi alla tjänar på att dessa föreställningar bryts.

1935 CUF vill ha en fri invandring, och tycker att den som har fått jobb i Sverige automatiskt ska beviljas uppehållstillstånd. Regelverket ska även vara utformat så att det går att driva företag eller frilansa som arbetsform. Därför måste uppehållstillståndet även lämna rum åt perioder utan arbete. För den som fått arbetskraftsinvandringstillstånd är det viktigt att detta inte är knutet till en specifik yrkestyp, såsom det tyvärr är i dag. Om någon fått tillstånd att komma hit för att arbeta som exempelvis kock ska inte tillståndet dras undan om denne avancerar till kökschef eller byter jobb till postsorterare.

1940 CUF vill heller inte att fackförbund ska ha inflytande över vilka människor som får tillstånd att komma till Sverige för att arbeta. Vi anser att villkor för anställning är något som den enskilda människan ska bestämma och att facket inte ska privilegieras med rätten att bestämma lön och arbetsvillkor för alla. För en människa som i dag lever i absolut fattigdom är även en lön under Sveriges lägstalöner väldigt mycket pengar. Därför vill vi skrota kravet

på att lön och arbetsvillkor ska motsvara facketts krav för att arbetsgivare ska kunna anställa människor från andra länder.

1945 Arbetskraftsinvandrare skall dock självklart ha möjligheten att engagera sig fackligt, om de så vill.

4.3.4 Spårändring från asyl- till arbetskraftsinvandring

Systemen för spårändring är i dag väldigt komplicerade, och CUF kräver att det blir lättare att göra spårändring och att systemen förenklas. Dels för att det gör det möjligt för fler personer att stanna i Sverige och bidra till samhället, även om de får sin asylansökan avslagen. Dels för att människor hamnar i kläm när spårändringssystemen inte fungerar som det ska.

1950

För att kunna byta spår från asylansökan till arbetskraftsinvandrare, och därmed få uppehållstillstånd utan att ha fått sin asylansökan godkänd, måste den asylsökande ha varit självförsörjande i minst fyra månader. Tjänsten måste dessutom ha varit osubventionerad.

1955 Systemet är alldeles för krångligt, och låser fast folk i byråkrati. Dessutom sätter det folk som bara fått en subventionerad anställning, eller som har fått avslag på sin ansökan innan dessa fyra månader, i kläm. Vi vill skrota kravet på icke-subventionerad anställning för att byta spår till arbetskraftsinvandrare. Vi vill dessutom göra processen för arbetstillstånd mer flexibel och tillåtande. Enn subventionerad anställning är inte att föredra över en vanlig anställning.

1960 Men den är bättre än rena bidrag som inte ger incitament till att bli självförsörjande. Arbete skall inte bestraffas.

I dag ger ett arbetstillstånd inte heller möjligheten att byta jobb eller ha två jobb under tiden för tillståndet. Vi tycker att den med arbetstillstånd ska ges möjlighet att byta jobb under tiden för arbetstillståndet, och att ha två separata jobb. Arbetstillstånd skall ges ut även om ett jobb inte är öppet sökbart och utannonserat för alla i Sverige.

1965

Hårt arbetande människor skall inte bestraffas med en otrygg tillvaro genom att godtyckligt kunna utvisas. Det ger dåliga incitament till att våga ta risker som att starta företag eller utveckla sin karriär. Detta cementerar klyftor i samhället som inte gynnar någon.

Vid avslag på asylansökan ska en tidsfrist om tre månader innan utvisning vara möjlig att begära, för att under den tiden söka arbete och därmed kunna göra spårbyte till arbetskraftsinvandring. Om personen inte har fått jobb inom tre månader ska vederbörande utvisas. Om den som begär tidsfrist har vårdnad över barn eller familj bör även de få stanna, om de kan finansiera sitt uppehälle.

1970

4.3.5 Validering av kompetens

1975 Det behövs ett mer enhetligt system för beslut om valideringar. I dag gör kommunerna själva valideringar av gymnasiebetyg och lärosätena detsamma med högskolekurser. Det ger 290 olika lösningar, vilket öppnar för godtycklighet. Ett större centralstyre av valideringar i samverkan med akademien tillsammans med privata arbetsförmedlingar som kan matcha specifika kompetenser är viktigt för att ge fler nya svenskar tillträde till arbetsmarknaden.

1980 4.3.6 EU-migranter

Alla EU-medborgare har i tre månader rätt att vistas i ett annat EU-land. Det är en rättighet som CUF i alla lägen står upp för och gärna utökar. Denna rättighet har medfört att utsatta grupper i stater som inte har skydd nog åt sin befolkning, eller i flera fall till och med diskriminerar dem, rör sig till andra länder. De senaste åren har många personer från

1985 Rumänien och Bulgarien använt denna rättighet för att i tre månader tigga på gatorna i svenska städer.

Från olika håll hörs röster om att förbjuda tiggeri, något som bland annat Nederländerna och några andra länder har gjort på olika platser. CUF tar bestämt avstånd från sådana förbud.

1990 Tiggeri är aldrig ett önskvärt fenomen, utan är ett tydligt tecken på de stora klyftor som råder inom EU. Att ge sig på offren genom ett förbud är dock omänskligt. CUF står upp för alla EU-migranternas rätt att vistas i Sverige, samtidigt som vi kräver att länder som Rumänien och Bulgarien börjar ta ansvar för sin befolkning och slutar att bryta mot EU-konventionen. Den rimliga påföljden är böter eller andra tillbörliga sanktioner.

1995 CUF värnar även äganderätten, liksom principen om att lagen alltid ska gälla och lika inför alla. Därför ska inte olagliga bosättningar tillåtas, och EU-migranter måste kunna vräkas om de bosätter sig på annan persons mark. Överskrider de 3-månadersregeln ska de också kunna utvisas.

4.4. Migration till Sverige

4.4.1 Integration

2000 Dagens integrationspolitik fungerar inte. Istället för att ta till vara människors resurser och kompetenser och möjliggöra nyanlända invandrades och flyktingars etablering på arbetsmarknaden skapar dagens system ett utanförskap och bidragsberoende.

CUF är övertygade om att integrationen kommer att fungera när utbildningspolitiken, bostadspolitiken samt arbetsmarknads- och företagarpolitiken är liberal och välfungerande.

2005 CUF:s utbildningspolitik, bostadspolitik, arbetsmarknadspolitik och företagarpolitik går att hitta i respektive kapitel.

Vi tror på människors egen drivkraft, också de som har flyttat till Sverige. Flyktingar bör därför också i den mån det är möjligt själva få bestämma var de ska bo, om det inte finns strukturella förhinder som omöjliggör en integreringsfas.

2010 **4.4.2 Tillgång till välfärden**

Ett system med fria gränser kan inte innebära ett system där människor har automatisk rätt till andras pengar. Rätten till rörlighet går dock före rätten till välfärd. Full tillgång till den skattesubventionerade välfärden måste därför villkoras till de som väl är medborgare, med en successiv infasningsperiod för de som har permanent uppehållstillstånd. Vi menar att

2015 medborgare i det här fallet även innefattar nordiska medborgare, eftersom vi vill se en starkare nordisk federation.

Detta kräver tydliga ramar för ett system med privat finansierade tillgängliga socialförsäkringar som komplement för de som ännu inte är medborgare, som utan subventioner ger tillgång till ett socialt skyddsnät och undervisning.

2020 För att få ta del av de offentligt finansierade socialförsäkringssystemen är ett kvalificeringssystem vettigt. Ett medborgarskap bör vara något man successivt arbetar mot, och integrationen bör vara uppbyggd stegvis sett till tillgången till socialförsäkringssystem. Dessa trappsteg bör byggas på parametrar av arbete, tid, laglydnad och slutligen kunskap. Ju längre man arbetar i Sverige utan att hamna i brottsstatistiken, desto närmre medborgarskap

2025 bör man komma. Den avslutande parametern om kunskap bör innebära ett medborgarskapstest som säkerställer att den som ansöker om medborgarskap har tagit till sig kunskap om svensk lag och svenskt samhälle. Det är dock viktigt att ett sådant prov tar tydlig hänsyn till personer med kognitiva eller psykiska svårigheter, så att inte det påverkar ens medborgarskapsansökan. Det ska dock ske på svenska.

2030 Även fortsatt ska dock alla som befinner sig i Sverige, även illegalt, ha rätt till vård som inte kan anstå. Papperslösa barn bör också ha rätt till utbildning, eftersom de inte själva kan ta ansvar för sin situation.

4.4.3 Kostnadsersättning till kommuner

Systemet för kostnadsersättning till kommunerna vid flyktingmottagande är krångligt och otillräckligt. Detta systemfel minskar kommunernas förtroende för mottagandet och

2035

Migrationsverket. Därför behövs reformer som gör att ersättningssystemet lever upp till sina syften: att kommunerna får full kompensation av staten för de kostnader som är kopplade till asylboenden, kommunplaceringar och anhöriginvandring.

4.4.4 Civilsamhället

- 2040 För de integrationsproblem som har uppstått är civilsamhällets roll tydlig, och CUF anser att ett starkt civilsamhälle är oerhört viktigt. Trossamfund, ideella och välgörenhetsorganisationer tar vid där staten misslyckas, något som bör erkännas. CUF ser också positivt på de olika samarbeten mellan civilsamhälle och framförallt kommuner som har slutits runtom i Sverige för en bättre integration, och tror att det är en god väg att gå för att stärka civilsamhällets roll i integrationen ännu mer.

Enligt riksrevisionen bidrar dock inte civilsamhället till integrationen i tillräckligt hög grad i dag. För integrationen är det av ojämförbar stor nytta att känna en person i kommunen man kommer till. Kommuner bör därför ta ett övergripande ansvar för hur föreningslivet kan bidra till integrationen.

- 2050 Kommuner kan även verka för samarbeten mellan skolor för språkintröduktion för nyanlända, andra gymnasieskolor och lärosäten för högre utbildning i kommunen och närområdet. När initiativ kommer underifrån blir integrationen mer hållbar. SFI, "Svenska för invandrare", bör i högre grad kunna skötas via arbetsplatser och andra liknande gemenskaper. Staten kan lämna över liknande ansvar till civilsamhället innan asyl delgivits.

- 2055 Det blir än mer aktuellt utifrån hur dåligt SFI tidigare på många håll har fungerat. Att kunna ett lands språk och kultur är grundläggande för att bli del av samhället och komma in på arbetsmarknaden, men här har Sverige brustit. Alla har lärt sig på samma vis, oaktat förkunskaper och utbildningsbakgrund.

- 2060 Utöver större civilsamhällesmedverkan vill CUF att SFI läggs ner och ersätts av SFY, "Svenska för yrkeslivet". SFY ska vara mer knutet till arbetslivet, och gärna kunna ske på arbetsplatsen.

Det är dock viktigt att det finns kvar en grundutbildning för de som inte har en klar yrkesbakgrund eller som har stora inläringssvårigheter. Där bör även entreprenörskap och företagande ingå, utöver språk och samhällskunskap.

- 2065 För att öka civilsamhällets bidrag till integrationen, vill vi införa en modell liknande den kanadensiska (vanligtvis kallad Kanadamodellen), med privatsponsrade flyktingar. Det går ut

på att föreningar, organisationer, trossamfund och privatpersoner kan förbinda sig att stödja en flykting finansiellt och emotionellt under deras första år i landet.

4.4.5 Asylboenden för ensamkommande flyktingbarn

- 2070 CUF vill att stödboenden ska vara praxis för ensamkommande flyktingbarn, och inte HVB-hem. HVB-boenden är egentligen till för barn och ungdomar med olika former av problematik, vilket gör det vanskligt att placera alla ensamkommande barn på HVB-boenden. Framförallt eftersom alla ensamkommande barn inte behöver den typen av extrastöd. Även på stödboenden får ensamkommande hjälp, men behöver inte övervakas dygnet runt.
- 2075 Dessutom är stödboenden billigare än HVB-boenden, vilket också gör det till en kostnadsmässig fördel. Hänsyn bör tas till att ensamkommande i olika åldrar har olika behov, och lösningarna behöver individanpassas.

- Familjehem är en placering i en vanlig familj, och ett bra alternativ till HVB-boenden och stödboenden. Enligt socialtjänsten uppskattas den mer av de ensamkommande än stödboenden och de dyrare HVB-boendena. Familjehem ger barnet ett brett kontaktnät, och bra språkträning. Ofta finns en brist på familjehem. För att öka drivkraften till att bli familjehem bör ersättningen öka.
- 2080

Efterlevandestödet kan tas bort, eftersom staten i dag redan "tar hand" om ensamkommande flyktingbarn.

2085 4.4.6 Svenska normer och värderingar

Sverige har under alldeles för lång tid präglats av en etniskt baserad identitet. Ska Sverige på riktigt kunna bli ett mångkulturellt samhälle behöver svenskheten präglas av värderingar snarare än etnicitet. Vi behöver ersätta den etniska identiteten med en värderingsbaserad, för att samhället ska kunna bli inkluderande på riktigt.

- 2090 Det allra första steget för att nå dit måste vara att polis- och domstolsväsenden får resurser nog för att kunna se till att svensk lag gäller i hela landet. Svensk lag bygger i grund och botten på svenska värderingar, som har formats och utvecklats som en del av den europeiska och västerländska värderingskontext som vi befinner oss i.

- 2095 CUF menar att medborgarskapsceremonier kan utgöra en viktig del av att stärka innebörden av medborgarskapet och viljan att fylla identiteten med svenska värderingar. Ceremonierna bör dock överföras från kommunerna till länsstyrelserna, eftersom de också är regeringens långa arm. Det bör ingå i alla landshövdingars uppdrag att en gång om året erbjuda länets nya

medborgare en medborgarskapsceremoni. De kommuner som vill ska fortsatt kunna erbjuda medborgarskapsceremonier.

2100 CUF kan aldrig acceptera att människors frihet begränsas på grund av förtryck i någon form. Hedersrelaterat våld är en sådan form av förtryck som tyvärr förekommer i Sverige, vilket är helt oacceptabelt. Socialtjänst, skola och myndigheter måste få bättre kunskap och bli bättre på att hjälpa de som utsätts för hedersrelaterat våld.

2105 Föräldrars religiösa övertygelse skall inte få gå före barns rättigheter till en evidensbaserad vård eller utbildning och utveckling. Barnäktenskap skall heller inte tillåtas, och barnäktenskap ingångna utanför Sverige skall inte erkännas. Hjälptjänst och en möjlighet till ett nytt liv skall erbjudas till unga som utnyttjas sexuellt, eller skadas på andra sätt.

2110 I dag är svenskundervisning en obligatorisk del av etableringsfasen. Detta är en viktig del för att få nya svenskar att komma in i samhället, där språket är en viktig nyckel. En stor del av samhället styrs dock av normer och oskrivna regler som kan vara svåra att förstå med en gång. Dessutom kommer många av de som har flytt hit från områden med annorlunda kulturer, där inställningen till bland annat jämställdhet, HBTQ+-frågor och demokrati skiljer sig från Sveriges. För en snabbare och bättre integration anser CUF därför att samhällsorienterande undervisning och norm- och värdebaserad diskussion måste bli en

2115 större och obligatorisk del av etableringsfasen, förslagsvis i samband med svenskundervisningen.

4.4.7 Psykologisk hjälp

Många personer som flyr till Sverige från krisdrabbade områden har varit med om djupt traumatiska upplevelser. CUF ska arbeta för att de människor som kommer till Sverige från

2120 krisdrabbade områden ska erbjudas hjälp att behandla eventuella traumatiska upplevelser.

Det gäller även exempelvis hedersvåld och andra kulturellerade förtryck.

Ungdomsmottagningar och sjukvård måste ha god kunskap om problematiken, för att kunna ingripa i ett tidigt skede. När den utsatta söker hjälp har förtrycket ofta redan pågått länge, och därför måste insatserna vara snabba och effektiva, så att den utsattas säkerhet inte

2125 äventyras.

4.4.8 Utvisning

En del av de som får avslag på sin asylansökan gömmer sig i Sverige, och blir det som brukar kallas för papperslösa. Beräkningar visar på att det kan röra sig om ungefärligen 30 000

2130 personer (2015). Utöver att dessa lever i den största utanförskap kan de också på sikt komma att utgöra en fara för såväl sig själva som samhället. Sverige behöver bli effektivare i att följa upp utvisningsärenden, och se till att människor som inte har rätt att befinna sig i Sverige heller inte gör det. CUF står dock alltid på den enskilda individens sida, och vill väga upp för den inskränkning av friheten som det innebär att bli utvisad genom att kraftigt förenkla möjligheterna till bland annat spårändring.

2135 Om ett land visar att man inte kan hantera återvändare som fått avslag på asylansökningar, eller om utvecklingen i ett land kraftigt går åt fel håll, bör utvisningar frysas tills det går att visa att de utvisade inte riskerar sina liv genom att återvända.

CUF värnar asylrätten och kämpar för fri rörlighet, men rättigheter innebär också skyldigheter som måste respekteras. Asylsökande eller personer med tillfälligt uppehållstillstånd som upprepade gånger begår grövre brott skall utvisas, även om de uppbär status som flykting eller övrig skyddsbehövande. Dessa utvisningar ska ske oavsett statusen i hemlandet. Polisen skall även tilldelas resurser för att faktiskt kunna uppfölja detta och utvisa personer som utgör en samhällsfara. Utvisningarna gäller även personer som begått terrorbrott utomlands, eller ansluter sig till terroristorganisationer.

2145

5. Miljö

CUF brinner för att minimera människans negativa påverkan på miljön. Att skapa ett ekologiskt hållbart samhälle är vår tids största utmaning, vi har ett ansvar inför kommande och nuvarande generationer att förvalta och inte förbruka den planet som vi lever på. De skadliga utsläppen i jord, vatten och luft måste upphöra och återvinning, återanvändning och cirkulär ekonomi ta större plats i såväl offentlig som privat verksamhet.

För att kunna uppnå detta anser CUF att det är av högsta vikt att slå vakt om och stärka äganderätten. Den som äger marken eller resurserna de brukar har större incitament att nyttja det på ett hållbart vis än det offentliga har. En stark äganderätt sporrar även effektivitetshöjande innovationer och stärker företagsklimatet.

Sveriges miljölagstiftning med miljöbalken i spetsen har ett gott syfte men är allt för många gånger inkonsekvent. Det är helt orimligt att tillståndsprövning för projekt som faktiskt gagnar miljön, som till exempel anläggande av vindkraftverk, kan ta tiotals år, vilket både försvårar och fördyrar sådana projekt. Kostnaden av att bryta mot miljöbalken kan i dag vara mindre än vinsten det genererar att göra detta. Miljöbrott bör aldrig löna sig och därför anser CUF att miljölagstiftningen bör skärpas när det gäller miljöbrott. CUF anser också att det bör införas bättre sanktionssystem för de som inte följer miljöreglerna.

CUF anser att länders välstånd består av mer än strikt ekonomiska faktorer. Ekologiska konsekvenser av exempelvis skövling och överexploatering orsakar i dagsläget mycket mänskligt lidande, framförallt i mindre utvecklade länder. Dessa konsekvenser medför också långsiktiga svårigheter för dessa länder och dess framtida generationer att utveckla ett hållbart samhälle. Därför strävar CUF efter en miljöpolitik där hållbarhet och ekonomi hänger ihop. Ett samhälle där man hushåller med resurser på ett hållbart sätt är också ett samhälle som har goda förutsättningar för långsiktig utveckling av levnadsstandard och konkurrenskraft.

I dagsläget ger marknaden oss en stor möjlighet att tackla morgondagens utmaningar. Fossila resurser är av naturen ändliga och det faktum att tillgången på dessa minskar samtidigt som nya mer hållbara tekniker ökar gör att det aldrig har varit mer lönsamt att vara miljövänlig. Såväl företag som stater och enskilda individer ser i allt större utsträckning såväl ekologiska som ekonomiska vinster i att göra hållbara val. För CUF är det centralt för framtiden att denna utveckling fortsätter. Därför måste vi vända på trenden där stora delar av världens

regeringar subventionerar fossila bränslen och försöker skydda jobb i ohållbara sektorer på bekostnad av klimatet.

2180 **5.1 Återvinning**

CUF tycker att det skall vara enkelt att återvinna. Genom att producenterna ansvarar för att de förpackningar som man säljer är återvinnings- eller återanvändningsbara har det blivit lättare för konsumenter att leva mer hållbart och också reducerat förpackningsindustrins

2185 klimatavtryck. CUF vill därför utvidga producentansvaret till att producenten skall ansvara för märkning som visar hur det är tänkt att en vara skall sorteras, för att göra det ännu lättare för individer att återvinna.

Att effektivisera sopsorteringen är ett resurseffektivt sätt att göra en insats för klimatet.

2190 Dagens teknik gör det möjligt att ha exempelvis optisk sopsortering där olika avfall kan läggas i påsar av olika färg men sedan slängas i samma kärl för att sedan sorteras maskinellt på avfallsanläggningen. CUF ställer sig positiva till att fler kommuner använder ny teknik och innovativa lösningar för att nå upp till insamlingsmålen, dessa lösningar kan spurras ytterligare av ökad konkurrensutsättning inom kommunernas sophämtning och avfallshantering.

2195 CUF anser också att det är viktigt att ha ett livscykelperspektiv på de material som används i produkter och att dessa skall vara lämpliga för återvinning och återanvändning i så hög grad som det är möjligt. Som ett led i detta vill vi utvidga dagens pantsystem till konservburkar för att öka återvinningen av aluminium samt införa ett gemensamt pantsystem för EU:s inre marknad.

5.2 Miljöskatter

2200 **5.2.1 Skatteväxling**

CUF förespråkar en grön skatteväxling. Det innebär att inkomstskatten, skatter på arbete och miljövänlig verksamhet sänks, samtidigt som den höjs på miljöförstörande verksamheter, vilket medför att priserna höjs på ändliga naturresurser, och att det blir lönsamt att återanvända och återvinna. Det blir också mer lönsamt att spara resurser och vi får en

2205 minskad energianvändning. Sverige ska vara ett föregångsland, men för att miljöskatter inte ska skapa ojämlika villkor för företag i olika länder är det en fördel om de införs samtidigt i många länder, till exempel inom EU. Dock leder beskattningen, när systemet fungerar, till att

skattebaserna minskar, vilket sätter press på makthavarna att sträva efter ett mer effektivt sätt att hantera våra skattepengar.

2210 **5.2.2 Miljöskatter**

Miljöförstörande aktiviteter skapar stora samhällsliga kostnader som inte bärs av de som förstör. För att undvika sådana negativa externaliteter ska miljöskadlig verksamhet beskattas på ett enkelt och effektivt sätt, till exempel med koldioxidskatter. Om en marknad ska fungera måste individer och företag bära kostnaderna de skapar, även för miljön. CUF ser även positivt på lokala miljöavgifter som t.ex. trängselavgifter i större städer. Dessa avgifter ska dock beslutas och hanteras lokalt.

5.3 De gröna näringarna

Centerrörelsen har genom historien haft en stark anknytning till de gröna näringarna. Än i dag är de en del av vår identitet, både som småföretagar- och miljöparti. En viktig del av en pragmatisk miljöpolitik är nämligen hanteringen av grönt kol, vilket först och främst lantbruket och skogsbruket förser oss med. Biobränslen, gröna kemikalier och trä är också en förutsättning för en grön omställning. Vi måste värna om våra naturvärden, men samtidigt producera på ett sätt som gör omställningen möjlig. CUF har lösningarna för det, målet är att bruka utan att förbruka.

2225 **5.3.1 Hållbar skog**

Skog är ur ett ekonomiskt och miljömässigt perspektiv en oerhörd resurs. I Sverige i dag är produktionen och förädlingen en av våra största industrier, med 70 000 anställda. Det är en av våra största exportvaror och bidrar förutom till ekonomin med till exempel energi och sanitetsprodukter. För många av våra livsmedelsproducenter och för stora delar av vår landsbygdsbefolkning är det en garant för möjligheten att bo och verka. En 50 hektar stor gård i södra Mellansverige klimatkompenserar i dag för 40 svenskar, men har genom ytterligare förädling och utveckling potential att kompensera för fler.

Skogen är en förutsättning för en grön omställning, inte bara i Sverige utan även internationellt. Under förädling utvinns till exempel gröna kemikalier, fiber med kvalité nog att göra kläder av samt oljor som är nycklar till omställningen till ett fossilfritt samhälle. Dessutom binder skogen koldioxid under tillväxt och är ett bra byggnadsmaterial. En förutsättning för detta är en hållbar produktion av råvaran. Här måste en balans finnas mellan bevarande av skogsbiotoper och artskydd samt den praktiska industrin. Ägande- och brukningsrätten måste värnas, samtidigt som nyckelbiotoper måste värnas om. I dag är över 25 % av Sveriges skog skyddad genom frivillig avsättning av mark, formella skydd eller

2245 genom produktionsklassningen impediment. Det är ur klimatsynpunkt inte hållbart att skydda för stora arealer, eftersom skogen är en viktig resurs för bindandet av koldioxid och ersättningen av fossila medel. Därför vill CUF sätta ett tak för hur mycket av skogsarealen som ska skyddsklassas. Industrin måste samtidigt ta hänsyn och använda sig av miljövänliga alternativ för produktion och förädling. Att stora delar av vår naturliga fauna och dess djurliv ska kunna leva i produktionsskogarna bör även fortsatt vara en riktlinje under för skogsnäringens utveckling.

2250 Även ur internationell synpunkt är hållbar skogsproduktion en viktig fråga. I många delar av världen befinner sig områden under avskogning, ofta på grund av skapandet av förutsättningar för jordbruk. Att hitta lösningar för produktion av mat, kommer ge ökade chanser för fortlevnaden av skogsområden så som Amazonas. I nuläget krävs hårda regleringar och insikt i hur stora värden som går förlorade på lokal och regional nivå i de berörda länderna. I fallet avskogning krävs även internationella överenskommelser och en utökad användning av projekt och mekanismer liknande REDD. Utöver förlorad mångfald är 2255 jorderosion på grund av avskogning ett stort problem i många delar av världen. Det finns också många möjligheter i utökad skogsproduktion världen över. Svensk policy kring återplantering vid avverkning har visat sig väldigt effektiv ur många synpunkter, och bör därför exporteras. Det skulle ge förutsättningar för ytterligare upptag av koldioxid och ge möjlighet att förse förädlingsgrenen av industrin med mer råvara, vilket främjar en grön 2260 omställning.

5.3.2 Hållbart lantbruk

2265 Produktionen av livsmedel är en viktig del av svensk kultur, historia och dess framtid. Målet är att lantbruket i framtiden inte ska vara beroende av stöd och bidrag på samma sätt som i dag. Under nuvarande förutsättningar är dock de ekonomiska stöden från EU en förutsättning för många producenter, främst de som verkar i miljöer och områden som inte lämpar sig lika väl för klassisk konventionell drift. För att lättare kunna ge det stöd som bönder i dag behöver anser CUF att bedömningar som står som grund för anslag bör regionaliseras. I dag går stora delar av CAP ut som gårdsstöd, vilket betalas ut i förhållande till antal hektar markägaren eller brukaren innehar. De olika förutsättningar producenter har runt om i Europa, allt från 2270 fjällnära mjölkproduktion till storskalig, stadsnära spannmålsodling, påverkar produktionerna i hög grad men tas inte hänsyn till. För att på ett mer rättvist sätt kunna fördela de ekonomiska medlen, ska de olika områdenas förutsättningar till hållbar produktion bedömas i högre grad. Detta för att fortsatt produktion, bevarande av biotoper och habitat samt livsmedelsförsörjningen ska säkerställas i större delar av unionen. CUF understryker inhemsk

2275 livsmedelsproduktion som ett speciellt viktigt mål, eftersom det för Sverige är en fråga om säkerhet vid eventuella krissituationer.

Svenskt kött är bland världens bästa ut ett hållbarhetsperspektiv. Produktionen sker under hög standard, regleras av nationella mål och står under ständig utveckling mot mer miljövänliga enheter. Detta betyder inte att vi har nått vägs ände. För att ytterligare minska miljöpåverkan för svensk djurhållning finns många vägar att gå. Natur- och skogsbeten, inhemska proteingrödor så som raps och maskiner drivna på biobränslen. Samma förutsättningar gäller för bättre odling. Att över huvud taget odla mer proteingrödor, så som gråärtor eller åkerbönor är ett viktigt steg i en hållbar livsmedelsproduktion. Samtidigt skapar det på grund av grödornas egenskaper förutsättning för djurhållning. CUF ställer sig bakom den teknikutveckling som kommer att effektivisera lantbruket och samtidigt göra det mer klimatsmart.

I en global kontext är köttproduktion på många håll ett stort problem från ett antal olika synvinklar. Den bidrar till förlorade miljövärden, föroreningar och klimatutsläpp. I många länder håller produktionen inte tillräckligt hög standard ur djurhälsoperspektiv, överanvänder antibiotika och underminerar produktion av proteingrödor för mänskligt intag. CUF ställer sig därför negativt till överkonsumtion av kött, men positiv till smart konsumtion av hållbart kött.

Lantbruket i helhet måste se över sina läckage av till exempel fosfor och kväve, men också kemikalierester. Övergödning av vattendrag är ett stort problem som påverkar allt från fågelliv till fiskenäringen. Ett av de största problemen ligger i förlorat fosfor, som inom en snar framtid kan komma att bli en bristvara. Problematiken kring övergödning och utsläpp måste lösas för att skydda våra vattenmiljöer, i Sverige och världen. Därför verkar vi för system och regleringar som styr mot minskade utsläpp av exempelvis miljöskadliga kemikalier och läkemedelsrester.

Ett av de långsiktigt viktiga målen för hållbar utveckling för internationellt lantbruk, är att på ett miljömässigt sätt försörja jordens alla människor med mat. Genom ökad användning av agroforestry kan mark, vatten och näringsämnen utnyttjas på ett effektivare sätt. Det ger samtidigt förutsättningar för ökad kolinbindning, resursförsörjning för utsatta områden och inbäddning av biotoper som främjar biologisk mångfald i odlingslandskapet.

5.3.3 Jakt och näring

2305 Jakt är en gammal kulturell tradition, med stor betydelse för skogsproduktion och jordbruk. Det har också en stor betydelse för trafiken. Utan reglering skulle viltstammarna påverka

återväxten av skog, produktionen av brödsäd och proteingrödor samt åsamka ett ökat antal viltolyckor i trafiken. Viltstammarnas storlek bör regleras regionalt, i samförstånd med markägare, brukare och jägare.

2310 Vad gäller förvaltningen av älgstammen anser CUF att dagens system där kostnaderna för administrationen för älgförvaltningsområdena har lagts på jägarna genom kraftigt ökade fällavgifter är orimlig då regleringen av älgstammen bör ses som ett samhällsintresse. Staten bör därför ta en ökad del av dessa kostnader och fällavgifterna bör sänkas.

2315 Vad gäller rovdjursstammarnas storlek ska de vara långsiktigt livskraftiga och samtidigt förenliga med lokalbefolkningens frihet, egendom och självbestämmande det centrala är att uppnå en hållbar situation där denna rättighet respekteras, så att människors frihet inte inskränks och det är möjligt att uppnå en acceptans för rovdjurens närvaro. En viktig del i att uppnå denna acceptans är en hållbar licensjakt på varg, samt möjlighet att skydda sig själv och sina djur vid rovdjursangrepp. CUF vill att fokus läggs på det totala rovdjurstrycket inom ett område, snarare än på enskilda arters påverkan.

2320 CUF vill göra det lättare för brukare av mark och vatten att bedriva skyddsjakt för att skydda sin egendom. En fond bör skapas där brukare av mark och vatten kompenseras för förlorade värden på egendom på grund av viltskador orsakade av fridlysta arter eller andra arter som inte ingår i svenska faunan, exempelvis var, skarv och vildsvin. Dessutom bör regelverken kring detta förenklas till fördel för de lokala markägare och brukare. CUF anser samtidigt att EU:s fågel- respektive art- och habitatdirektiv måste anpassas för att vara aktuell i takt med en ständigt föränderlig fauna. Förflyttningar av djurarter, så som skarv eller mårhund, gör att direktiven måste uppdateras för att fungera med rådande situation.

2330 Det är viktigt att det tas hänsyn till samernas kulturella arv. Men CUF anser inte att ens ursprung ska vara avgörande för vilka yrken en ska få tillgång till. Fler personer bör därför kunna arbeta med rennäring än enbart de som tillhör en sameby. Därmed bör rennärlagen och samebysystemet ses över.

5.4 Djur- och växtskydd

2335 Människans utveckling och levnadssätt under de senaste seklen har i stor grad påverkat vår natur och våra djur. Att vår utveckling måste ta hänsyn till vår omgivning är ett faktum, nu mer än någonsin. Biologisk mångfald, hänsyn till djurs välmående genom produktionskedjor,

2340 habitatskydd och GMO är frågor som kommer att avgöra vår väg framåt. Vi ska inte stoppa
vår utveckling, utan bör istället utvecklas med hänsyn till de förutsättningar vi har. Att förlora
värden i form av urskogar, inhemska arter eller miljöer är inte acceptabelt eller i enlighet med
en hållbar utveckling.

5.4.1 Biologisk mångfald

2345 Den biologiska mångfalden minskar snabbt i världen till följd av mänsklig aktivitet. Eftersom
människans utsläpp av växthusgaser påskyndar klimatförändringar av flera slag kommer det i
framtiden bli svårare för arter att hinna anpassa sig till nya förhållanden. Människan har
genom sin utveckling rubbat balansen i många ekosystem. Det finns dock både ekonomiska
och etiska skäl till att bevara dessa.

2350 Alla arter i ett ekosystem är inte nödvändiga för systemets överlevnad, men vissa så kallade
nyckelarter är essentiella. Utan dessa påverkas ekosystemet kraftigt och det kan leda till att
många andra arter dör ut. Ifall många arter skulle försvinna från ett ekosystem skulle det
kunna få stora konsekvenser även om ingen av arterna är en nyckelart. Minskad biologisk
mångfald leder till att ekosystemet blir känsligare för förändringar. CUF kämpar därför för att
bevara den biologiska mångfalden i de ekosystem som finns på jorden för att bevara deras
resiliens.

2355 CUF tycker att introducerade arter som slår ut vår känsliga flora är problematiska. Därför bör
spridningen av invasiva arter såsom jättebjörnlöka och lupin bekämpas med hjälp av
regionala åtgärdsplaner.

5.4.2 Djurvälstånd

2360 De svenska djurskyddsreglerna håller världsklass. Detta är dock ingen ursäkt att inte utveckla
vår djurhållning för att fortsätta på den banan. Samtidigt måste hänsyn tas till producenternas
förmåga att anpassa sina företag till nya regler, med hjälp av skäliga övergångstider och
rådgivning. De ekonomiska konsekvenserna måste också tas hänsyn till, för att inte stävja
konkurrensmöjligheterna mot internationella producenter. Vi bör inte sänka vår standard,
utan se en möjlighet i att nischå vår inhemska produktion. Det är också politikens roll att
2365 verka för att svenska jordbruksprodukter har tillträde på marknader där vår djurvälstånd och
matsäkerhet är en konkurrensfördel, exempelvis Kina och Sydostasien. Likartade villkor är
en viktig del av dagens livsmedelsmarknad, vilket innebär att Sverige i högre grad bör arbeta
för skärpt lagstiftning kring djurvälstånd i Europa.

2370 Länsstyrelsens djurskyddsinspektörer spelar en mycket viktig roll i arbetet med att hitta och stoppa oseriösa djurhållare inom alla näringar som håller djur. Kontroller ska utföras samtidigt som en dialog mellan länsstyrelsen och djurhållare regelbundet förs. Djurskyddsinspektörerna ska i första hand vara en resursperson för djurhållaren och ska inte endast sysselsättas med kontroller, utan måste även ha ett allmänt upplysningsansvar för de lagar och regler som gäller. Samtidigt har djurhållaren ett producent-/näringsidkaransvar som 2375 måste uppfyllas. Det viktigaste med djurskyddet är att garantera att djuren behandlas väl och mår bra. Kännedom om djurens faktiska mående i de enskilda fallen, bör väga högre än specifika detaljer.

2380 Djurtransporter kan vara en källa till lidande för djur. För CUF är det viktigt att minimera djurens lidande. Djurtransporter bör aldrig vara i mer än fem timmar och detta ska lagstiftas på EU-nivå. Vi vill därför att möjligheterna att införa mobila slakterier ses över och att man verkar för att sådana ska komma till stånd.

2385 I dagens läge beräknas de statliga medlen till djurskyddstillsynen på befolkningens mängden inom det berörda området, detta vill CUF ändra så att fördelningen av medel ska ske efter antalet djur och tillsynsobjekt i tillsynsområdet. Utgången skulle bli att de områden som är djurtäta i relation till befolkning, får de medel de behöver för att upprätthålla god standard trots låg befolkningstäthet.

CUF anser att plågsamma djurförsök som inte genomförs av tydliga medicinska ändamål skall förbjudas. Därtill anser CUF det vara oetiskt att avla djur på ett sätt som föranleder kontinuerligt lidande för dessa.

2390 Otoliga instanser har under årets lopp rapporterat om att minkfarmar inte lever upp till 4 § i djurskyddslagen. Kontrollerande myndigheter behöver få ökade befogenheter och möjligheter att ingripa och agera mot oseriösa aktörer som bryter mot den aktuella lagen. Det är viktigt att regelbundna kontroller utförs av förhållandena på minkfarmarna samt att åtgärder vidtas då aktören bryter mot lagens bestämmelser. Dessa åtgärder kan innebära viten, specifika krav 2395 eller ett förbud för aktören att bedriva minkfarmsverksamhet.

5.4.3 Genteknik

2400 Sedan urminnes tider har människan förädlad och förbättrat arvsmassan hos djur och växter. Men hela tiden har den naturliga barriären mellan arterna varit en gräns för vad som är möjligt att göra. Gentekniken har förändrat förutsättningarna totalt. I dag kan vi sammanföra gener från vitt skilda arter som aldrig skulle ha korsats på naturlig väg.

Genom teknikutveckling har världen många gånger övervunnit problem som decenniet innan såg oöverstigliga ut. Genom ett effektivare jordbruk, med hjälp av teknikutveckling, finns en stor potential att mätta fler magar i världen.

2405 CUF är positiva till gentekniken som används inom livsmedelsbranschen. Många tekniska framsteg har gjorts på området och specialanpassade grödor för exempelvis områden med extrem torka eller näringsfattiga jordar finns nu på marknaden. Detta ger stora möjligheter för ett ökat och mindre landintensivt jordbruk framförallt i utvecklingsländerna. Genmodifierade organismer (GMO) i samband med precisionsjordbruk med punktbevattning och punkt gödning ger ett mer effektivt jordbruk där en mindre area behöver användas till 2410 matproduktion samtidigt som fler magar mättas. Detta är otroligt viktigt då konkurrensen om produktivt land ökat alltmer i takt med att produktionen av biobränslen för transport och energiproduktion ökat. CUF är positiva till de möjligheter som kommer med GMO, men ser att den ökade användningen av GMO måste göras med medvetenhet om de problem, både ekologiskt och socialt, som kan följa i dess spår.

2415 CUF anser att det inte ska vara tillåtet att ta patent på liv. Patent kräver att man har gjort en uppfinning och liv kan inte uppfinnas. CUF ställer sig därför kritiskt till bl.a. TRIPS-avtalet som WTO har satt upp och som ger delar av patenträtten alltför starkt skydd. CUF anser att avtalet måste skrivas om och att patenträtten för befintliga grödor ska tas bort. Ingen ska kunna ta patent på en naturligt förekommande gröda och levande varelser. Samtidigt bör 2420 globala riktlinjer för användandet av GMO skrivas in. Du kan äga ett djur men inte en art. Märkningen av GMO regleras av ett EU-direktiv som anger att livsmedel ska märkas om de innehåller genmodifierad DNA.

När bakterier genmodifieras används även en gen för antibiotikaresistens för att särskilja de bakterier som tagit upp de genmodifierade plasmiderna. CUF ser positivt på utvecklingen av 2425 läkemedel som tillverkas med genteknik, och ser stora möjligheter att kunna bota sjukdomar som malaria och denguefeber, men ser en stor fara i att ohämmat sprida antibiotikaresistenta bakterier i naturen.

CUF ser EU:s alltför hårda regleringar på GMO-grödor som problematiska. Dessa regleringar hämmar den tekniska utvecklingen och försvårar för mindre företag att forska kring och 2430 etablera sig med dessa grödor på den europeiska marknaden.

CUF är i huvudsak positiva till användandet av genteknik inom jordbruk, livsmedels- och läkemedelsbranschen. Gentekniken har varit viktigt för att mätta fler människor och kan vara

2435 avgörande för att klara av utmaningen att mätta en växande och rikare global befolkning med begränsade miljömässiga resurser. Även om vi ska vara restriktiva i den meningen att vi inte ska släppa ut genmodifierade grödor på marknaden utan en solid kunskap om deras påverkan på miljön och ekosystemet, så anser vi att tillstånd inte ska ges utifrån förädlingsmetod utan utifrån sortens egenskaper.

2440 CUF ser en stor problematik i alltför hårda regleringar av GMO-grödor, och i alltför långtgående patentregler på området. Vi är dock positiva till globala avtal för användandet av GMO. Spridningen av genmodifierade grödor i naturen skulle kunna bli ett internationellt problem och det bör därför finnas internationella riktlinjer. Meningen är ej att hämma branschen, utveckling eller entreprenörskap utan att skapa tydliga ramar och spelregler för branschen.

5.4.4 Handel med utrotningshotade djur och växter

2445 CUF anser att handel med utrotningshotade djur och växter, eller varor med stor påverkan på utrotningshotade ekosystem bör minimeras. Hajfenor, elfenben, tigerräkor och tigertänder är exempel på detta. EU har sedan 2003 ett förbud mot handel med bland annat hajfenor. Direktivet är dock fullt av kryphål, och måste omgående skärpas. Det bör dessutom utökas till att inkludera tigerräkor, som innebär en stor påverkan på de utrotningshotade och de för 2450 miljön viktiga mangroveträskan. CUF uppmanar dessutom fler länder att ratificera och implementera den av Internationella naturvårdsunionen (IUCN, World Conservation Union) utarbetade konventionen "Convention 1950 on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora". Genom att fler länder ratificerar konventionen kan förhoppningsvis handeln med dessa varor minska. CUF vill att sträng politik förs inom Sverige och EU på 2455 området, samt att dessa verkar för det globalt.

Med ett privat ägande finns incitament till skydd och förökning. Privat ägande har t.ex. prövats i Sydafrika där antalet vita noshörningar ökat kraftigt till följd av privatisering. CUF ser positivt på denna utveckling och skulle gärna se att denna metod prövades för att skydda fler arter och djur.

2460 5.4.5 Naturresevat

Den svenska naturen är unik, både miljöer som uppstått naturligt och med hjälp av människans bruk av skog och mark. Många av kulturmiljöerna som skapats med hjälp av människan har gått förlorade på grund av att man gjort reservat av dessa och slutat bruka marken. CUF är skeptisk till att nya reservat bildas, vilka i många fall lägger en död hand 2465 över utvecklingen. CUF vill istället att man utreder möjligheten till att omvandla vissa av de

2470 befintliga reservaten till så kallade eko-parker samt att skyddsvärd mark brukas genom frivilliga naturvårdsavtal då detta är möjligt. Vidare anser CUF att reservat vars skyddsvärden gått förlorade ska brytas upp. Vid skapandet av natur- eller kulturreservat ska beslut tas på regional nivå och i samverkan med markägare. I framtiden bör ansättningen av privat mark endast ske under förutsättning att markägaren gett sitt medgivande.

5.5 Globala problem kräver globala lösningar

2475 Den globala uppvärmningen stannar inte vid Sveriges gränser. Att lyckas i den internationella politiken är därför avgörande för att möta klimatproblemen. Även andra miljöproblem är globala och behöver regleras i avtal. Det vore önskvärt med en genomlysning av befintliga avtal för att undersöka vilka områden som saknas och var effektiviseringsvinster kan göras.

2480 CUF anser att en internationell miljödomstol ska inrättas i FN:s regi. Vid undertecknandet av internationella miljöavtal lämnar länder ifrån sig domstolssuveränitet i utbyte mot att domstolen dömer företag och stater som bryter mot avtalen. Länderna binder sig vid att följa och genomföra domstolens utslag och exempelvis driva in böter.

5.5.1 Internationellt klimatarbete

2485 Internationella avtal gör att vi tillsammans kan lösa klimatproblemen utan att konkurrens mellan länder, människor och företag snedvrids. Det är glädjande att allt fler stater tar sitt ansvar och deltar i klimatarbetet men målen och åtgärderna på dessa områden behöver bli mer ambitiösa. CUF anser därför att Sverige måste ta ett större ansvar för att målen i de internationella avtal som träffas skall bli hårdare, men också för att industriländerna skall stimulera omställningen i mindre utvecklade länder genom klimatbistånd och investeringar. Till exempel manifesteras detta i att verka för ambitiösa revideringar av åtagandena i Parisavtalet och att hålla uppe investeringarna i den gröna fonden och åtgärder som REDD+-systemet.

2490

CUF anser även att utsläppsrätterna inom EU bör minska. Utdelningen av utsläppsrätter har hittills varit alldeles för generös för att EU skall kunna nå sina miljömål. Finns det för många utsläppsrätter på marknaden så kommer det vara för billigt att släppa ut.

2495 5.6 Transporter

2500 Transporterna har ökat kraftigt i takt med att välståndet ökat och vi kan konstatera att de skadligare godstransporterna – som nästan uteslutande drivs med fossila drivmedel - hör till de som ökat mest. Det är viktigt att både Sverige och EU agerar kraftfullt. Ett bra exempel är handel med utsläppsrätter, vilket CUF även vill införa på marknaden för gods- och persontransporter. Hårda och successivt ökande krav måste ställas på avgasrening och bränsleval.

2505 CUF anser att resurser bör satsas på forskning och utveckling av miljövänliga transporttekniker och miljövänliga drivmedel för såväl privata fordon som fordon inom näringsverksamhet. Det finns i dag en enorm potential i svensk biobränsleproduktion för fordon, och det är ett prioriterat mål att öka denna. Att producera biobränslen innebär inte bara att våra fordonsbränslen blir gröna, utan det betyder också att vårt jord- och skogsbruk får en ny stor marknad att utvecklas inom. Vi ser också en enorm potential i biogas. Problemet är dock att det i dag är svårtillgängligt. Vårt mål är en utbyggnad av infrastrukturen för distribution av biogas.

2510 CUF vill införa en grön miljöbonus för bilar via ett bonus-malus-system. Det skulle innebära att bilar med höga utsläpp beläggs med en avgift som finansierar en bonus för bilar med lägre utsläpp. Systemet ska vara självfinansierat, hållbart över tid och stegat för en högre bonus för de bilar som har allra lägst utsläpp, och vice versa en högre avgift för de fordon som har högst utsläpp. CUF vill på sikt att ett liknande system införs för lastbilar och tyngre transporter.

2520 CUF tycker att man ska kunna tjäna pengar på att vara miljövänlig. Därför ska miljöbilar även i fortsättningen vara skattebefriade och CUF vill också införa en miljöfordonspremie som även omfattar cyklar. För att göra bytet till en miljöbil ekonomiskt lönsamt måste Sverige ta bort tullarna på etanol. Då kan priset sänkas avsevärt samtidigt som vi ger andra länder möjlighet att handla med Sverige på lika villkor. Reglerna för tjänstebilar borde också skrivas om för att inte gynna bilåkande framför kollektiva färdmedel och cyklism.

I dag finns möjligheten att konvertera sin bil till etanoldrift. Det är viktigt att bilar som konverteras till förnybara drivmedel erhåller samma skattelättnader och subventioner som andra miljöfordon.

2525 Sverige bör genom sitt EU-medlemskap påverka övriga EU-länder att använda miljövänliga drivmedel i större utsträckning än i dag.

CUF anser att kommuner, landsting, regioner samt statliga myndigheter som äger eller leasar fordon bör välja att köpa in miljöklassade fordon. CUF anser också att det måste läggas mer pengar på forskning av andra miljövänliga bränslen, såsom vätgasceller.

2530 5.7 Energi

Sveriges energisystem ska vara helt förnybart. Det är CUF:s utgångspunkt när det kommer till energipolitiken. Vi har unika förutsättningar när det kommer till att fasa ut fossila energikällor och övergå till en energiförsörjning som baseras på förnybar energi. Det är viktigt att Sverige tar den chansen. CUF menar att den svenska energipolitiken är beroende

2535 av långsiktiga spelregler och ett brett parlamentariskt stöd. Det är vad näringslivet och svenska folket efterfrågar. Endast om vi arbetar tillsammans med företagare och industri så kan den gröna omställningen bli varaktig. En gemensam inriktning för energipolitiken krävs om vi ska kunna ställa om till ett förnybart system.

2540 För att stimulera utveckling och användning av ny, ren teknik krävs resurser till forskning på förnybar energi. CUF vill ha tydliga kriterier för energisystemets sammansättning och inte politiskt pröva varje nysatsning inom energi. Det måste vara attraktivt att satsa på forskning som bidrar till den gröna omställningen och minskar energisektorns klimatpåverkan.

2545 CUF menar att småskalig energiproduktion är väsentlig ur både ett miljömässigt och ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Det kan handla om att sätta upp solpaneler, installera en bergvärmepump eller bygga små vind- eller vattenkraftverk. Genom att fler får möjlighet att producera sin egen el så blir Sveriges energiförsörjning mer resistent. Vi blir mindre beroende av ett fåtal, stora produktionsverk vilket leder till en bättre beredskap mot såväl naturkatastrofer som terrorattentat. För att fler ska kunna producera el krävs regelförenklningar och skattelättnader. CUF tycker därför att andelsägare i småskalig energiproduktion ska få

2550 göra skatteavdrag för produktionen samt att privatpersoner får möjlighet att sälja solelsöverskott till andra personer såsom grannar.

2555 Framtidens energisystem är helt förnybart, med tydliga spelregler och säkerställer en långsiktig energiförsörjning. Det trygger både arbetstillfällena och tillväxt men tar också ansvar för klimatet. Genom mer småskalig, förnybar energi kan Sverige gå i framkant i klimatomställningen!

5.7.1 Elcertifikatsystemet

Elcertifikat är ett ekonomiskt stöd som producenter av förnybar energi kan få utav staten. För varje producerad megawattimme (MWh) kan energiproducenten få ett elcertifikat som denne sedan kan sälja vidare. CUF menar att Sverige bör avskaffa elcertifikatsystemet.

2560 Problemet med elcertifikatsystemet är att det inte stimulerar de elproducenter som driver på teknikutvecklingen, utan endast de som följer den. Systemet stimulerar huvudsakligen de mest kostnadseffektiva lösningarna på marknaden vilket främst handlar om bioenergi, vattenkraft och vindkraft. Det är alla bra energikällor men för att möta de stora utmaningar som vi står inför med den globala uppvärmningen behöver vi satsa på fler tekniker som ännu
2565 inte är kommersiellt gångbara.

För att ge incitament till de producenter som vill satsa på energiteknik som ännu inte är kostnadseffektiv behövs stabila priser och spelregler för en lång tid framöver. Endast så skapar vi en marknad där det blir attraktivt att investera i framtidens energilösningar. CUF anser att detta görs bäst genom att ersätta elcertifikatsystemet med en inmatningslag enligt
2570 tysk modell där producenterna får ett garanterat pris för varje producerad kWh. På så sätt kan småskalig produktion i konsumentledet främjas men också teknikutveckling hos de större elproducenterna. Ett harmoniserat stödsystem inom EU som bygger på en inmatningslag liknande den i Tyskland eller i Spanien vore därför eftersträfvansvärt.

CUF menar att ett gemensamt elcertifikatsystem i EU vore problematiskt eftersom det skulle
2575 leda till att den europeiska marknaden hamnar på efterkälken i utvecklingen av framtidens energiteknik. Tvärtom behöver Europa gå i framkant för att investera i ny, klimatsmart teknik med stor potential.

5.7.2 Förnybar energi

Om Sveriges energisystem ska bli oberoende från fossila energikällor krävs mer förnybar energi. Under 2000-talet har Sverige haft en otrolig utveckling när det kommer till förnybara energikällor. Men CUF är inte nöjda. Det krävs incitament som gynnar utveckling och användning av förnybar energi samt en fortsatt ambitiös utbyggnad av hållbara energikällor.
2580

Samtidigt som vi måste skapa incitament för att satsa på förnybar energi måste den även kunna överleva på marknadsmässiga villkor. I en hållbar energipolitik kan inte den förnybara energin vara beroende av statliga subventioner. En successiv utfasning av subventioner till
2585 energislag som blir alltmer konkurrenskraftiga är en nödvändighet för att frigöra resurser till ny, grön teknik men också för att skapa ett fungerande energisystem.

CUF vill också förenkla för riskkapital- och investmentbolag att verka inom den förnybara energisektorn. Genom att öka möjligheterna för privata investerare att satsa på nya start-ups och liknande blir den förnybara energimarknaden alltmer oberoende från offentligt stöd. CUF 2590 menar att en självständig, förnybar energisektor är en förutsättning för att den ska kunna vara bärande i Sveriges energiförsörjning. Därför måste även den förnybara energin kunna verka på marknadens villkor.

Det måste bli enklare för privatpersoner att investera i förnybara energikällor som att till 2595 exempel sätta upp solceller eller installera bergvärme. CUF står bakom avskaffandet av momsregistreringstvånget för mikroproducenter. Det vore ett viktigt steg för att göra det attraktivare att sätta upp solpaneler. Vi vill även förenkla tillståndsansökningarna för såväl bygglov som investeringsstöd. Ansökningsförfarandet behöver förenklas och handläggningstiderna kortas för att öka attraktiviteten i att satsa på småskalig energi. CUF 2600 anser att bidragen till solel, som är krångliga, osäkra och med långa väntetider bör ersättas med ett grönt avdrag som likt ROT ger pengarna tillbaka direkt på fakturan. Det skulle förenkla för både privatpersoner som vill installera, och företag som arbetar med solceller.

Förnybar energi har en otrolig potential, särskilt i ett land som Sverige med stora 2605 naturresurser. Smarta politiska åtgärder som främjar nya, förnybara energislag och ren teknik är ett viktigt verktyg för att skapa ett förnybart energisystem i Sverige. För att uppnå detta krävs ett gemensamt arbete mellan företag samt privat och offentlig sektor. Genom att bygga ut den förnybara energin i hela Sverige men även öka incitamenten för detta inom EU är CUF övertygade om att ett förnybart energisystem är möjligt.

5.7.3 Kärnkraft

CUF tror inte att kärnkraften är lösningen på framtidens energiförsörjning. Med kärnkraften 2610 följer en rad miljö- och säkerhetsproblem som inte samhället kan förbise. Kärnkraftens uranberoende och en produktion med höga säkerhetsrisker kan inte vara lösningen för en hållbar energipolitik. Tvärtemot vad många tror kommer energiförbrukningen gå ner när fler motorer, fordon och kommunikationer går över från fossila bränslen till el, eftersom elmotorn 2615 är så pass mycket mer effektiv. Att elektrifiera mer är därför en av de bästa klimatåtgärderna och energieffektiviseringsåtgärder vi kan göra.

CUF anses att de befintliga reaktorer ska fasas ut på marknadsmässiga villkor. Ägarna och industrisektorn måste vara delaktiga från början. Därför är vi positiva till att ägaransvaret stärkts.

2620 Marknadens spelregler måste vara vägledande i utfasningen. CUF menar därför att det är bra att avvecklingslagen och effektskatten avskaffats. Det ger utrymme för en bättre process där som leder till en varaktig utfasning där vi ersätter kärnkraften med förnybara energikällor. Redan nu ser vi att näringslivet själva vill ställa om från kärnkraft till förnybara energislag. Den utvecklingen vill CUF främja.

2625 Eventuella nybyggda reaktorer måste kunna stå för sina egna kostnader. CUF ställer sig bakom energiöverenskommelsens krav på att kärnkraften betalar sina egna kostnader helt utan offentliga subventioner.

5.8 Hållbart boende

2630 När vi blir allt fler och lever allt längre är det viktigt att vi förvaltar våra resurser väl för att kommande generationer ska kunna möta sina behov. Dagens boendelösningar måste vara långsiktigt hållbara, både under tiden för själva byggandet men även efter att bostaden färdigställts då folk börjar flytta in.

2635 Det blir allt vanligare att nybyggnationer, och i en del fall även ombyggnationer, blir miljöklassificerade. En miljöklassificering innebär att byggnader kan deklarerats som miljömässigt hållbara på en objektiv grund utifrån ett antal uppsatta kriterier. CUF ser utvecklingen av fler miljöklassificerade byggnader som något positivt eftersom det ger incitament för såväl byggherren som bostadens ägare att effektivisera bland annat byggnadens energiförbrukning och vattenanvändning. CUF tror dessutom att möjligheten för elkonsumenter att följa sin elförbrukning i realtid kan fungera som ett annat incitament för att 2640 minska elanvändningen.

2645 Med den ökande urbanisering som Sverige gått igenom de senaste årtiondena och som ej förväntas matta av framöver lever nu fler människor på mindre yta. Som en konsekvens av detta belyses natthimlen i en större utsträckning från växande tätorter och städer, samtidigt som färre platser på jorden blir fria från buller. Effekterna av ökat ljud och ljus är outforskade och kan vara potentiellt farliga för såväl människor som för miljön. CUF tror därför att det är viktigt att mäta nivåerna och utreda effekterna av så kallad Noise and Light pollution för att åstadkomma ett långsiktigt hållbart boende.

5.8.1 Hållbart byggande

2650 Det skriande behovet av att bygga fler bostäder måste alltid viktas på ett sådant sätt att det ej leder till stora negativa konsekvenser för närmiljön eller klimatet. CUF ser det därför som positivt och självklart att det finns lagar och normer som reglerar byggen för att hänsyn ska

- tas till miljön. Däremot ställer sig CUF negativa till när den typen av regleringar går för långt utan att det är motiverat. Så är fallet med strandskyddslagstiftningen. Syftet med strandskyddet är att skydda utsatta områden kring vatten genom att kraftigt försvåra alla ombyggnationer och nybyggnationer i områden som befinner sig 100 meter från vattendrag i hela Sverige. Det onödigt rigorösa strandskyddet sätter käppar i hjulen för boende och företagande på landet, samt kränker markägares rätt att bruka sin egendom. CUF vill därför avskaffa dagens strandskyddslagstiftning och ersätta den med kommunala regleringar som bättre kan anpassas till de lokala förutsättningarna runt om i landet
- 2655
- 2660 Kravet på bygglov för att göra större förändringar av ett hus är i många fall berättigat. Däremot ser CUF det som omotiverat att kräva bygglov för att byta exempelvis dörrar eller fönster för att åstadkomma energieffektiviseringar genom att dessa släpper ut mindre värme. CUF vill därför att åtgärder med syfte att energieffektivisera en fastighet eller att minska dess klimatpåverkan ska vara bygglovsbefriat.
- 2665 Byggsektorn är en stor miljöbov. Utsläppen från byggsektorns alla delar uppgår till 100 miljoner ton koldioxid per år, vilket är lika mycket som utsläppen från Sveriges alla bilar under ett år. Den största delen av byggsektorns koldioxidutsläpp kommer från fasen då nya hus byggs eftersom att byggmaterialen och byggmetoden släpper ut mycket koldioxid. CUF ser därför den ökade användningen av trä som byggmaterial som något positivt. Att bygga i trä är inte bara mycket bättre för klimatet, det förkortar även byggtiderna med upp till 80% och är mer kostnadseffektivt.
- 2670

5.8.2 Gröna städer

- Hållbara stadsmiljöer är många gånger synonymt med luftkvaliteten i en stad eller en kommun. Där har Sverige vid upprepade tillfällen kritiserats av EU-kommissionen för att inte nå de gränsvärden som antagits genom EU:s Luftkvalitetsdirektiv från 2009. Det handlar främst om gränsvärdena för kvävedioxid och mindre partiklar som i stor utsträckning kommer från vägtrafiken. Enligt Svenska Miljöinstitutet dör årligen runt 5000 människor i förtid i Sverige till följd av höga halter av luftföroreningar.
- 2675

- För att stävja de problem som förorsakar höjda halter av luftföroreningar har en del städer infört dubbdäcksförbud på hårt drabbade gator. Trots de positiva effekter som ett dubbdäcksförbud medför i form av minskade halter av farliga luftföroreningar ställer sig CUF negativa till ett sådant förbud. Ett dubbdäcksförbud är ett klumpigt verktyg för att få fram bättre luftkvalitet eftersom att det ställer till med problem för näringsidkare och den offentlig sektor i och med att framkomligheten och tillgängligheten försämras. CUF anser att det
- 2680

2685 istället för dubbdäcksförbud ska vara möjligt för kommuner att inrätta lokala dubbdäcksavgifter, liknande den modell som finns i Norge. Lokala dubbdäcksavgifter minskar inte framkomligheten och tillgängligheten för vägtrafik i ett område samtidigt som 2015 års Partikelhaltsutredning visade att det är ett effektivare medel för att minska luftföroreningar eftersom att de ökar incitamenten till dubbfria däck.

2690 En andra åtgärd för att stävja ökade luftföroreningar är inrättandet av miljözoner. Utvecklingen av befintliga och nya lokala miljözoner i kommuner ser CUF som en positiv väg framåt eftersom att det minskar exponeringen för farliga luftföroreningar från fordon som drivs av fossila bränslen. Den minskade exponeringen är en vinst för samhället i stort men även för utsatta grupper, såsom barn. Däremot anser CUF att det viktigt att nödvändiga samhällsfunktioner såsom polis och räddningstjänst fortfarande har möjlighet att röra sig inom miljözoner, även om det aktuella fordonet i normala fall ej skulle tillåtas.

2700 En annan viktig fråga för våra urbana miljöer är att staden kommer att utsättas för bland annat översvämningar och värmeböljor allt oftare under decennierna som följer. En viktig del i klimatanpassningen är att anpassa dagvattensystemet för mer intensiva regn. En annan viktig del i anpassningen är att aktivt använda sig av ekosystemtjänster och grönska som skydd mot extremt väder, regnvatteninfiltration med mera. Städerna behöver planeras med gröna ytor som utformas så att de gynnar den biologiska mångfalden, dämpar buller, tar hand om dagvatten, skapar ett bra mikroklimat, gynnar pollinatörer och bidrar till olika sociala och rekreativa värden.

2705

5.9 Vatten

Vatten är livsviktigt för alla former av liv. Det är av yttersta vikt att vattnet inte förorenas, och att alla har tillgång till färskt och rent dricksvatten. Nedsmutsningen av vatten är ett utbrett problem, som måste prioriteras till en betydligt högre grad än i dag.

2710 5.9.1 Havet

Tillståndet i de svenska och internationella haven är oroväckande. Överfiske, nedskräpning och övergödning är miljöproblem som är värda att ta på allvar.

2715 Det finns stora problem med sjunkna fartyg som riskerar att läcka olja. Var de ligger är ingen hemlighet, men ingen vill ta kostnaden för bärgning. CUF anser att staten bör gå in och ta kostnaden för att säkra havsmiljön. Det gäller också den nedskräpning som vissa

kustkommuner drabbas av. Att dessa kommuner ska behöva ta en kostnad som i stor del kommer från utlandet eller är beroende av havsströmmar är knappast rättvist och borde i större grad finansieras från statligt håll.

5.9.2 Östersjön

- 2720 En av de största ekologiska katastrofer vi har i vår närhet är Östersjön, där havsbotten blir alltmer livlös, och vi ser enorma algblomningar under sensommaren av de giftiga cyanobakterierna. CUF kräver att det upprättas ett avtal mellan östersjöländerna där de slår fast ett mål för inga utsläpp i Östersjön och en radikal minskning av det många gånger skadliga trålfisket, där man startar processer för restaurering av känsliga områden och man
- 2725 undersöker hur syresättning av havsbotten kan förstärkas.

- När det handlar om Östersjön är det naturligt med en utveckling mot att de länder som omger dessa hav stärker sitt samarbete för att med kraft kunna motverka de miljöproblem som redan är uppenbara. CUF förespråkar en särskild, multilateral, östersjödombstol för att östersjöländerna tillsammans med Ryssland ska kunna vända utvecklingen i ett av världens
- 2730 smutsigaste – tillika känsligaste – hav. Vi anser att Sverige bör uppmuntra en liknande lösning för Medelhavet. Östersjödombstolen ska ha juridisk makt att utdela straff till såväl enskilda, organisationer och företag som släpper ut miljöförorenande ämnen eller ägnar sig åt dumpning.

5.9.3 Övergödning

- 2735 Rapporter om syrefria bottenar, giftig algblomning och fiskdöd blir allt fler och problemen har sitt ursprung i övergödningen. Ökad växtlighet i vattnen leder inte bara till synliga problem som minskat siktdjup. Det leder också till ökad konsumtion av syre nära bottenarna när växtmaterialet ska brytas ner. Många fiskarter lägger sina ägg på botten och dessa kan inte utvecklas utan syre. För att minska kväve- och fosforläckaget i sjöar och vattendrag, vill CUF
- 2740 satsa mer på anläggning av våtmarker samt verka för att det sker en översyn hur dessa utsläpp kan minskas. CUF ser positivt på det bidrag som utdelas till förmån för skyddszoner kring bäckar och åar då detta minskar problem med övergödning.

- Industrin, reningsverk och jordbruk står för en stor del av utsläppen av kväve och fosfor. CUF tror starkt på utsläppsrätter för fosfor och kväve för länderna runt Östersjön. Sverige bör
- 2745 gå före och skapa ett eget system för utsläppshandel för att leva upp till de krav på minskade utsläpp som vi åtagit oss internationellt.

5.9.4 Fiske

Dagens fiske är inte hållbart. En stor del av fiskekvoterna bestäms i dag internationellt eller i överenskommelser med våra grannländer. Här är det viktigt att Sverige ligger på och minskar kvoterna till en nivå som gör att bestånden blir långsiktigt hållbara. Enligt federalistiska principer ska fiskerättigheter förhandlas på en nivå där endast direkt berörda länder deltar. CUF anser samtidigt att utvecklingsländernas fiskerättigheter bör garanteras för konkurrens på lika villkor, utifrån respektive lands förutsättningar. Fisket i Östersjön och Västerhavet har de senaste åren inte hållit sig inom de fastställda kvoterna. CUF verkar för att ett system med överförbara fiskerättigheter, som dock bara utnyttjas under särskilda perioder, införs. Även Sverige som fiskeration måste ta sitt ansvar, samt samverka med grannländer för att få stopp på tjuvfiske. Det behövs dessutom strängare straff för överskridande av kvoter och tjuvfiske.

Ett kustnära fiske utfört av den lokala kustfiskare ökar både de marina ekosystemens livskraft samtidigt som det bibehåller kustsamhällena. CUF anser att det industriella rovfisket är skadligt för det marina ekosystemet och kustsamhällenas överlevnad som sedan många år tillbaka har ett centralt behov av ett hållbart fiske. CUF anser att respektive lands kustnära fiskevatten är en okränkbar rättighet.

En översyn av dagens fiskeredskap bör dessutom göras för att det lagliga fisket ska kunna bedrivas utan att hota fiskbestånden. CUF är mycket kritiska till bottentrålning då denna fiskemetod bidrar till att olika habitat förstörs och orimligt stora bifångster tillkommer. Bottentrålning är en metod som i dag används mycket inom det svenska fisket. CUF vill därför uppmana till andra fiskemetoder som ger mindre påverkan på de olika habitaterna och minskar bifångsterna. Småskalig hållbar fiskodling som också genererar sysselsättning och livsmedel är ett bra komplement till havsfisket. Exempel på andra metoder är fiske med passiva redskap och krokfiske. Fiske med passiva redskap minskar bifångster, höjer kvaliteten på fångsten och påverkar inte havsbotten lika mycket som bottentrålning. Krokfiske är dessutom en fiskemetod som är miljöcertifierad av bland annat KRAV. I vårt närområde bör bottentrålning förbjudas. Gemensamma regler över nationsgränserna är också viktiga i sammanhanget där ett bra exempel skulle vara överenskommelser inom EU. CUF ser även ett behov av att kommuner ser över förvaltning av fiskebeståndet i kommunens mellanstora insjöar, vilket i sin tur gynnar ett mer varierat ekosystem.

5.10 Hållbar kemikalieanvändning och en giftfri vardag

2780 Kemikalier finns överallt i vår vardag. Vissa är helt ofarliga, medan andra kan ha en stor negativ påverkan på miljön och människors hälsa. Oavsett om de är skapade enligt en naturlig process eller syntetiserade är kemikalier helt avgörande för vårt samhälles överlevnad.

2785 Årligen skapar vi människor 300 000 nya kemikalier, hittills har 10 000 000 kemikalier skapats totalt. Av dessa är enbart 2% testade för toxicitet. När människor, djur eller natur utsätts för skadliga kemikalier, eller kemikalier vars påverkan på människa och natur är okänd, vet vi att följderna kan vara katastrofala. Därför är det viktigt att vi tillämpar en försiktighetsprincip för hur kemikalier används. Sverige bör vidareutveckla och skärpa kemikalielagstiftningen, för att förbjuda, beskatta och fasa ut skadliga kemikalier. Även EU:s kemikaliedirektiv bör skärpas i samma syfte. Sverige och EU måste också arbeta för att 2790 minska användningen av skadliga kemikalier vid klädtillverkning, leksakstillverkning, och andra verksamheter där skadliga ämnen i slutprodukten kraftigt kan påverka individens hälsa negativt.

2795 CUF:s ställningstagande för en hållbar kemikaliepolitik följer av en bredare vision av giftfri vardag. Det innebär att vi vill verka för att minska användningen av skadliga ämnen, och människors exponering av dessa. För att det ska förverkligas krävs ett politiskt arbete på alla nivåer.

2800 CUF ser stora problem i mängden mikroplaster som avsätts i våra hav och vattendrag genom användandet av gummigranulat i konstgräsplaner, en avsättning som måste minskas genom att vi verkar för en god dagvattenrening, utbildning av planskötare och att ersätta gummigranulat med nedbrytbara alternativ som expanderad kork. De nya planer som anläggs bör använda sig av hållbara alternativ. På sikt vill vi helt fasa ut användningen av gummigranulat.

5.11 Rymdmiljö

2805 CUF vill se en komplettering av rymdfördraget 1967 med en princip om att minimera rymdskrot i högsta möjliga mån för att minimera risken för Kessler-effekten, vilket innebär att en kritisk massa rymdskrot kolliderar och därmed resulterar i fler objekt som i sin tur kan kollidera. CUF ser även positivt på möjligheten att oberoende aktörer kan göra anspråk på och nyttja rymdskrot.

2810 **6. Utbildning**

Utbildning är grundläggande för den enskilda människans utveckling. Med utbildning följer kunskap, och med kunskap följer makt att förändra och påverka sin vardagssituation och samhället runtomkring.

2815 Utbildning är inte bara avgörande för individens kunskapsutveckling. Den är också den viktigaste grunden för ekonomisk utveckling, vilket gör tillgången till utbildning till en avgörande rättvisefråga. Det är av yttersta vikt att Sverige satsar på utbildning, eftersom kunskap är en av våra tydligaste konkurrensfördelar på den globala marknaden.

2820 En god utbildning har stora samhällsekonomiska och individuella förtjänster. Med en konkurrenskraftig skola kan Sverige vara kvar i den internationella toppen av välmående länder. Men vi får inte glömma att utbildning, och i sin renaste form bildning, också har ett stort värde i sig. Svensk skola har en hög grad av målrationalitet. Betyg och systemprovningar är viktiga för en god skola. Men svensk skola behöver också en högre grad av värderationalitet. Utbildning och bildning har ett egenvärde som CUF menar har glömts bort i den skolpolitiska debatten. Denna kunskap skall inhämtas inom former där alla barn
2825 och ungdomar, oavsett bakgrund, lär sig för livet, med utgångspunkt i alla människors lika rätt och värde, och där ingen skall få diskrimineras.

2830 Elever ska uppmuntras att ta egna initiativ, engagera sig i skolans utveckling och lära sig att ta eget ansvar. Entreprenörskap skall ses som en naturlig del av utbildningen och finnas inskrivet i läroplanerna. Att stimulera entreprenörskap tidigt leder till mer företagsamma och kreativa människor, vilket utvecklar och berikar vårt samhälle.

CUF anser att vi gemensamt ska garantera och finansiera utbildning för alla Sveriges ungdomar, men ser också positivt på fristående eller kooperativa alternativ.

2835 Alla elever ska ha samma rätt att skaffa sig kunskap. Undervisningsformen behöver dock inte se ut på samma sätt för alla elever. CUF vill därför reformera skolplikten till en läroplikt för att ytterligare trycka på vikten av att kunskapen är viktigare än utbildningsformen. Samma grundkrav ska gälla för alla elever som omfattas av läroplikten oavsett hur eller var undervisningen bedrivs. Omfattande kontroller ska finnas för att säkerställa kvalitet i alla typer av undervisning och de nationella proven ska rättas externt. Föräldrars egenintressen får inte gå före elevens bästa i valet av undervisningsform.

2840 För CUF handlar utbildning och kunskap om att ge människor förutsättningar att leva ett jämlikt liv tillsammans med andra människor. Utbildning är en nyckelfaktor för allas och inte minst för nyanlända elevers integration i samhället. Utbildning handlar också om att ge människor makt att bestämma över sina liv. Kunskap är inte bara fakta om världen eller matematik. Kunskap är lika mycket förmågan att tänka kritiskt och att hitta lösningar på

2845 problem. Skolans viktigaste uppgift är därför att ge eleverna verktyg för att kunna tänka själva och att bygga sina egna liv. I skolans uppgift ingår också att ge eleverna en kunskapsbas att bygga vidare på, att lära för livet.

Det är oerhört viktigt med opartisk undervisning. Lärare bör inte öppet uttrycka politiska åsikter och därför heller inte välja att framhålla viss information och därmed censurera annan.

2850 Detta gäller bland annat historieförvanskning.

6.1 Förskola

Barnens första pedagogiska möte sker ofta i förskolan. Här utvecklas såväl språkliga och kommunikativa färdigheter som förmågan att samarbeta i grupp med andra barn. Därför är det viktigt att förskolan håller en hög kvalitet med utbildad, behörig pedagogisk personal och

2855 ett bra pedagogiskt innehåll i förskoleverksamheten. En viktig faktor för en god lärandemiljö är barngruppernas storlek, men fokus på hur ute- och innemiljöerna utformas, olika pedagogiska inriktningar och barnens möjligheter att byta idéer med varandra och utvecklas tillsammans.

Förskolan är en viktig samhällsekonomisk pusselbit, som ger vårdnadshavare möjlighet att

2860 kombinera föräldraskapet med yrkesliv. Detta är framförallt viktigt för jämställdheten, då förskolorna ger möjligheter till kvinnor att göra yrkeskarriär.

Förskolan har ett viktigt fostransuppdrag att förmedla grundläggande värderingar om demokrati, acceptans och jämlikhet. Det är av stor vikt att barnen inte tvingas in i könsroller. Därför har förskolläro-utbildningen ett stort ansvar att lära ut pedagogiska metoder för detta.

2865 CUF ser positivt på ett anammande av verksamheten "Filosofi med barn" redan från förskolan. Verksamheten går ut på att barnen får bekanta sig med filosofiska resonemang i stil med "Vad är sant?", "Vad är vackert?" eller "Hur kan en leva bra?", för att uppmuntra kritiskt tänkande och reflektion. Detta är tänkt att gynna barnen och ge dem förutsättningarna för en god skolgång.

2870 **6.2 Grundskola**

Grundskolan är en av de viktigaste samhällsinstitutionerna vi har i Sverige. Grundskolan har ansvar att lära alla elever att läsa, räkna och skriva. Utöver detta ska grundskolan lära ut kunskaper om den värld vi lever i, hur den utvecklats och hur vi kan påverka den.

2875 Grundskolans skolplikt ska reformeras till en läroplikt som garanterar varje elev kunskaper och färdigheter i varje enskilt skolämne. Elevens rättigheter och grundskolans syfte och mål ska regleras i nationell skollag.

CUF anser att elever i grundskolan ska erbjudas någon form av fysisk aktivitet/rörelse varje dag. Vi anser också att varje ämne bör genomsyras av en strategi för att öka elevers självständighet, förmåga att argumentera och lösa problem tillsammans.

2880 CUF ser positivt på elevers möjlighet att påverka sin skolgång. I olika ämnen passar fördjupning och flexibilitet bättre än i andra, det är dock eftersträvansvärt att elever ges mycket större inflytande över sin skolgång och att skolor ges större möjlighet att profilera sig inom något särskilt ämne. För de flesta elever sker kunskapsinhämtandet via inläsning av text. Det är därför av största vikt att tidigt främja läsutvecklingen hos samtliga elever. För att
2885 skapa läslust är tillgång till skönlitteratur oerhört väsentligt samt utbildad personal som kan tillhandahålla detta.

6.2.1 Läroplikt

CUF vill slopa dagens skolplikt och ersätta den med en läroplikt. Läroplikten ska innebära att en elev ska börja grundskolan vid senast åtta års ålder, och avsluta utbildningen beroende på
2890 när man uppnått den kunskap som krävs, dock senast vid arton års ålder. Elever som av olika orsaker inte haft möjlighet att påbörja grundskolan innan 8 års ålder, ska påbörja grundskolan så snart som möjligt. Det finns inget vetenskapligt stöd för att anta att lika gamla elever i en klass skulle ligga på samma kunskapsnivå. Alla lär sig i olika takt och föredrar olika lärometoder. Därför bör skolan anpassas efter detta. CUF har därför som mål att få en mer
2895 kunskapsbaserad skola i Sverige.

Enligt oss innebär en läroplikt att lärare och elever får en möjlighet att upprätta en studieplan för varje enskild elev. Även om möjligheten finns i dag så begränsas den av skolpliktens ramar. Detta kan exempelvis ske genom att undervisning sker över klass- och årskursgränser och att lärare samarbetar för att skapa en gruppundervisning där eleverna ligger på ungefär
2900 samma kunskapsnivå. En annan del i detta är att ge elever möjlighet att välja hur snabbt de vill läsa ett ämne, och tillsammans med en lärare lägga upp en undervisningsplan för eleven i den takt som passar eleven mest.

För att en kunskapsbaserad skola skall kunna vara flexibel krävs att betygssystemet förändras i grunden och ersätts med ett system som inte är knutet till undervisningsformen.

2905 **6.2.2 Fjärr- och hemundervisning**

CUF har som mål att man ska kunna leva och bo i hela landet. En av de stora utmaningarna vi står inför är nedläggningar av mindre skolor på landsbygden, som leder till allt större avstånd till skolan. För att öka möjligheten till att kunna få bo kvar på landsbygden även om skolan lagts ned så ser vi möjlighet till fjärrundervisning som positivt. Detta kan ske genom

2910 exempelvis lektioner på internet, med fysiskt besök av lärare med jämna mellanrum. Distansundervisning ska enbart i undantagsfall få ske för elever som ännu inte uppnått sjätte klass.

CUF ser positivt på hemundervisning. Om eleven anser sig själv, eller anses av en lärare, ha behov av hemundervisning så ska det kunna beviljas. Under hemundervisningens gång ska eleven vid behov få besök av lärare. Det ska vara den pedagogiska personalen som har huvudansvaret för elevens undervisning för att garantera så hög kvalitet som möjligt. En vårdnadshavares önskemål om hemundervisning kan inte ensamt leda till beviljande. Ansvariga lärare, samt rektor är de som ska ta beslutet grundat på elevens behov och förutsättningar. Religiösa grunder ska inte tillåtas vara skäl för att en elev ska beviljas hemundervisning.

2920

6.2.3 Betyg

CUF ser i huvudsak positivt på betygssättning, men ser samtidigt brister i dagens betygssystem. För att betyg ska bli så jämförbara och rättssäkra som möjligt krävs att riskerna för subjektivitet i betygskriterierna elimineras i största möjliga mån. Det är viktigt att betyg sätts av en behörig, legitimerad lärare i undervisningsämnet, baserat på olika former av kunskapsredovisningar, och även på externt rättade standardiserade testresultat, exempelvis nationella prov eller kursprov.

2925

Betygsättning är en myndighetsutövning som kan komma att påverka en elev resten av livet. Det är viktigt att det finns klara statliga styrdokument för hur betyg ska sättas. Men i dag är betyg ett av de få myndighetsbeslut som inte går att överklaga. CUF vill därför se att möjligheten till betygsöverklagan införs, exempelvis kan ansvaret ligga på skolinspektionen.

2930

I en strävan efter att relevant kompetens främjas, verkar CUF för att betyg värderas olika beroende på dess relevans vid ansökan till gymnasiet, exempelvis att matematik väger mer än slöjd i ansökan till det naturvetenskapliga programmet. Detta skulle kunna verkställas genom

2935 att betyg delas in i tre grupper (programspecifika ämnen, gymnasiegemensamma ämnen och icke- programspecifika ämnen) där de olika grupperna värderas olika.

CUF anser att betyg bör sättas tidigast i sjätte klass så länge som skolplikten är oförändrad. Införs läroplikt ska betyg sättas tidigast då eleven genomfört två tredjedelar av sin studieplan.

2940 Betygsskalan bör vara så internationellt jämförbar som möjligt. Detta för att underlätta för exempelvis utlandsstudier.

6.2.4 Likvärdig utbildning

CUF anser att det är avgörande med en likvärdig utbildning i hela landet. Därför är det viktigt att läroplaner och kursplaner, som är de styrdokument som lärarna förhåller sig till när de undervisar, förblir nationella. Likvärdigt behöver dock inte innebära lika. Varje lärare skall
2945 ha makten att anpassa undervisningen efter varje elevgrupp och varje enskild elev. För att öka likvärdigheten i undervisningen är det positivt med samarbete inom lärarkåren, exempelvis inom arbetslag på skolor eller lärargrupper i kommunerna.

I dag är det alltför många elever som lämnar grundskolan med otillräcklig kunskap. CUF anser att alla elever skall erbjudas att studera under sommarlovet, så kallad sommarskola.
2950 Under denna tid ska eleven kunna arbeta med det eller de ämnen som den ej är godkänd i. Detta gör både att eleven lär sig mer i detta ämne, men också en extra motivation att träna under terminens gång.

6.3 Gymnasieskola

CUF vill ha en mer flexibel gymnasieskola där kunskap står i centrum. Eleven skall själva
2955 kunna välja kurser och anpassa utbildningen efter sina egna behov, förutsättningar och intressen. Gymnasieskolan ska inte vara obligatorisk, och inte heller ha närvaroplikt. Varje skola ska själva kunna bestämma, i samråd med elever, under vilka lektioner som det ska råda närvaroplikt.

CUF har en vision om en kunskapsbaserad skola och verkar därför för att kravet på en treårig
2960 gymnasieskola slopas. Elever ska istället avsluta sina studier i egen takt, inom rimliga tidsramar.

Det skall finnas ett antal gymnasiegemensamma ämnen som alla måste läsa för att kunna ta gymnasieexamen. Dessa ämnen ska omfatta en tredjedel av gymnasieutbildningen och

2965 innehålla fördjupning i ämnen som lästs under grundskolan samt utveckla elevens olika förmågor och kunskaper inom ämnena.

Gränsen för hur många gymnasiepoäng som en elev ska kunna ta inom en examen ska slopas. Gymnasieutbildningen ska omfattas av minst 2500 gymnasiepoäng, men utan en övre gräns.

2970 CUF är för valfrihet och vill att utbildning ska vara givande och relevant. Därför anser vi att meritpoäng för gymnasiekurser ska vara baserade på relevans för kurser och program på universitet och högskolor, inte på vad Skolverket anser att du ska studera. Det ska vara upp till universiteten och högskolorna att själva avgöra vad som bör ge merit på deras kursutbud.

2975 Vi tycker att det är viktigt att skolor använder sig av olika pedagogiska metoder för att tillgodose elevers individuella förutsättningar för lärande. Ett mer individbaserat lärande tror vi kommer att resultera i att elever lär mer för livet, men också att de kan avsluta sina gymnasiala studier tidigare. Kurser ska kunna tentas av gratis under tiden, för att kunna tillägna sig fler poäng och betyg och därigenom höja sitt snittbetyg. Även utbytesprogram ska kunna tillgodoräknas i betyget.

2980 Ett nära samarbete mellan gymnasium och näringsliv skapar bättre förutsättningar för att elever får de kunskaper de behöver i arbetslivet. Arbetsplatsförlagt lärande, förkortat APL, är därför en viktig del i gymnasieutbildningen och ska i största möjliga mån erbjudas gymnasieelever någon gång under utbildningen. För att ytterligare rusta eleverna inför framtiden vill vi att privatekonomi ska ingå i läroplanen för alla gymnasielinjer. CUF tycker att genusvetenskap bör vara en valbar kurs i gymnasiet.

2985 Det är oerhört viktigt att varje elev får göra ett fritt och eget val till gymnasieskolan. Den enskilda individen ska själv avgöra var i landet de vill läsa på gymnasiet. Detta kan bäst tillgodoses genom att riksintag skall gälla för samtliga utbildningsenheter. På så sätt skapar man också möjlighet för jämförbarhet och konkurrens mellan aktörer, vilket leder till bättre kvalitet. För elever som av olika anledningar kräver extra resurser skall det gå att söka ett utökat bidrag.

2990 För att försäkra en rättvis intagning anser CUF vidare att det ska vara tillåtet med intagningsprov till alla program.

För att kunna slutföra gymnasiet i efterhand om något har avbrutit ens studier är det viktigt att det även går att läsa in motsvarande kunskaper i den regionala vuxenutbildningen.

2995 CUF anser att studiebidraget för gymnasieelever skall baseras på den kunskap eleven har i godkända kurser och prov och inte som i dagsläget på ren närvaro. Undantag kan ges vid speciella behov eller fall.

6.3.1 En skola för förmågor

3000 I en tid med stor konkurrens och teknisk utveckling är förmågor en avgörande pusselbit för att snabbt kunna ställa om. Därför bör både grundskolan, men i synnerhet gymnasiet, lägga stor vikt att lära ut olika förmågor i kombination med faktakunskaper. Det kan vara förmågor som att analysera eller att kritiskt granska sin omvärld. Detta kan exempelvis inkludera att kritisera sina egna läromedel. Därför är det viktigt att läromedlen innehåller källreferenser vilka går att källkritiskt granska. Detta ger elever och lärare möjlighet att praktisera källkritik under den löpande undervisningen.

3005 6.3.2 Läringsutbildning

Läringsutbildning är en utbildningsform där det praktiska lärandet utgör huvuddelen av utbildningen. För CUF är det självklart att det skall finnas stora möjligheter till lärlingsutbildning i Sverige, och att gymnasieutbildningarna i högre grad ska kunna innehålla lärlingsundervisning. Eleverna får således en utbildning som förenar teori och praktik i skolmiljö och arbetsliv.

3015 För att detta skall vara möjligt är det viktigt att skolan samarbetar med det omgivande samhället och näringslivet. Läringsutbildningens undervisningsupplägg bör vara flexibelt och anpassat efter rådande förhållanden och behov. Vi vet att de små företagen har en stor betydelse för jobbskapandet och det är viktigt att dessa ges goda möjligheter att ta emot lärlingar.

3020 För lärlingsutbildningar är inte alltid teoretiska examinationsprov det idealiska sättet att klargöra en uppnådd kunskapsnivå. CUF anser att en vidgad form av examination ska finnas för att säkerställa både elevens kunskap i ett ämne, men också för att säkerställa en utlovad yrkeskompetens. Sådan examination kan exempelvis utföras genom praktiskt utformade gesällprov och mästarbrev. CUF vill att skolpeng även ska tilldelas lärlingsutbildningar som inte ger högskolekompetens men däremot tillräcklig yrkeskompetens på kortare tid än tre år.

6.4 Psykisk och social lärandemiljö

Skolan skall grundas på alla människors lika rättigheter och värde. Det skall råda nolltolerans för våld och mobbning i skolan. För att klara den målsättningen ska det framgå av skollagen

3025 att lärare och övrig personal som upptäcker mobbning har en skyldighet att informera föräldrar, om eleven är omyndig, och rektor, och därefter vidta åtgärder.

Genom lokala skolstyrelser där makten flyttas närmare eleverna, blir det möjligt att enklare ställa ansvariga till svars om någon elev upplever att skolan inte uppfyller kraven om nolltolerans.

3030 Skolan skall endast i undantagsfall få använda sig av disciplinära åtgärder. Om läraren anser att en elev stör undervisningen på sådant sätt att studiemiljön antingen blir svårhanterlig, eller rent av farlig, skall en lärare kunna utvisa en elev ur klassrummet under resten av lektionen. Enbart i vissa undantag skall en elev kunna stängas av från undervisningen. Detta skall enbart få ske under kortare perioder och där man under den perioden ska utreda orsaker och

3035 lösningar på de problem som uppfattats. Om en elev mobbar en annan elev ska det även kunna vara skäl till avstängning för den mobbade eleven. Mobbing ska även likställas med andra brott, och polisen måste ta anmälningar om mobbing på allvar.

För CUF är det självklart att det ska finnas inskrivet i skollagen att elever ska ha tillgång till kurator och psykolog. Ett elevvårdsteam ska finnas på varje skola bestående av kurator,

3040 skolsköterska, eller motsvarande, för att förbättra den psykiska miljön på skolan. Att detta efterföljs skall granskas vid inspektioner av ansvarig myndighet. CUF anser även att psykiska hälsokontroller borde införas genom att elever regelbundet får träffa elevhälsan för ett samtal om sitt psykiska mående. CUF vill se ett one door in-system för skolungdomar i behov av stöd. Oavsett om man har psykiska, fysiska, sociala problem eller en otrygg hemmiljö ska

3045 man kunna vända sig till elevhälsan, som ska få ett ansvar för att man får tillgång till det stöd man behöver.

CUF anser att lärarutbildningen borde få större inslag av mångfalds- och HBTQ+-frågor. Detta för att ge lärarna en grund till att arbeta aktivt med dessa frågor i klassrummet och således skapa en skola där alla elever kan känna sig accepterade.

3050 I den senare delen av utbildningen ska varje elev och lärare dessutom ha möjlighet till att kalla till en elevvårdskonferens gällande den enskilda elevens skolsituation. På elevvårdskonferensen bör rektor, elevens handledare, kurator, omyndig elevs målsman, samt eleven själv närvara. Detta för att stärka elevens trygghet, skolsituation och hälsa. CUF anser att det är viktigt att varje elev tas på allvar och att varje enskild elev när som helst har rätt att

3055 kalla till en elevvårdskonferens.

CUF anser att en likabehandlingsplan, som även innefattar eleverna, ska upprättas på samtliga skolor i Sverige, precis som man upprättar likabehandlingsplaner på arbetsplatser. En likabehandlingsplan ger skolan förutsättningar att utvecklas till en jämställd institution, där elever i första hand behandlas efter sina egenskaper och inte efter sitt kön, etnicitet, religion och så vidare.

3060

6.5 Kvalitet i utbildning

För att skapa en så bra skola som möjligt är det oerhört avgörande att utbildningen håller en hög kvalitet. Elever och vårdnadshavare måste ges insyn och påverkansmöjlighet i skolans kvalitetsarbete. Insynen kan ges genom exempelvis kvalitetsredovisningar och kontrolldokument, och påverkansmöjligheten kan ges genom lokala skolstyrelser, där elever och skolpersonal ges en möjlighet att förändra skolkvaliteten. Kvalitetsredovisningar är även viktiga när det kommer till det fria skolvalet. Med dessa som grund kan elever och vårdnadshavare göra ett välinformerat skolval.

3065

CUF anser att nationella prov är viktiga som kvalitetsmätare i skolan men de ska inte bara vara ett sätt att läsa av elevernas kunskapsnivå, utan också ett sätt att göra det möjligt att se var man ska sätta in extra resurser för att stötta elever och för att utveckla en lärares kompetens. I klasser där man har ett övervägande dåligt resultat bör man se över om läraren i det aktuella ämnet behöver kompletterande utbildning eller andra resurser för att kunna utveckla sin undervisning. De nationella proven ska rättas externt.

3070

Då den svenska skolan ska vara anpassad för alla bör den också vara neutral inför religion. Därför bör skrivelserna om kristen etik strykas ur läroplanerna. Dock är det viktigt att skolan fortsatt vilar på tanken om alla människors lika rätt och värde.

3075

Det finns alldeles för många dåliga lärare. Det måste vara möjligt för skolledning att göra sig av med lärare som uppenbart inte klarar sitt uppdrag. Dåliga lärare skyddas i dag av att hela kommunen utgör ett område för lagen om anställningsskydd (LAS), vilket gör att de lärare som skiljs från sin tjänst ofta dyker upp på en annan skola i kommunen. För att ha verklig nolltolerans mot dåliga lärare måste en förändring ske så att varje skola blir en egen enhet.

3080

Lärare som av skolledning anses duktiga och som uppvisar bra resultat, måste ges avsevärt högre löner samtidigt som dåliga lärare måste kunna sägas upp enklare än i dag.

3085

CUF anser att informationssäkerhet bör integreras i samhällskunskapen i grund- och gymnasieskolan. Bristen på grundläggande kunskap om nät- och informationssäkerhet är en

risk för medborgares integritet som samhällets säkerhet. Större förståelse för ämnet kan minimera sårbarheter skapade av den mänskliga faktorn.

6.5.1 Friskolan

- 3090 Friskolor är en stor tillgång för Sveriges elever och lärare. Att elever själva får välja vilken skola de vill gå på, och att lärare själv kan få välja arbetsgivare är en viktig pusselbit i det svenska skolsystemet. För oss är skolans undervisningskvalitet och den ökande variationen av undervisningsformer och pedagogiker viktigare än vem som driver skolan. Genom att öka elevers valmöjligheter skärps kraven på varje skola att göra ett bra jobb och erbjuda en
- 3095 attraktiv utbildning. En friskola ska arbeta under samma lagar som en offentligt styrd skola. Skillnaden är att ett företag, kooperativ eller förening är huvudman för verksamheten istället för kommunen. Vinster inom friskolor ska få plockas ut ur skolenheten så länge det inte kan påvisas att man inte följer av Skolinspektionen uppsatta kvalitetskrav.

6.5.2 Lärarutbildningen

- 3100 Allt börjar med en bra lärare. Kvaliteten i utbildningen hänger tätt samman med lärarens förmåga att inspirera eleven till lärande. Det är därför viktigt att alla yrkesverksamma lärare har behörig högskoleutbildning och god pedagogisk och didaktisk skolning. Det är viktigt att lärarutbildningen håller en hög kvalitet, och att lärarstudentens olika förmågor utvecklas och fördjupas. Det är också viktigt med en utbildning som kombinerar ämnesstudier,
- 3105 utbildningsvetenskap och praktiskt arbete för att skapa så bra lärare som möjligt.

- Det är viktigt att lärarutbildningen inte blir en utbildning för omotiverade studenter med låga betyg. För att anta så motiverade studenter som möjligt till utbildningen anser CUF att en kombination av meritpoäng och antagnings- och lämplighetstest ska vara grunden för antagning till lärarutbildningen. Dessa test skall kontrollera kunskaper, men även en
- 3110 lärarstudents lämplighet och motivation. Beroende på vardagliga problem och konflikter som uppstår i klassrummet anser CUF att utbildning i konflikthantering ska vara en obligatorisk del i lärarutbildningen.

- CUF anser även att lärarhögskolorna skall kunna inrätta snabbspår på lärarutbildningarna så att studenter med högre studietempo kan avsluta sin utbildning tidigare och då komma ut snabbare i arbetslivet.
- 3115

Mobbning och psykisk ohälsa skapar oerhört mycket lidande för de berörda. Lärare måste få de verktyg som krävs för att upptäcka och motverka dessa problem. CUF anser därför att lärarutbildningen ska tillhandha en obligatorisk utbildningvetenskaplig kärnkurs av hög kvalitet

3120 som innehåller grundläggande kunskaper om mobbing och psykisk ohälsa samt hur det förebyggs och stoppas.

6.5.3 Lärarlegitimationer

3125 Med examen från lärarutbildningen skall en lärarlegitimation följa. Legitimationen skall garantera att läraren har erforderliga kunskaper i sina ämne, pedagogik och didaktik, men också att läraren är insatt i de lagar, regler och styrdokument som gäller inom skolans ramar. Ingen som saknar lärarlegitimation ska få kalla sig för lärare, och personer som saknar lärarlegitimation ska enbart få undervisa i undantagsfall högst en termin åt gången. En lärare ska kunna förlora sin legitimation om stora brister i undervisningen framkommer.

3130 Om en person kan anses ha kompetensen och förmågan att undervisa i ett visst ämne, utan att ha fullgjort en lärarexamen, så ska skolverket kunna göra en särskild prövning och bevilja en legitimation.

6.5.4 Läraryrket som profession

3135 Lärarlegitimationerna är en del i den professionalisering som behöver ske inom läraryrket för att höja dess status. Ingen annan än en lärare ska få undervisa i skolan och kalla sig för lärare. Ett annat viktigt steg i att höja lärarstatusen är att höja lärarnas löner. Detta är dock ingen statlig uppgift, utan måste bestämmas lokalt via förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. En fortsatt individuell lönesättning för lärare är viktigt för att uppmuntra de lärare som presterar bra. Att erbjuda fler karriärsteg än rektor för lärare är avgörande för att lärare ska kunna känna sig tillfredsställda med sitt arbete. Därför ser CUF positivt på försteläraryrket.

3140 Dessvärre finns det lärare som inte klarar av sitt uppdrag. I första hand skall dessa lärare erbjudas den fortbildning som krävs för att bli en bättre lärare. Om läraren fortsatt inte klarar sitt uppdrag så ska det vara möjligt för skollärovervakningen att avskeda läraren. Det är då viktigt att se till att läraren inte omplaceras på annan skola förrän bristerna åtgärdats. I dag är lagen om anställningsskydd ett problem när kommunen ofta utgör ett anställningsområde, vilket leder till att läraren som avskedats på ett ställe får anställning på en annan del i kommunen.

3150 För att frigöra mer tid för lärare att vara lärare vill vi se att en ny tjänst införs, så kallade lärarassistenter. Lärarassistenter skall jobba nära några lärare som den utför administrativt arbete för. Denna lärarassistent skall även kunna vikariera för läraren om den är frånvarande. Arbetet som lärarassistent skall gå att validera och tillgodoräkna sig vid eventuell lärarutbildning.

6.5.5 Skolinspektionen

3155 För att garantera att utbildningen håller en jämn, likvärdig kvalitet över hela landet så krävs en myndighet som inspekterar skolorna i landet med jämna mellanrum, denna myndighet är skolinspektionen. Det ska högst gå tre år mellan att skolorna inspekteras. Vid inspektionerna skall samtliga skolor i kommunen granskas, såväl fristående som kommunala, på lika villkor.

3160 Skolinspektionen ska granska kvaliteten i skolan och undervisningen, såväl styrdokument som psykisk och social lärandemiljö. Om skolinspektionen finner brister skall stora krav ställas på skolans huvudman att åtgärda detta. Om bristerna inte åtgärdas så skall skolinspektionen ha möjlighet att antingen stänga skolan, eller driva den i egen regi under en övergångsperiod. Detta skall gälla såväl kommunala skolor som fristående.

Skolinspektionen skall även ha betygsöverklaganden som ett ansvarsområde, där inspektionen skall granska elevens skäl till överklaga, lärarens skäl till betygssättning och göra en egen, objektiv bedömning av fallet. Det är också skolinspektionen som skall ha möjlighet att dra tillbaka lärarens legitimation om brister i yrkesutövandet finns.

3165 6.5.6 Jämställdhet i klassrummet

3170 Skolan bär ett ansvar i att arbeta med jämställdhet i klassrummet. Det bästa sättet att göra det på är att tidigt medvetet motverka att tjejer och killar behandlas olika. Redan i förskolan ska ett medvetet arbete genomsyra verksamheten för att bryta könsroller och låta barnen växa upp som fria och stolta individer. CUF anser att ett jämställdhetslyft behövs inom den svenska skolan. Kommuner bör tillföras statliga medel för att kunna fortbilda skolledare och lärare inom jämställdhetsområdet. Vi vill även att skolinspektionen ska få i uppdrag att granska skolans verksamhet ur ett jämställdhetsperspektiv.

6.6 Alla elever är olika

3175 Alla människor har olika förutsättningar för att lära. Det finns många olika vägar för att tillgodogöra sig kunskap, och skolan ska kunna erbjuda flera olika alternativ. CUF vill ge den enskilda skolan mer makt att till exempel profilera sig och utforma utbildningen efter särskilda förutsättningar och önskemål. Detta skapar en mångfald i skolan samtidigt som den anpassas för fler.

3180 När det gäller elever med psykiska eller fysiska funktionshinder ska den enskildes önskemål och behov vara i fokus. Det ska finnas möjlighet både till individintegrering och att få sin undervisning i speciella undervisningsgrupper.

Hjälp och stöd till elever ska sättas in tidigt för att inte problemen ska följa med längre upp i skolgången. Elever med särskilda behov ska ha rätt till extra resurser för att klara av skolgången. Vilka resurser som ska sättas in avgörs av elev, skolhälsovård och lärare i samråd med vårdnadshavare. Det är viktigt med en väl fungerande skolhälsovård som arbetar proaktivt och förebygger problem.

Det är viktigt att skolan tar i beaktning att alla är olika och står för olika värden. Ett exempel på detta är att man inte ska kunna bli tvingad att tillaga saker man inte vill, exempelvis fläskkött, under hemkunskapsundervisningen.

3190 **6.6.1 Elevernas arbetsmiljö**

Det är viktigt att skolan respekteras som elevernas arbetsplats. Utbildningsmiljön måste därför likställas arbetsmiljö, och därför behövs en anpassad variant av arbetsmiljölagstiftningen för skolan. Denna ska reglera elevernas rätt till en god skolmiljö som inbjuder till kunskapssökande och såväl enskilt arbete som samarbete. CUF anser att det är viktigt med vuxna närvarande under raster och i matsalen.

Det är också viktigt att elevernas möjligheter att påverka sin arbetsmiljö ökar. Om studiemiljö som exempelvis luftkvalitet brister ska eleverna ha möjlighet att påverka detta i lokala elevråd eller skolstyrelser. Det är viktigt att det ställs högre krav på skolornas huvudmän att respektera och åtgärda klagomål på elevernas studiemiljö.

3200 **6.6.2 Särbegåvade elever i skolan**

En grupp som råkar illa ut i den svenska skola är de särbegåvade eleverna. Trots sin förmåga att förstå och lära sig mer och snabbare än vad läroplanen är utformad efter, är det ofta som dessa elever faller mellan stolarna. Utan möjlighet att utvecklas i sin egen takt blir de lätt uttråkade och understimulerade. I ett längre perspektiv resulterar en sådan situation ofta i att eleven på grund av bristande stimulans inte utvecklar någon studieteknik vilket får konsekvensen att eleven, trots den inneboende potentialen, vid en viss punkt till och med kan ha svårare med studierna än andra.

Detta påverkar både den drabbade eleven, men också samhället i sin helhet genom att begåvning går förlorad.

3210 Särbegåvade elever behöver mer stöd från lärare och skola för att tillfredsställa elevens behov. Första steget är att identifiera särbegåvning. CUF anser att information och utbildning

om särbegåvning bör tillhandahållas i lärarutbildningen. Med en individuell studieplan och identifiering kan skolan ge mer stöd till den särbegåvade eleven.

6.6.3 Specialskolan

- 3215 ASL (American Sign Language) har globalt vuxit sig starkare som utbildningsspråk för högre studier på teckenspråk. Sverige bör utveckla dövstudierna genom att kombinera studier i ASL och engelska inom specialskolan för att underlätta för våra döva studenter i Sverige att kunna studera utomlands. CUF anser därför att riksdagen ska göra ett tillkännagivande till regeringen att dessa ska skicka direktiv till Skolverket om en förändring av kursplanen i
- 3220 engelska för döva och hörselskadade.

6.7 Styrning av utbildning

- På nationell nivå ska det finnas lagstiftning som reglerar alla elevers rätt till utbildning för att garantera likvärdig skola i hela landet. I lagen ska också målen för skolan sättas upp samt övergripande läroplaner. Ansvaret för tillsynen av att lagstiftningen efterföljs ska även i
- 3225 fortsättningen ligga på statlig nivå.

Skolan ska styras så nära elever och lärare som möjligt enligt en federalistisk modell. Eftersom den kommunala nivån i flera fall visat sig otillräcklig för en så svår och viktig uppgift som att styra skolan så bör styret kunna överföras till den regionala nivån. Utbildningen skall vara finansierad gemensamt via skatter.

- 3230 Rent ekonomiskt kan det också vara fördelaktigt för skolor att vara en egen enhet. Att budgetplanera och ha möjlighet att återinvestera överskott i verksamheten för att genom en långsiktig strategi förbättra skolan, öka elevantalet och höja studieresultaten. Därför ser CUF positivt på att kommunala skolor drivs genom intraprenad.

- 3235 Ersättningsnivåer för skolans lokalhyror bör inte användas som budgettekniska åtgärder för att fylla hål i kommuners eller stadsdelsnämnders budget genom höga hyror i kommunalt ägda fastigheter. Ersättning för lokalhyror bör innefattas i skolpengen för mer transparens och jämnare villkor.

- 3240 Varje skola ska ha rätt att organisera sig på det sätt som elever, lärare och vårdnadshavare finner bäst. Det viktiga är att hela makten över skolan, inom lagens ramar, utövas av dem som brukar skolan.

6.8 Elevdemokrati

Demokrati är bland det viktigaste vi har. Att alla människor får vara med och påverka samhället är självklart. Men demokratin bör inte börja vid myndighetsdagen. Redan i skolan skall eleverna kunna påverka både undervisningen och skolmiljön. Tyvärr sker det alldeles för sällan. CUF ser det som självklart att elever ska ha inflytande över sin skolgång, och får möjlighet att påverka presentationsmetoder och innehåll i den mån det är möjligt. Elever måste aktivt få diskutera och komma fram till gemensamma beslut. För att elevdemokratin skall fungera krävs att både lärare och elever vet vilka regler som gäller. Därför anser vi att både lärare, skolledning och elever bör få utbildning i vilka rättigheter och skyldigheter som elever, lärare och skolledning har gentemot varandra. Detta skall också ingå i lärarutbildningen.

Det är också viktigt att skolor har forum där elever får insyn och påverkansmöjlighet i skolans verksamhet, vi anser därför att klass- och/eller elevråd eller liknande bör finnas på varje skola och elevers möjligheter till påverkan ska granskas i samband med skolinspektionens inspektioner.

6.9 Den högre utbildningen

Vikten av högre utbildning är något självklart i dagens samhälle och den måste därför kunna erbjudas till alla på samma villkor. Därför ska all högre utbildning i Sverige vara avgiftsfri. Dock ska den högre utbildningen ses för vad den är, ett extra steg för individer att utveckla sig och sin kunskap, och inte som en arbetsmarknadsåtgärd. Utökning av platser till högre utbildningar bör därför i första hand ta hänsyn till vilka kunskapsområden som det kommer krävas utbildade personer inom i framtiden, och inte efter dagens sysselsättningsgrad.

6.9.1 Kvalitet i utbildningen

För att våra högskolor och universitet ska kunna hålla en god kvalitet i framtiden måste de utvecklas tillsammans med övriga delar av samhället. Det innebär att de resurser som allokeras till dessa skolor måste fokuseras till de områden som kräver det. Det är inte hållbart att utöka antalet platser till ett visst program endast baserat på exempelvis dess popularitet. Det måste finnas goda anledningar till att både utöka eller skära ner antalet platser, och detta bör göras för att justera till marknadens framtida behov samt efter forskningens behov.

Högskolor och universitet ska även kopplas samman bättre med näringslivet. Detta för att få en mer verklighetsbaserad utbildning, samt att ge studenter en större chans att komma ut i arbetslivet snabbare. En bättre koppling mellan högskolor och näringsliv öppnar även för en

möjlighet att få in fler gästföreläsare i skolsalarna, som kan ge studenter en helt annan nivå på sina respektive kunskapsområden.

- 3275 För att öka flexibiliteten för studenterna vill vi att varje lärosäte ska kunna välja vilket terminssystem de vill använda sig av.

6.9.2 Studentkårerna

Studentkårerna fyller en viktig elevdemokratisk funktion, då studenterna genom kårerna får möjlighet att påverka olika frågor inom sin utbildning.

3280 6.9.3 Studenters ekonomi

Som student är det inte alltid lätt att få ekonomin att gå ihop. Många studenter måste arbeta på sidan om studierna. Detta är också en bra möjlighet att få en kontakt med den framtida arbetsmarknaden. Vi i CUF tycker att det är bra om människor arbetar, och tycker inte att det är statens uppgift att sätta gränser för hur mycket människor ska arbeta.

- 3285 Att genom fribelopp bestraffa engagemang och ansvarstagande för sin framtid är absurt. Ett första steg är att göra undantag från fribeloppet för tid då studenten inte får studiemedel. I dag kan du behöva betala tillbaka studiemedel om du jobbar mycket på sommaren, en tid då du inte ens får studiemedel. Så snart som möjligt vill vi dock givetvis ta bort hela fribeloppssystemet för lånedelen. För bidragsdelen bör dock ett fortsatt fribelopp existera om än på en högre nivå än dagens.
- 3290

För att underlätta för denna grupp, som är så viktig för Sveriges framtid, bör studiemedlet höjas. Vi vill då se att det är lånedelen som höjs och att bidragsdelens proportion relativt lånedelen minskas för att på sikt slopas helt. Det skulle fortfarande bibehålla den önskade effekten att även de med sämre ekonomi har råd att utbilda sig, då låntagaren inte behöver

- 3295 betala tillbaka förrän vederbörande är klar med sin utbildning och har en inkomst. Samtidigt skulle det eliminera en snedvridande fördelningspolitik där de som i dag väljer att inte utbilda sig, och därmed förväntas tjäna en lägre lön, får försörja utbildningen för de som väljer att utbilda sig och således förväntas få en högre inkomst.

6.9.4 Flexibel högskola

- 3300 Flexibiliteten inom högskolevärlden måste förbättras. Att studenter kombinerar studier med arbete som är relevant för deras utbildning är något som CUF ser mycket positivt på. Vi vill förenkla möjligheterna för företag att anställa studenter och röja undan de hinder som studenter möter i form av fribeloppsgränser och dylikt som försvårar arbete vid sidan av

3305 studier. I Danmark finns ett utbrett system med studentmedarbetare. Systemet innebär konkret att studenter arbetar deltid, parallellt med studierna, och avlönas, men får mindre betalt än en nyexaminerad. Studier har visat att personer som varit studentmedarbetare får jobb snabbare efter studierna, högre lön och dessutom avslutar sina studier tidigare än personer som inte varit studentmedarbetare.

3310 Systemet är med andra ord lyckosamt både för studenter och företag och blir för många en bro in i arbetslivet. Samtidigt som företag breddar sin rekryteringsbas och kan anställa värdefulla medarbetare får studenter meriter, ett kontaktnät, en insyn i arbetslivet och en möjlighet att koppla samman teori och praktik, något som i förlängningen gör dem mer anställningsbara. Systemet har också visat sig minska mismatchningen eftersom studenter redan under studietiden kan anpassa sina kurser och utbildning efter vad som visat sig vara 3315 relevanta kunskaper och färdigheter i deras framtida yrkesutövande.

Vi är också positiva till distansstudier som är viktiga för att människor under hela sitt liv ska kunna studera och för att det ska finnas studieformer som passar fler. Detta kan också öka mångfalden bland sökande till högre studier. Vidare vill vi att möjligheten till studieuppehåll för att arbeta, resa utomlands eller skaffa barn måste förbättras. Det gäller inte bara i 3320 grundutbildningen utan också inom forskningen. För att bredda basen för forskningen behövs en flexibilitet även här, med bland annat ett system som gör det möjligt att kunna gå in och ut ur forskningen. Detta måste ske på ett rimligt sätt för både individen och forskningen. För att nå resultat krävs långsiktighet, men det kommer även ge resultat om fler får en möjlighet att delta i forskningen.

3325 **6.9.5 Sveriges studenter i en globaliserad värld**

Dagens globaliserade värld skapar stora möjligheter för studenter; möjligheten att studera och jobba utomlands. Högskolans internationalisering är viktig både för högskolans mångfald och kvalitet.

3330 Samarbetet i Europa innebär att ett gemensamt betygssystem är nödvändigt. Det som diskuteras i nuläget är ECTS (European Credit Transfer System) och för CUF är den utvecklingen välkommen. Dock är dagens förslag, där endast ett visst antal av varje steg på betygsskalan kan delas ut, omodernt. För oss är det självklart att det betygssystem som införs i hela Europa ska vara målrelaterat och att studenters betyg inte ska påverkas av kurskamraternas. Valideringen av betyg utför detta system bör få en prioritet inom berörd 3335 myndighet. En utbildning från utanför Europa måste också snabbt och enkelt kunna komma en student till godo, även när denne kommer tillbaka till Sverige. Eftersom det är värdefullt

för svenska studenter att studenter från utanför Europa studerar i Sverige vill CUF åter göra det avgiftsfritt för dessa studenter att studera i Sverige.

6.9.6 Forskarutbildning

3340 Forskarutbildningen, med licentiat- och doktorsexamina som slutmål, är en spetsutbildning som är viktig för Sverige. Forskarutbildningarna syftar till att få fram personer med en kunskapsnivå i nationell och internationell toppklass och som hjälper mänskligheten att uppnå ny kunskap genom forskning, och är därigenom en motor i det kommande kunskapssamhället.

3345 Forskarutbildningen har på många sätt särskilda förutsättningar jämfört med andra utbildningar. Ett sätt detta yttrar sig på är det sätt som studierna finansieras på – normalt sett antingen doktorandtjänst eller anställning som industridoktorand. Tyvärr förekommer det bredvid dessa dominerande sätt att finansiera doktorandstudierna på även så kallade skuggdoktorander, med en finansiering som oftast är oklar. CUF menar att varje

3350 forskarstuderande ska ha en tydlig studiefinansiering och att man i möjligaste mån ska fasa ut dessa informella finansieringsformer.

Vidare är många doktorander indirekt beroende av institutionens finansiering, som ofta kommer via olika typer av forskningsprojekt. Att dessa normalt har en längd på 2-3 år, medan en doktorsutbildning tar ytterligare flera år, hindrar långsiktigheten i utbildningen, och

3355 möjligheter till mer långsiktig finansiering för de som studerar för en doktorsexamen vore önskvärt.

Slutligen vill vi se att man samverkar betydligt mer mellan olika universitet inom ett ämnesområde, för att tillsammans kunna erbjuda ett bredare men ändå mer anpassat kursutbud. Det kan ske exempelvis genom att uppmuntra bland annat nätverk och nationella

3360 forskarskolor.

6.9.7 Forskning och patent

Våra högskolor och universitet utför viktig forskning. Mycket grundforskning görs som leder till viktiga upptäckter och sådant som kan nyttjas i uppfinningar.

Många delar av forskningen ger också upphov till patent av olika slag. I dag tillfaller patenten

3365 forskarna som gjort innovationerna eller upptäckterna, trots att det är lärosätena som betalar för forskningen. Många av patenten marknadsintroduceras inte heller eftersom forskarna just är bäst på att forska, inte att introducera sina patent på marknaden genom nystartade företag.

Sverige har en hög andel beviljade patent men en väldigt låg användning av dessa. Det är därför rimligt att se över det nuvarande systemet.

- 3370 På många andra håll i världen tillfaller de beviljade patenten lärosätena, precis som ett beviljat patent tillfaller ett privat företag som anställer forskare. Det är rimligt att de som betalar forskningen också ska få del av den ekonomiska nytta som kan uppstå. Ett lärosäte har dessutom betydligt bättre resurser att förvandla patent till affärsidéer och blomstrande nya företag än vad enskilda forskare har. Det kan däremot vara lämpligt med löneavtal som kan ta hänsyn till forskartjänsten och ge någon form av royalty för marknads lanserade patent.
- 3375 Många lärosäten har också ett system där de väljer vilka patent de vill satsa på internt, och sedan säljer eller skänker bort andra patent för att skapa så stor samhällsnytta och så mycket inkomster som möjligt.

6.9.8 Antagning

- 3380 Vi vill införa bredare antagning till högskola och universitet. Skolan ska i större utsträckning bestämma vilka antagningskriterier som ska finnas. Betyg och högskoleprov passar inte alla och vi uppmuntrar fler institutioner att välja intervjuer eller antagningsprov.

6.10 Livslångt lärande

- 3385 Människan slutar aldrig att utvecklas och har ständigt ett behov av att lära sig nya saker. Det är viktigt att möjligheten till livslångt lärande finns i samhället. Principen om alla människors lika rätt till kunskap är viktig att slå fast. Därför ska det inte finnas någon övre åldersgräns för att tillgodogöra sig gymnasiekompetens. I dag kan inte elever tillgodoräkna sig kursbetyg äldre än åtta år, om de saknar gymnasiekompetens. CUF anser att eleven alltid ska kunna tillgodoräkna sig dessa betyg när denne vill läsa upp sin gymnasiekompetens.
- 3390 Utbildning består inte enbart av grund- och gymnasieskola. Det livslånga lärandet förverkligas bland annat genom högskolor och universitet, men också genom folkhögskolor, kvalificerade yrkesutbildningar (KY), uppdragsutbildningar och studieförbund. Det ska finnas en mångfald av eftergymnasiala utbildningar för att så många människor som möjligt ska få chansen till utbildning. Det är också viktigt att låta näringslivet vara en aktiv del i utvecklingen av eftergymnasiala utbildningar. Detta för att öka möjligheterna till omskolning till ett nytt yrke samt att öka intresset för företagande och entreprenörskap hos fler människor. CUF är övertygade om att det civila samhället har mycket att tillföra när det handlar om utbildning. Vi ser till exempel positivt på att studieförbund ges möjlighet att bedriva fler uppdragsutbildningar.
- 3395

3400 CUF ska verka för att alla människor i världen ska ha rätt att lära sig läsa, räkna och skriva samt ha möjlighet att införskaffa kunskaper om historia, för att på så sätt främja demokratiska värden och i förebyggande syfte lära oss om misstag som begåtts.

7. Ekonomi

3405 7.1 Samhällsekonomi

En god samhällsekonomi är förutsättningen för att vi ska kunna ha ett samhälle som fungerar effektivt och uppfyller de krav medborgarna ställer på det offentliga. Ekonomin ska vara så fri som möjligt och statens påverkan på ekonomin skall präglas av återhållsamhet och ett fokus på att möjliggöra frivillig samverkan, företagsamhet och miljövänligt tänkande.

3410 Statens finanser ska hanteras långsiktigt och strikt. Ett överskottsmål för hela den offentliga sektorn, som del av det finanspolitiska ramverket, kan bidra till denna långsiktighet samtidigt som överskottsmålet stärker förtroendet för finanspolitiken. Långsiktighet i planeringen kräver återhållsamhet. Varje missbrukad skattekrona är en stöld från medborgarna och måste undvikas. Skatter och avgifter bör hållas så låga som det är möjligt.

3415 Även kommuner och regioner har ett ansvar att se över alla utgiftsposter och konkurrensutsätta delar av sin verksamhet genom till exempel upphandlingar för att effektivisera och förbättra sin verksamhet. För att inte kväva privata initiativ skall staten i minsta möjliga mån driva företag. Således anser CUF att många offentligt ägda verksamheter skall säljas ut till den privata marknaden. Det gäller såväl markinnehav som energibolag och fastigheter. Nästintill alla monopol missgynnar konsumenter och inskränker människans
3420 möjlighet att välja fritt. Så kallade "naturliga monopol" är nödvändiga och inkluderar exempelvis kraftnät och vattenledningar. CUF anser att monopol som inte innefattas i denna kategori, exempelvis statens spel- och alkoholmonopol, bör avvecklas.

Även kommuner bör enbart i undantagsfall äga och driva företag, då detta riskerar att vara en
3425 grogrund för korruption och maktmissbruk.

7.1.1 Det offentligas kärnverksamhet

Det offentliga ska i huvudsak bedriva sådan verksamhet som av praktiska skäl inte kan bedrivas av medborgarna eller privata företag. Det offentligas kärnverksamhet innefattar domstols- och rättsväsendet, nationens försvar, samt att garantera en kvalitativ och tillgänglig
3430 utbildning, hälso- och sjukvård och en fungerande infrastruktur. Detta måste anses ha prioritet över annan verksamhet och får inte undanträngas av andra uppgifter staten, regioner och kommuner åtar sig. CUF ser även att det offentliga har ett ansvar att upphandla etiskt då skattepengar skall uppmuntra mänskliga rättigheter.

7.1.2 Delningsekonomi

3435 Delningsekonomi är ett samlingsnamn på aktiviteter som dels syftar till en kollaborativ ekonomi med gemensamt ägande, en person till person-baserad ekonomi utan klumpiga mellanhänder, och en ekonomi som minskar resursåtgången genom ett effektivt kapacitetsutnyttjande. Dessa aktiviteter innefattar att dela, hyra, låna eller byta tillgångar i stället för att ensamt äga och nyttja dessa tillgångar. Det skapar en decentraliserad ekonomisk

3440 struktur där du inte måste äga för att använda, men där du samtidigt fullt kan utnyttja det du väl äger.

CUF ser positivt på många aspekter av delningsekonomin tillväxt. Det är dock viktigt att framväxten av dessa former av tjänster inte skapar problem från ett skattepolitiskt hänseende. Människor som väljer att verka inom denna sektor måste ha tydliga lagar att luta sig mot för

3445 att det ska bli så enkelt och tydligt som möjligt att redovisa och beskatta eventuella intäkter. Delningsekonomin går inte att särskilja från annan näringsverksamhet utan påverkar många olika sektorer och branscher. Att anpassa lagstiftning och regelverk för en bransch räcker därför inte för att anpassa samhället till delningsekonomin. Skatte- och

3450 socialförsäkringssystemet som helhet måste tillåta en större grad av egenanställning och sidoinkomster. Branschspecifika regleringar utgör dock fortfarande ett stort problem, med snåriga regler som är anpassade efter helt andra förutsättningar. "Ridesharing" och uthyrning av rum genom Air-bnb upprätthåller sin kvalité genom en digitaliserad tillit, istället för en formaliserad och lagstiftad sådan. Detta fungerar väl, och gör tidigare lagstiftade krav på exempelvis taxilegitimation till en överflödigt och dyr process.

3455 Delningsekonomin kollaborativa delar har viss potential att appliceras i offentlig verksamhet, men är likt övrig näringsverksamhet inget som i en stor mån bör utföras i offentlig regi.

7.2 Företag och företagande

Sund konkurrens skapar villkoren för välståndsskapande i Sverige genom tillväxt,

3460 arbetstillfällen och trygghet. Därför måste attityden mot företagande förbättras väsentligt. Det gäller både de regler som omfattar tryggheten för de anställda och de regler som omfattar företagets skyldigheter gentemot staten i form av skatter, avgifter och administrativa krav. Det leder i sin tur till ett bra företagsklimat där många människor vågar och vill starta företag.

7.2.1 Kapitalförsörjning till företag

3465 God tillgång till kapital är till stor gagn för företag, särskilt under företagets tidiga skede då realiseringar av idéer och nya innovationer kanske inte kan finansieras internt. CUF vill

därför underlätta möjligheterna till företagsinvesteringar. Tillgången till kapitalförsörjning över hela landet bör förbättras genom att förbättra förutsättningarna för privat förmögenhetsskapande och villkoren för så kallade riskkapitalbolag och private equity-fonder.

3470

CUF ställer sig negativt till statligt riskkapital eftersom marknadens kapitalallokeringar av marknadsmässiga skäl är effektivare än statens. Vidare ökar statligt riskkapital risken för korruption och ger inte sällan osunda konkurrensfördelar till vissa företag. För att främja exempelvis regional utveckling finns andra verktyg att tillgå än just statligt riskkapital.

3475 **7.2.2 Personaloptioner**

Kunskapsintensiva och så kallade fintech-bolag har i Sverige i dag en relativt stor nackdel från en konkurrenssynpunkt. Detta då de med dagens lagstiftning i princip inte har någon möjlighet att ge ut personaloptioner. Personaloptioner innebär att de anställda ges möjlighet att ta del av företagets värdeutveckling genom att de, inom ett fastställt tidsintervall, får möjlighet att köpa aktier i företaget till ett i förväg bestämt pris.

3480

För att bolagen, och i förlängningen även Sverige, ska ha möjlighet att locka internationella talanger är det viktigt att den svenska lagstiftningen möjliggör utgivelsen av personaloptioner, då företagen i regel inte har kapital nog att locka med höga löner eller andra förmåner i företagets tidiga skede. CUF ska därför verka för att skattelagstiftningen ska möjliggöra utgivelsen av personaloptioner.

3485

7.2.3 Företagsklimat

För en väl fungerande arbetsmarknad krävs det ett bra näringslivs- och företagsklimat. Det är ett klimat som ska präglas av flexibilitet och av en öppenhet för nya idéer, som ger alla företag oavsett form och storlek lika möjligheter och rättigheter. Det är oerhört viktigt att det finns en grundläggande service i form av en god infrastruktur över hela landet, som exempelvis kan förbättras med satsningar på IT och näringslivskopplade utbildningar. Om företagandet lyckas och företaget växer skapas försörjning inte bara för den enskilde företagaren, utan även för dennes familj, medarbetarna i företaget och deras familjer. Leverantörer påverkas och samhället försörjs via skatter som företaget genererar.

3490

Företagandet hänger också tätt samman med uppfinningsrikedomen. Vi måste bli bättre på att stimulera kreativitet och nya innovationer. I dag är det mycket dyrt att skaffa sig patent på nya uppfinningar, vilket gör att många goda idéer aldrig förverkligas. Detta måste ses över i syfte att göra det lättare att starta företag utifrån nya uppfinningar. Patent ska vara giltiga

3495

3500 under en period om 5 år. Möjligheten att förlänga patent ska finnas. Möjligheten till hur många perioder som ett patent kan förnyas bestäms av den initiala forskningskostnaden.

7.2.4 Företagande i skola

3505 CUF ser positivt på initiativ till utbildning om företagande och entreprenörskap i grundskola och gymnasium. CUF vill även att alla gymnasieelever ska erbjudas att driva företag, till exempel UF-företag, under sin utbildning. Ökad medvetenhet och kunskap om företagande bland skolungdomar är en förutsättning för ökat nyföretagande. Med anledning av detta ser CUF positivt på samverkan mellan kommun, gymnasieskola och inkubatorer för att göra det lättare att driva bolag vidare efter avslutad kurs.

7.2.5 Administrativa bördor

3510 Vi anser även att Bolagsverkets uppgifter ska organiseras som en del under Skatteverket för att minska antalet instanser som orsakar onödig administration för företagen. Alla administrativa avgifter i samband med registreringen bör också slopas.

3515 En alltför stor börda för Sveriges företagare är de enkäter myndigheter skickar ut och som med lagtvång skall fyllas i av företagaren, eller på företaget anställd personal. Både kostnaderna och den arbetsbörda som detta medför för företaget bör ses som en dold skatt. Därför bör antalet och omfattningen av dessa formulär minskas till ett absolut minimum. Möjlighet att dra av kostnader för detta bör även finnas.

3520 Det bör finnas möjlighet för de företag som vill att koppla sin bokföring direkt mot Skatteverket eller importera den från sitt bokföringsprogram. Skatteverket kan också beräkna skatter och avgifter automatiskt och stämma av mot företagarens skattekonto. Detta påverkar visserligen företagets möjlighet till finansiellt planerande, men kan vara ett bra alternativ för företag som befinner sig i ett tidigt skede. Att koppla bokföringen direkt mot Skatteverket ska inte vara obligatoriskt.

7.2.6 Ingångsföretag

3525 CUF ska verka för införandet av en ny företagsform, så kallade ingångsföretag. I korthet innebär företagsformen att företag som omsätter mindre än 250 000 kronor per år betalar en schablonskatt på 25 procent som dras automatiskt på alla transaktioner. Företagsformen skulle direkt minska den administrativa bördan på företagaren och därigenom troligtvis öka incitamenten att testa nya företagsidéer.

7.3 Skatter

3530 Det svenska skattesystemet är krångligt och behöver reformeras. Ett kvalitativt skattesystem måste ta sin grund i effektivitet, likformighet, solidaritet och legitimitet. För stora skattebördor leder till stora välfärdsförluster och kan sänka skattemoralen. Låga skatter är att eftersträva för ett välfungerande samhälle. Samtidigt pressas skatterna upp av ineffektiv offentlig verksamhet. För att kunna uppnå låga och effektiva skatter bör all offentlig verksamhet granskas och utvärderas.

Ett högt skattetryck är ett angrepp på människors förmåga och vilja att skapa värden för hela samhället genom att arbeta och driva företag. Om människor hindras att själva bestämma över merparten av det som de producerar så minskar inte bara den enskilda människans frihet men även incitamenten för arbetsdelning och samhället som helhet blir därmed fattigare.

3540 Genom reformer för högre tillväxt, minskad stat och effektivare användning av skattepengar ska skattetrycket sänkas.

7.3.1 Regional skatt

Tillväxt skapas inte av staten, utan av människor, företag och organisationer som verkar i landet. Resurserna som bygger Sveriges ekonomi finns inte enbart i Rosenbad eller

3545 Riksdagen, utan ute i landet. Att Sveriges ekonomi och makt centraliseras ser vi därför som något skadligt för vår demokrati och för individens självbestämmande. På grund av detta anser vi att Sverige bör införa regionala skattebaser. Det innebär att beskattningen av naturresurser, fastigheter och bolag skulle ske lokalt i regionerna. Ett sådant skattesystem skulle ge regionerna större utrymme att utnyttja sina resurser på ett vis som gynnar och utvecklar det lokala området.

Arbetsmarknaden, kostnaden för etableringar och möjlighet till rekrytering av personal skiftar från kommun till kommun. På grund av detta finns det kommunala utjämningsystemet.

Systemets uppbyggnad har lett till vissa negativa konsekvenser, då det inte gett tillräckliga incitament att bedriva en effektiv näringspolitik, och hushålla med medborgarnas

3555 skattepengar i kommunerna. Det hämmar positiv utveckling i vissa kommuner och tar bort incitament för att öka tillväxten i andra. Med regionala skattebaser kommer skatten som en kommun eller region genererar, genom resurserna som finns där, stanna hos dem. I och med detta ser vi att delar av behovet av det kommunala skatteutjämningsystemet försvinner, och att andra kommuner än i dag blir nettobetalare. Vi ser positivt på en reform av det

3560 kommunala skatte- och kostnadsutjämningsystemet som innebär att kommunerna i en högre utsträckning får större incitament att driva en effektiv näringspolitik. Däremot ser vi att det även fortsatt finns ett behov av ett utjämningsystem mellan kommuner och regioner.

7.3.2 Plattskatt och grundavdrag

3565 Det svenska skattesystemet behöver reformeras i grunden. Avdrag, skatterabatter och tröskelsystem gör att det blir svårt för människor att få en överblick över sin egen ekonomi och vilka ekonomiska möjligheter som finns. Skattesystemet, som det är utformat i dag, skapar problem för såväl privatpersoner som för företagare och ger också upphov till stora administrativa kostnader.

3570 CUF anser att inkomstskatterna bör sänkas så att människor får behålla mer av sin lön. Den största delen av inkomsten från de arbetade timmarna ska gå till arbetaren själv och inte till det offentliga. Det ska löna sig att arbeta.

3575 Ett första steg i den riktningen är att slopa värnskatten. I förlängningen bör den statliga inkomstskatten slopas helt till förmån för ett platt skattesystem. Detta skulle innebära att utbildningspremien för den som väljer att studera vidare skulle öka. Det är dock viktigt att påpeka att det fortfarande ska vara kommuner och landsting som beslutar om skattesatsen på respektive nivå.

Skillnaderna mellan kapital- och tjänsteinkomster bör minska för att i slutändan suddas ut helt. Detta skulle bli en konsekvens av att tjänsteinkomsterna beskattas enligt platt skattemodell på samma sätt som kapitalinkomster beskattas i dagsläget.

3580 CUF ser positivt på införandet av ett grundavdrag. Ett grundavdrag ger alla arbetande lika mycket i reda pengar men ger i förhållande till inkomsten procentuellt sett mer till låginkomsttagarna, som därigenom ges större möjlighet att bli helt självförsörjande.

7.3.3 Moms

3585 Dagens differentierade moms leder till stora samhällskostnader. De administrativa kostnaderna ökar hos både Skatteverket och hos de enskilda företagen. Differentierad moms bidrar i många fall också till en gränsdragningsproblematik när likartade tjänster och varor beskattas med olika skattesatser. Forskning visar att de fördelningspolitiska effekterna i en differentierad moms är små och ineffektiva och att differentieringen snarare inbjuder till skatteplanering eller fusk. För att det ska vara enkelt och lättförståeligt med 3590 konsumtionsskatten är det önskvärt att så få skattesatser som möjligt används. CUF vill därför avskaffa differentieringen och införa enhetlig moms.

7.3.4 Arbetsgivaravgifter

Som företagare har du i dag ett ansvar att betala in arbetsgivaravgifter som ska täcka avgifter för bl.a. ålderspension, efterlevandepension, sjukförsäkring, föräldraförsäkring, arbetsskador.

3595 Dessutom finns ett allmänt påslag som kallas allmän löneavgift, som bara går rakt in i statskassan. Företagaren måste också betala s.k. egenavgifter som är den egna arbetsgivaravgiften för att täcka samma saker till sig själv. CUF anser att arbetsgivaravgiften bör avskaffas och istället bli en avgift som arbetstagaren betalar i tillägg till sin inkomstskatt. Om du avser att använda dig av andra trygghets- och försäkringssystem än de statliga bör du dock kunna minska din skatt i motsvarande grad som du betalar in till den försäkring du valt.

3605 Som egenföretagare är det inte mer än rätt att du själv får välja vad som ska gälla för dig själv på ditt eget företag. Exempelvis är en försäkring som skyddar dina efterlevande knappast rimligt om du inte har några. Vi i CUF tycker att det ska vara enkelt, lönsamt och roligt att vara företagare. Därför är det inte mer än rätt att företagaren själv ska få välja vilka avgifter som hen behöver för sig själv.

Det är viktigt att synliggöra de skatter som finns för att få en mer rättvisande bild över hur mycket var och en bidrar till samhället. Därför tycker vi att alla löntagare på lönebeskeden skall visas den arbetsgivaravgift som betalas för dem.

7.3.5 Skatteavdrag

3610 ROT- och RUT-avdraget har på kort sikt varit ett bidrag till vårt samhälle och har uppmuntrat skapandet av nya företag inom sektorerna. Avdragen har öppnat upp en tidigare begränsad marknad och minskat svartarbetet inom områdena. Tack vare avdragen har ett flertal företag skapats och därmed genererat både pengar och arbetstillfällen. CUF tycker dock det är viktigt att avdragen inte ses som en långsiktig lösning då marknadssubventioner missgynnar den naturliga marknadsutvecklingen. Staten ska undvika att ingripa i marknaden, i så stor mån som är möjlig. Därför bör även ROT- och RUT-avdragen successivt fasas ut.

7.3.6 Bolagsskatt

3620 Den svenska bolagsskatten orsakar många problem och hämmar svenska företags konkurrenskraft. Kostnaden och den administrativa bördan ger incitament för att flytta företag och kapital från Sverige och ger vidare en skev konkurrens mellan svenska och internationella företag. Därför anser CUF att bolagsskatten bör sänkas kraftigt. De dynamiska effekterna av en sänkt bolagsskatt skulle på sikt täcka upp för förlorade skatteintäkter, bland annat genom ökad produktivitet och sysselsättning.

7.4 Valuta

3625 Den svenska valutakursen är av stor vikt och får kraftiga effekter på den svenska ekonomin vid fluktuation. En dyr svensk krona hämmar den svenska exporten samtidigt som det gynnar importen. Eftersom Sverige är beroende av internationell handel, i synnerhet export, är den svenska ekonomin också beroende av en valuta som inte fluktuerar för häftigt, då det kan bli kostsamt att försäkra kronan vid stiftandet av avtal med lång löptid.

3630 **7.4.1 EMU**

EMU-projektet har i grunden goda intentioner, men har visat sig vara instabil då medlemsländernas ekonomi kommit i otakt. Särskilt oroväckande är att flera stora länder har undsluppit bestraffning när de uppenbart brutit mot stabilitetspaktens krav. Det har också uppdagats att flera länder mörkat information för att ta sig in i valutaunionen. I dagsläget är det därför svårt att motivera ett svenskt deltagande då vi inte sett hela resultatet av och lösningsförslag på ovanstående problematik. Med det sagt är EMU-projektet fortfarande ungt och det kan finnas goda anledningar att i framtiden överväga om Sverige skall inför Euron som valuta.

3635

7.4.2 Nordisk valuta

3640 Den skandinaviska myntkonventionen undertecknades 1873 och innebar att Sverige, Danmark och sedermera Norge antog en gemensam valuta som baserades på guldmynntfot. Knappt 30 år senare gjorde ländernas olika förutsättningar och penningpolitik överenskommelsen ohållbar då inflationen ökade i olika takt. Skulle de nordiska länderna besluta att gå samman i en federation borde återinförandet av en sammankopplad nordisk valuta ses som naturligt. En gemensam penningpolitik skulle försäkra valutans mot olikheter i inflationen och således undviks en upprepning av historiska misstag.

3645

7.4.3 Alternativa valutor

De flesta valutor som används i dag är s.k. Fiatvaluta, vilket innebär att valutan endast grundas i människors tilltro till att valutan kan användas för transaktioner av saker av faktiskt värde. Alternativa betalningsmedel har alltid funnits som till exempel ransoneringskort eller presentkort och fungerat som valuta tillsammans med eller i stället för vanliga kontanter.

3650

Ett exempel på en modern alternativ valuta är krypto-valutor så som Bitcoin eller Litecoin. CUF ställer sig positiva till användningen av alternativa valutor och ser fördelarna med att dessa är oberoende av nationell penningpolitik och nationellt betingade konjunkturer. Dessa alternativa valutor innebär dock en utmaning ur beskattningssynpunkt. CUF vill verka för att ett system för beskattning av tillgångar i dessa valutor ska utformas.

3655

7.4.4 En elektronisk krona

3660 Vidare ser CUF positivt på införandet av en så kallad e-krona. Det är en naturlig följd av den digitalisering som pågår och som fortsättningsvis kommer förändra samhällsekonomin. Med anledning av den minskade kontanthantering och ökningen av elektroniska betalningar är det naturligt att Riksbanken även digitalt skall kunna garantera kronans värde.

7.5 Bostadsmarknaden

3665 Människor som bor i lägenheter bor i dag i hyres- eller bostadsrätt. Ingen av dessa boendeformer innebär att man verkligen äger sin bostad, utan på sin höjd en andel i en förening. CUF tycker att ägande är positivt och tror att människor som äger något kan ta ansvar och får frihet. CUF ser därför positivt på att möjligheten med ägarlägenheter finns. Tyvärr har ägarlägenheter ännu inte etablerat sig på marknaden och vi uppmanar därför intressenter att mer aktivt arbeta med ägarlägenheterna. Vi anser att det skapar en större dynamik på bostadsmarknaden, eftersom det skulle möjliggöra uthyrning där ingen bostadsrättsförening kan sätta käppar i hjulen. Med ägarlägenheter är det möjligt att få längre andrahandskontrakt, som håller över tid och med friare prissättning.

3670 CUF anser att bolånetaket bör slopas. Det har inte lett till en lägre belåning av bostäder, utan snarare till att den som är nyetablerad på arbetsmarknaden har svårt att köpa sin första lägenhet eftersom den inte hunnit spara ihop till ett eget kapital. CUF vill slopa amorteringskravet, som skapar omänskligt höga boendekostnader för vanligt folk. Problemet är i grunden den dysfunktionella hyresmarknaden som tvingar människor att köpa bostadsrätter, inte skuldsättningen i sig. Dessutom anser vi att banker inte borde lösas ut i tider av kris, utan att dess kunder bör göra det i stället, i enlighet med Islandsmodellen.

3680 CUF vill att ränteavdraget successivt på lång sikt trappas ned. I gengäld ska kapitalvinstskatten sänkas. Förutom att förenkla skattesystemet så skulle detta öka incitamenten för sparande.

7.5.1 Marknadshyror

3685 De reglerade hyrorna på den svenska bostadsmarknaden har lett till en enorm svart marknad i de större städerna. Den som vill skaffa sig ett eget boende kan inte få tag på en hyreslägenhet utan får lov att betala svart eller hyra i andra hand för att kunna ha tak över huvudet.

I våra grannländer Norge och Finland har man sedan länge slopat hyresregleringarna. I Sverige är det inte ovanligt att det är dyrare att bo i förorten än i stadskärnorna på grund av

regleringen. Det gör också att det skapas ett stort tryck på att omvandla hyresrätter till bostadsrätter.

3690 Om inte marknadshyror införs kommer marknaden inte att tillfriskna. Det riskerar att leda till, exempelvis, att samtliga hyresrätter innanför tullarna i Stockholm försvinner. När staten via regleringar håller priserna nere får det också den effekten att bostadsbyggandet inte tar fart som det borde.

3695 De som bor i eget hus eller bostadsrätt befinner sig på en marknad liksom de som tvingas till svarta affärer eller andrahandskontrakt. Statens uppgift är att stimulera friska marknader och inte cementera sjuka sådana.

7.5.2 Regler och normer för byggnation

I Sverige får man i dag knappt göra några ändringar på en byggnad utan bygglov, och att få bygga nytt tar i internationell jämförelse oerhört mycket tid och kraft. Mark ska användas smart och välplanerat. Regleringen av vad som får och inte får göras enligt Plan- och bygglagen är omotiverat komplicerad och restriktiv, och det går ut över en bostadsmarknad som redan står på knäna. CUF vill lätta upp reglerna kring bygglov och byggrätt, och göra det smidigare att kunna bygga och bygga om i Sverige. Det är inte acceptabelt att staten utan anledning ska lägga sig i hur du målar ditt hus, eller sätta käppar i hjulet för företag som vill bygga bostäder.

3705 CUF tycker att det är viktigt att kommuner effektivt kan utveckla sin infrastruktur. Långa handläggningstider och överklaganden är två huvudorsaker till att dessa processer kan komma att bli väldigt långdragna. Stockholms kommun är ett avskräckande exempel med en genomsnittstid på 7-10 år från idé till färdigt hus. En uppskattning är att denna tid kan halveras genom att bland annat begränsa möjligheterna till okynnesöverklagande och göra sakägarkretsen mindre. Därför bör Plan- och bygglagen ändras så att sakägarkretsen enbart omfattar de som är direkt berörda.

3715 Med tanke på att bostadsmarknaden är så pass ansträngd som den nu är, anser CUF att de höga krav som finns på de bullernivåer för bostäder, i synnerhet för de nära flygplatser, ska anpassas. Detta för att möjliggöra att fler bostäder kan byggas i närområden av flygplatser, utan att på så sätt förändra den maximalt tillåtna rörelsekapaciteten per timme negativt.

7.5.3 Reavinstskatt

Reavinstskatten är en stor orsak till de inlåsnings effekter som finns på svensk
3720 bostadsmarknad. Många äldre bor i dag kvar i villor trots att de ofta vill flytta till lämpligare
boende. Om man bott länge så kan reavinstskatten uppgå till väldigt höga summor. CUF vill
därför avskaffa reavinstskatten.

7.6 Arbetsmarknad

Vi vill slå fast att arbete inte är något man har rätt till. Arbete uppstår när någon har
3725 verksamhet att bedriva och är beredd att betala för det samtidigt som det finns någon som är
beredd att mot betalning utföra arbetet. Krav om heltidssysselsättning skulle innebära att de
som i dag har deltider skulle bli arbetslösa i stället för att få heltidsjobb.

Den svenska arbetsmarknaden är oerhört stel och behöver reformeras för att bli effektiv och
inte vara ett hinder för nya jobb. Förutom att utgöra ett hinder mot nya jobb straffar den
3730 nuvarande arbetsmarknadsmodellen redan marginaliserade grupper hårdare genom att
turordningsregler och trösklar förpassar dessa grupper till bidragsberoende.

Ungdomsarbetslösheten innebär ett enormt utanförskap utan möjlighet till att skaffa sig en
egen bostad eller börja sitt vuxenliv. Utanförskapet skapar en enorm social och psykisk
stress. Det fråntar alla de unga som står utanför arbetsmarknaden en möjlighet att börja sitt
3735 vuxna liv med egen inkomst och därmed försvinner också möjligheten till en egen bostad.

7.6.1 Stärk individens roll på arbetsmarknaden

CUF vill se en arbetsmarknad där arbetstagarens ställning är stark. Anställningsavtal sluts
mellan arbetstagare och arbetsgivare, ett avtal som borde präglas av avtalsfrihetens principer.
Det ska stå arbetstagaren fritt att i samråd med arbetsgivaren förhandla fram ett
3740 anställningsavtal som lämpar sig bäst för just hen. Kanske vill arbetstagaren avvara en veckas
semester för att istället få mer i lön, extra friskvårdspengar, en tjänstebil, kortare fredagar
eller något annat.

Arbetstagarens rätt att vara medlem i ett fackförbund grundas i föreningsfriheten och således
har arbetstagaren rätt till kollektiva förhandlingar. Dessa kollektiva förhandlingar skall
3745 självfallet inte inbegripa arbetstagare som inte är medlemmar i fackförbundet.

Sverige är ett av de OECD-länder med absolut högst ingångslöner. Detta ser kanske bra ut på
pappret, men blir djupt problematiskt i praktiken. Lågproduktiva arbeten ges inte högre lön
utan slutar istället existera vilket gör att ungdomar och utlandsfödda med låg utbildningsnivå
ofta får stora problem med att få in en fot på arbetsmarknaden. Det är inte bara

3750 marginaliserade grupper som tar skada utan även samhällsekonomin i stort då färre betalar skatt och fler tvingas leva på bidrag.

Många har i dag löner som nästan enbart följer kollektivavtalens löneökningar. Då blir det antalet arbetade timmar, inte kompetens och prestation som spelar roll när lönen kommer i slutet av månaden. Om du gör ett bra jobb är det självklart att du ska kunna förhandla med

3755 din arbetsgivare om högre lön. I dag kan arbetsgivare hänvisa till kollektivavtalets löneökningar och strunta i din prestation. För oss i CUF är det naturligt att din insats ska avspeglas i din lön. Vill du istället ha ett eget avtal med din arbetsgivare som säger att din lön följer kollektivavtalet är det ju också ett eget val, inte som i dag ett påtvingat måste.

3760 CUF vill vara en kraft som står upp för en förnuftig arbetsmarknad där den enskilde får en starkare röst. Därmed vill vi se över och ta bort många delar av fackens formaliserade makt så som vetorätt vid arbetskraftsinvandring och stats sanktionerade stridsåtgärder. Detta för att få ett mer balanserat förhållande mellan arbetsmarknadens parter, där arbetstagaren och arbetsgivaren ses som de naturliga parterna snarare än fackföreningen och arbetsgivarorganisationen.

3765 Den arbetstidslagstiftning som stiftats inom EU, som obönhörligen kräver att alla arbetstagare får elva timmars nattvila, inskränker väsentligt arbetstagarens rättigheter. I federalistisk anda vore det mycket bättre om dessa frågor avgjordes av arbetsmarknadens parter, och vi vill därför jobba för att beslutet rivs upp. Svensk arbetsmarknadspolitik ska fortsatt beslutas i Sverige och inte i EU.

3770 **7.6.2 Reformera LAS**

Lagen om anställningsskydd (LAS) har kommit att bli en mur som hindrar arbetslösa från att ta sig in på arbetsmarknaden i stället för att bli en väg till en trygg anställning. CUF vill därför reformera LAS, bland annat genom att avskaffa turordningsreglerna.

3775 Alltmer forskning pekar på att regler som LAS skapar en rädsla att byta arbetsplats på grund av risken att hamna sist i LAS-kön. Många personer stannar också kvar på en arbetsplats de inte trivs på eftersom de ekonomiska konsekvenserna slår allt för hårt. I Danmark har ett system som uppmuntrat rörlighet på arbetsmarknaden kommit att korta tiderna i arbetslöshet och skapa en rörlighet mellan arbetsplatser som varit nyttig för den enskilde såväl som samhället.

3780 Den som känner sig trygg behöver inte vara rädd för förändringar.

En i lag reglerad uppsägningstid gör också att det är, framförallt för små företag, ett enormt risktagande att anställa människor. Den svenska arbetsmarknaden är allt för dominerad av arbeten i offentlig regi. Vi vill se en betydligt större andel arbeten i den privata sektorn. De nya jobben kommer och måste komma i den privata sektorn.

3785 **7.6.3 Förtroendemannalagen**

Den svenska förtroendemannalagen snedvrider avtalsförhållandet mellan arbetsmarknadens parter. I dag tvingas arbetsgivare betala för de fackliga ombudens arbete. Det är orimligt att en part via lag tvingas betala för den andres verksamhet. CUF anser att förtroendemannalagen måste reformeras så att varje part får bära sina respektive kostnader.

3790 **7.6.4 Skrota Arbetsförmedlingen**

CUF anser att valfrihet borde råda även för de som är arbetslösa. Att den statliga Arbetsförmedlingen numera är konkurrensutsatt är ett viktigt första steg mot detta. Men CUF anser även att Arbetsförmedlingen, tillsammans med Försäkringskassan, på sikt bör läggas ned till förmån för en grundtrygghetsmyndighet med kontor i hela landet. Arbetsmarknaden

3795 har inget att vinna på att staten agerar mellanhand mellan arbetsgivare och arbetskraften. Staten bör helt enkelt sluta med åtgärder som inte leder till jobb och istället sänka skatten på arbete och skapa möjligheter för fortbildning och praktik.

I andra länder har vi kunnat se hur privata arbetsförmedlingar ofta är betydligt effektivare än den statliga arbetsförmedlingen när det kommer till att förmedla arbeten. Därför vill CUF
3800 även införa fri etableringsrätt för arbetsförmedlare i Sverige. Då skulle det finnas flera olika arbetsförmedlare att välja på, som kan specialisera sig på olika områden. CUF vill även införa en s.k. jobbpeng, som följer med den arbetslöse och tilldelas den arbetsförmedlare som ser till att den arbetslöse hamnar i arbete. Detta möjliggör för den arbetslöse att välja sin egen jobbförmedlare bland privata, ideella och offentliga förmedlare.

3805 **7.7 Miljöekonomi, landsbygdens företagande och de gröna näringarna**

Lands- och glesbygden har både likheter och skillnader med de mer tätbebyggda delarna av landet. Å ena sidan saknar man ofta de stora transportlederna, centralorter som drar
hundratusentals potentiella kunder och löntagare och klustren av storföretag. Färre människor innebär också mindre pengar att finansiera infrastruktur och välfärd med, trots att det
3810 geografiska området som behöver dessa tjänster ofta är mycket större än någon storstadsregion. Å andra sidan är inte landsbygdsbefolkningen skild från befolkningen i andra delar av landet, det är människor som arbetar i alla möjliga företagstyper och verksamheter. Så trots att lands- och glesbygd mår bättre under en annan politik än storstäderna så räcker

3815 inte de smala satsningar som många partier gör på t.ex. jordbrukssektorn för att hålla hela landet levande. CUF:s ekonomiska landsbygdspolitik vill ta ett helhetsgrepp som gör det möjligt att gå med vinst oavsett om man är grisbonde, lanthandlare eller driver ett importföretag över en långsam internetuppkoppling.

3820 En livskraftig ekonomi handlar om mycket mer än enbart skatteprocent. Många verksamheter skulle kunna leva och utvecklas på landsbygden utan problem, om bara förutsättningarna var bättre. Tyvärr är företagande i Sverige förenat med en hel del pappersarbete och regelkrångel. Trots att CUF vill minska på det statliga regelkrånglet är det viktigt att kommuner ändå gör sitt yttersta för att vägleda nyblivna företagare genom papperslabyrinterna. CUF vill minska krånglet och hindren för nya företag genom att samordna handläggningen av tillstånd och beslut både inom kommunen och med externa myndigheter som verkar i kommunen
3825 (exempelvis Skatteverket). Det är inte företagaren som ska lida av politikernas oförmåga att fatta enkla och överskådliga beslut. CUF vill också att företagare enkelt ska kunna ge feedback och kritik till sin kommun och lokala myndigheter.

7.7.1 Jord- och skogsbruket, de gröna näringarna

3830 De gröna näringarna är en viktig del av svensk ekonomi och avgörande för byggandet av ett hållbart samhälle. De bidrar till produktionen av hållbar mat och energiråvaror, ekonomisk tillväxt i hela landet och garanterar en viss självförsörjning, något som är viktigt ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv.

3835 Jord- och skogsbruket är otroligt skiftande i vårt land. Sverige är ett väldigt varierande land med olika förutsättningar på olika platser. Företagarna i de gröna näringarna har dock vissa gemensamma utmaningar. Det handlar ofta om hårda regleringar och höga skatter, sådana som alla företagare i Sverige möter. Men för jordbrukarna så handlar det även om mycket stränga miljölagar och kvalitetskrav. Att kravnivån och miljöambitionerna är höga i Sverige är i grunden gott, men leder till att framförallt det svenska jordbruket har svårt att klara konkurrensen med övriga Europa och världen. Vissa av problemen kan lösas genom ett bättre
3840 företagsklimat, men även genom att EU-regelverk och -direktiv också efterföljs i alla medlemsländer. Det betyder dock inte att vi borde ge upp Sveriges ambitiösa linje, utan att fler länder behöver följa vårt omdöme.

3845 Skogsbruket har en stor roll att fylla i omställningen till ett grönt samhälle, framförallt genom att skogsråvaran i framtiden får fylla en större roll i att ersätta fossila drivmedel, samt leverera energiråvara, fiber till hållbara kläder, gröna kemikalier och miljövänliga byggmaterial. Dessutom tar en växande och produktiv skog upp koldioxid från atmosfären. I

Sverige har familjeskogsbruket och äganderätten tillsammans med krav på återplantering lett till ett av världens mest produktiva och hållbara skogsbruk, med stor miljöhänsyn och växande skogsreserv. Det är viktigt att miljöhänsyn får genomsyra skogsbruket utan att leda till en död hand över familjeskogsbruket eller till politiska krav på vare sig så kallat 3850
kontinuitetsskogsbruk eller blädning, eller till nationella tak för skogsavverkning. Politiken ska gynna miljövinster, utan att strypa skogsbranschens möjligheter, eller frånta skogsägare rätten att bruka sin skog.

7.7.2 Livsmedel och energigrödor

3855 Det avgörande är egentligen inte var livsmedel eller andra varor produceras, utan med vilka villkor det sker. I det samhälle CUF strävar efter har vi ett system där den som förstör miljön betalar för det och den som främjar miljön premieras. I ett sådant system kan marknaden avgöra var och hur varor, inklusive livsmedel, ska produceras och säljas. Vi är dock övertygade om att värdet av det svenska jordbruket består, dels genom att det genom ökad 3860
konkurrenskraft fortsätter att vara en viktig del av livsmedelsförsörjningen i sin egen rätt, och dels genom de övriga värden det tillför samhället. CUF anser dock att den offentliga sektorn inte bör upphandla animaliska varor som producerats under sämre djurskydd än vad svensk lag föreskriver. Har staten lagfäst vissa djurskyddsregler är det rimligt att det offentliga betalar för det mervärdet.

3865 Gällande arbetet med att minska näringsläckage och användandet av bekämpningsmedel bör tonvikten ligga på hur detta kan minska genom tekniska lösningar och växtförädling, istället för att framhäva ekologiskt jordbruk kontra konventionellt. Detta bör också spegla målen i statliga och regionala livsmedelsstrategier.

3870 Åkermark i Sverige och EU försvinner i dag i en skrämmande hög takt. CUF anser att den obrukade åkermark som finns i unionen bör kunna tas i anspråk för odling av energigrödor, istället för att planteras igen eller bebyggas. Produktion av energigrödor konkurrerar i dag knappast med matproduktionen, men kan snabbt ställas om till matproduktion om behovet skulle uppstå. EU:s och Sveriges energipolitik ska inte försvåra detta. Däremot bör inte åkermark planteras igen med energiskog som gör ett återställande alltför komplicerat. CUF 3875
anser av den anledningen att man inte ska kunna få bidrag för energiskog med längre omloppstid från plantering till avverkning än tio år.

7.7.3 Jordbruksstöd

Vi ser inte jordbruksstöd som förenliga med CUF:s idealsamhälle. Direkta branschstöd snedvrider marknaden och protektionism drabbar alltid de fattigaste i världen samt

3880 missgynnar marknadsens naturliga utveckling, därför måste produktionssubventionerna på sikt
fasas ut. Vi måste dock i den processen vara medvetna om att vi, i Europa och inte minst i
Sverige, har byggt upp ett stort beroende av stödssystemen. Därför måste vi handla med
försiktighet i hur och när vi avskaffar dessa, gå fram och låta det gå hand i hand med en stärkt
konkurrenskraft. Vad gäller miljöfrämjande och miljöbevarande åtgärder ser vi dock att det i
3885 många fall är en kostnad som faller på de gröna näringarna genom det allmännas vilja att
bevara en god miljö och en biologisk mångfald. Eftersom det är rimligt att den viljan består
är det också rimligt att någon typ av ersättningar eller miljöstöd också gör det.

7.7.4 Växtförädling och GMO

För att bemöta framtidens miljömässiga och ekonomiska utmaningar så behövs alltså
3890 innovation. Därför vill vi främja forskning på grön produktion och uppmuntrar till exempel
växtförädling, GMO-grödor och dylikt då det minskar behovet av bekämpningsmedel och
risken för näringsläckage. Således verkar CUF för att tillåta användning av och forskning på
GMO-grödor med reservation för att dessa inte ska få patenteras på ett ansvarslost vis.

7.7.5 Externaliteter

3895 Vissa globala miljöproblem kan lösas genom att formalisera ett ansvarsfullt ägandeskap.
Detta bemöter problematiken med att negativa externa effekter, så kallade externaliteter,
bekostas av det allmänna. Givetvis finns det svårigheter med att beräkna externaliteter och
definiera dess ägandeskap. Trots detta anser CUF att det är ett av de mest effektiva sätten att
skapa ekonomiska incitament för omsorgsfullt ägande, för att bevara jordens resurser och
3900 naturtillgångar.

7.8 Expropriation

CUF anser att det offentliga, vid expropriation av privat egendom, bör bli skyldig att ersätta
markägaren årligen genom ett arrende om det gäller intrång som går att återställa. Ett
exempel på ett sådant intrång är införandet av ett naturreservat på markägarens egendom. När
3905 det gäller oåterkalleliga intrång, som t.ex. byggandet av vägar och järnvägar, ska man ersätta
markägaren med värdet på motsvarande egendom plus 50 procent. Expropriationsrätten bör
endast omfatta sådant som har ytterst stor betydelse för allmännyttan.

CUF anser att äganderätten är den kanske mest grundläggande rättigheten för en individ.
Domstolar ska garantera individens rättigheter även gentemot stater, och särskilt när det
3910 gäller så grava kränkningar av äganderätten som expropriation. Därför borde individen ha rätt
att pröva det i domstol.

8. Internationell politik

3915 CUF:s vision är en friare värld där så mycket makt som möjligt ligger så nära den enskilda människan som möjligt och där mänskliga rättigheter på riktigt garanteras. Vår värld är också en värld där människor inte begränsas av gränser och krav på visum. Alla människor ska kunna röra sig fritt.

3920 CUF menar att vägen till en bättre värld går via möjligheten för människor och varor att röra sig obehindrat över nationsgränser. Ökad fri rörlighet och frihandel skulle fortsätta den snabba minskningen av fattigdom och misär i världen.

3925 För att flytta makten till människan är fria val och demokratiska rättigheter nödvändiga. Demokrati går dock inte att påtvinga människor ovanifrån, utan är avhängigt en kombination av utbildningsnivå, effektiva mekanismer för att lösa gruppkonflikter och förtroende människor emellan. Ett vitalt civilt samhälle är en förutsättning för att det ska kunna växa fram. För att kunna skapa rättvisare förhållanden mellan världens länder måste alla världsmedborgare få tillgång till mat, utbildning och handel. Kvinnors utbildning är i dagsläget särskilt prioriterad för att förbättra förhållandena för barn, samt för att öka kvinnors – och därmed familjernas – självständighet.

3930 Världen står inför flera gemensamma utmaningar, kanske främst den globala uppvärmningen. Multilaterala frågor kräver multilaterala lösningar. Miljö- och migrationsfrågorna kan inte lösas i ett land, utan måste lösas gemensamt och kräver därför globala arenor. Här måste frihet och mänskliga rättigheter världen över stå i centrum. För att nå dit måste FN och EU omstruktureras. Det är direkt olämpligt att förtryckande stater kan blockera viktiga beslut och insatser. Vi måste gemensamt snabbt kunna ingripa när stater begår övergrepp mot sin egen befolkning. Därför är ibland militära insatser nödvändiga.

3940 Under 2010-talet har situationen på många håll i världen varit orolig, på ett sätt som har varit livshotande eller dödligt för miljontals människor. Migrationsströmmarna i världen är större än på länge, och Sverige ska självklart stå öppet mot omvärlden. Samtidigt ska vi komma ihåg att mycket också utvecklas till det bättre, att vi uppnått flera av millenniemålen, att fattigdomen sjunker snabbt och att allt fler barn och ungdomar går i skolan. Vi är övertygade om att mer rörlighet av människor och varor är essentiellt för att den utvecklingen skall fortsätta.

8.1 Internationell handel

Sveriges, liksom världens, ekonomi och utveckling är beroende av internationell handel.

3945 Både i och med EU-samarbetet, som ger våra företag möjligheten att nå nästan alla Europas marknader, men även genom vår långa historia av stark export och import, och de många stora internationella företag vi har. Till stor del är detta varför vi hållit goda internationella relationer under en så lång tid.

3950 I en global ekonomi där vi kommit andra länder närmre än någonsin, både ekonomiskt och i övrigt, så är det viktigt att Sverige har ett ekonomiskt system som tar internationella företag och svensk export i beaktande. Världens välfärd byggs på globalisering.

8.1.1 Frihandel, globalisering och handelsavtal

3955 En grund i en liberal, globaliserad värld är den internationella frihandeln. Frihandeln ger människor i utvecklingsländer chansen att handla och producera tillsammans med rikare länder, vilket gör att utvecklingsländerna bygger upp starkare ekonomier, där fler får chans till arbete, klassresor och ett bättre liv.

3960 Frihandel är det snabbaste och effektivaste sättet att minska fattigdom. Med de erfarenheter vi har i dag kan vi konstatera att fattigdomen aldrig kommer att kunna bekämpas utan öppna gränser och goda förutsättningar att bedriva handel. De länder som lyft sig ur fattigdom till välstånd har gemensamt att de blivit rikare genom att handla med andra. CUF är för frihandel utan subventioner och tullar. Det är därför viktigt att generella subventioner av jordbruksprodukter slopas och att andra handelshinder också rivs. Alla länder måste kunna agera på den globala marknaden.

3965 Ditt frihandeln inte når är biståndet en viktig del. Biståndet måste emellertid i högre grad inriktas på hjälp till självhjälp och ha tydligare riktning. En stor del av biståndet i dag går tyvärr till ineffektiva och i många fall kontraproduktiva projekt med otydliga mål. CUF anser att det är viktigare att ha ett välriktat och effektivt bistånd än ett generöst bistånd som slösas bort. Vi anser även att skulderna som utvecklingsländer har till de rika delarna av världen ska avskrivas.

3970 Frihandeln upprätthålls med internationella handelsavtal. På grund av detta står CUF positiva till handelsavtal likt CETA, samt verkar för ett införande av TTIP.

När protektionismen växer sig allt starkare är det viktigare än någonsin att vi står upp för frihandeln och handelsavtalen. CUF anser att byggandet av en rikare värld och starkare ekonomier byggs på handelsavtal och internationella samarbeten.

3975 **8.1.2 Tullar**

Många nationer använder tullavgifter som ett merkantilistiskt sätt att främja de nationella företagens internationella handel, men samtidigt skydda dessa från internationell konkurrens. Flertalet ekonomer har genom tiderna bevisat att detta inte funkar och i slutändan missgynnar nationens egna företag och utvecklingen i landet.

3980 Att använda sig av tullavgifter är ett föråldrat sätt att skydda företag från konkurrens och skadar marknadens naturliga utveckling. CUF anser därför att Sverige bör avskaffa tullavgifterna helt.

8.1.3 Ekologiska och sociala ramar för handel

3985 Handeln måste dock bedrivas med ekologiska och sociala ramar. Alla verksamheter bör bära sina egna kostnader, och det gäller i allra högsta grad transporter. Därför vill vi att ett system med global koldioxidskatt införs. Lika viktigt är att de mänskliga rättigheterna respekteras vid produktionen. Rätten att organisera sig måste finnas och vidriga förhållanden på arbetsplatserna motverkas. Barnarbete, som nästan alltid är en följd av fattigdom understryker vikten av att fattigdomsbekämpningen fortgår. Genom ökat välstånd kan fler barn ges
3990 möjlighet till skolgång. Globaliseringen ställer allt högre krav på att det civila samhället är aktivt och arbetar med individens rätt som grund.

8.2 Folkrätten

Folkrätten är det enda system vi har som reglerar förhållandet mellan stater. Tyvärr visar den
3995 brister när det kommer till konflikterna i Darfur; eller i det forna Jugoslavien, där folkmord begåtts men ingen agerade förutom USA – som då bröt mot folkrätten. CUF anser att det var rätt av USA att intervensera och stoppa folkmordet på Balkan. Folkrätten bör därför ombildas till att bli just en folkens rätt. Den måste sätta FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna i centrum. Ingen regim eller ledare har rätt att förgripa sig på sin befolkning.

4000 Rätten till självständighet måste utgå från ett folks vilja att bli självständiga, därtill kommer legitima krav på ett geografiskt definierat område, ett fungerande styre och avsaknaden av mer legitima anspråkstagare på samma område. För att skydda minoriteter från förtryck och förföljelse kan självständighet vara ett alternativ.

När länder och regimer förtrycker sin befolkning har omvärlden ett ansvar att agera. Strategiska, breda och välplanerade militära interventioner handlar om internationell
4005 solidaritet och att stå upp för människors rättigheter i andra länder. CUF menar att militära insatser bör gå genom internationella samfund såsom Nato och FN. Bred uppslutning och

planering inför olika insatser minimerar risken för ostrategiskt utformade eller förhastade interventioner.

4010 CUF menar att det finns stora risker med att västvärlden i dag lämnar nästan all militär intervention till USA. Dels innebär det att amerikanska inrikespolitiska förändringar snabbt kan påverka omvärlden kraftigt. Det skapar sämre långsiktighet och stabilitet i världen. Det innebär också att USA, ensamma, får väldigt mycket inflytande över världspolitiken, och att rollen som världspolis cementeras av andra länders passivitet. CUF menar att resten av världen inte kan förlita sig på USA:s status som världspolis, och att fler länder måste ta större ansvar för världssäkerheten.

4020 Världens länder har undertecknat många viktiga överenskommelser. I de flesta fall är det viktigt att världens länder kan sluta upp bakom dessa. En av de viktigaste överenskommelserna är Barnkonventionen som tydliggör vilka grundläggande fri- och rättigheter som världens barn ska garanteras. CUF kräver att de stater som ej ännu skrivit under och ratificerat den snarast gör det. Dock ska CUF verka för att barns rättigheter världen över ska garanteras, oavsett vilka dokument ett lands ledare har undertecknat eller ratificerat.

4025 CUF kräver också att alla länder snarast ansluter sig till Ottawakonventionen om förbud mot personminor. CUF anser också att den part i en konflikt som spridit minor, i de fall det är möjligt att fastställa, ska vara med och betala röjningskostnaderna. Samma sak ska gälla för ej exploderad ammunition via till exempel klusterbomber. Sverige bör under internationell ledning delta i röjningsinsatser världen över.

4030 Eftersom vi anser att internationella överenskommelser och konventioner som ratificerats ska följas behöver vi också kunna hota med sanktioner när de inte följs. Då är exempelvis institutioner som Europadomstolen för mänskliga rättigheter ett viktigt instrument. Då Ryssland vägrar ratificera Protokoll 14 och inte heller implementerar Protokoll 6 gällande Europadomstolen lamslås tyvärr domstolens arbete. Detta är inte acceptabelt.

4035 Den internationella brottmålsdomstolen, ICC, måste kunna verka med full kraft. Det är därför viktigt att länder som inte ratificerat fördraget, påverkas att acceptera domstolens juridiska kraft. ICC ska döma enskilda individer som gjort sig skyldiga till brott mot krigets lagar, brott mot mänskligheten och folkmord. Den internationella domstolen i Haag, som ger rekommendationer i tvister mellan stater, ska få större slagkraft genom att den får ett tydligare juridiskt mandat att avgöra tvister och fördöma stater som brutit mot folkrätten.

4040 Sverige ska inte medverka till att mänskliga rättigheter kränks. Därför är bruket av så kallade ”diplomatiska garantier” i grunden oacceptabelt vid avvisningsärenden. Med länder vars regimer är kapabla att följa de mänskliga rättigheterna bör långsiktiga avtal slutas. Om det är aktuellt med avvisning till ett land där regimen gjort sig skyldig till eller kan misstänkas för brott mot de mänskliga rättigheterna ska avvisningen inte verkställas. CUF vill också verka för att Sverige tar ställning mot diplomatiska garantier och aktivt arbetar för att sådana inte ska användas.

4045 **8.3 Terror och hot mot medborgarna**

Terror tar sig olika uttryck, såväl enskilda organisationer som stater kan bedriva sådan verksamhet. Terror i alla dess former måste bekämpas, dock är terror som metod svår att hantera på grund av att den ofta utförs av nätverk som verkar i det fördolda.

4050 Terrorgruppernas grogrund måste motverkas. För att motverka rekrytering till terrorgrupper måste fattigdomen bekämpas. Respekten mellan religioner och kulturer har vi alla ansvar för att bidra till. Men framförallt måste spridandet av demokrati, mänskliga rättigheter och marknadsekonomi fortgå om terrorismen ska kunna motverkas.

4055 Rädslan för terroraktioner och arbetet mot terror får aldrig sätta grundläggande mänskliga fri- och rättigheter ur spel. I själva verket kan följderna av sådana reformer bli en minskad respekt för de demokratiska institutionerna och en ökad grogrund för terrorism. En internationell domstol med sanktionsmöjligheter kan vara ett sätt att komma till rätta med statsterrorism.

Demokratiska länder och organisationer måste samverka för att stödja demokratiska grupperingar i diktaturer, vi får inte vända förtryckta folk ryggen utan i stället försöka bedriva handel och skapa kontaktmöjligheter.

4060 **8.4 Miljö och klimat**

Fattigdomsbekämpning är essentiellt för byggandet av en fredlig värld. Där blir miljöarbetet ett viktigt instrument. En dålig miljö förstör de grundläggande möjligheterna för jordbruk och matförsörjning.

4065 En övervägande majoritet av världens klimatforskare anser att klimatförändringarna är en realitet. De som drabbas hårdast är de som bor i världens fattigaste länder men även industrialiserade länder har fått uppleva konsekvenserna av den globala uppvärmningen. Ett bindande multilateralt avtal, såsom Kyotoprotokollet är nödvändigt för det fortsatta arbetet. Kyotoprotokollet löper ut 2012 och världssamfundet har ännu inte lyckats enas om en ny

överenskommelse eller en förlängning av Kyotoprotokollet. Utsläppen av växthusgaser
4070 påverkar klimatet oavsett var på jorden det sker. Inget land kan lösa klimatproblemen på egen
hand. Därför krävs ett internationellt samarbete för att minska utsläppen och förhindra
allvarliga konsekvenser av klimatförändringarna. Att enas om ett nytt bindande dokument är
både tidskrävande och orealistiskt med tanke på ländernas olika intressen. CUF vill se ett
Sverige som fortsatt föregår med ett gott exempel och leder klimatfrågan på global nivå.
4075 Sverige ska arbeta för att minska sin negativa klimatpåverkan och delta aktivt i de
internationella klimatförhandlingarna. Sverige ska också pressa länder med stora utsläpp av
koldioxid såsom USA, Norge, Indien och Kina. Likaså ska Sverige driva på för att världens
länder ska höja sina mål om begränsningar i sina utsläpp och försäkra att ländernas insatser
går att följa upp genom ett transparent rapporteringssystem. För att stärka vår röst, krävs det
4080 att vi tar hjälp av EU. Tillsammans med EU och FN ska Sverige ta sitt ansvar och aktivt bidra
till att diskussionerna fortsätter. Kyotoprotokollet var ett steg på vägen för att ta itu med
klimatfrågan på global nivå, men det räcker inte. Fler steg måste tas, men då måste både
Sverige, EU och FN ta sitt ansvar och aktivt bidra till att diskussionerna fortsätter.

Rent färskvatten ska vara en grundläggande mänsklig rättighet, en rättighet som ska komma
4085 alla till del, därför motsätter CUF sig alla regleringar som innebär att vattnet inte kommer de
allra fattigaste till del. Sverige och EU ska dra tillbaka de krav som ställs på privatisering av
vattensektorn inom ramen för GATS-avtalet om detta innebär att färskvattenförsörjningen för
de fattigaste stryps.

8.5 Situationen i världen

4090 Ett stort antal av de konflikter som rasar runtom i världen är djupt rotade och svåra att hejda.
Ändå har världen under de senaste hundra åren blivit fredligare och mer demokratisk. Vi ser
en fortsatt positiv utveckling. Men trots att framtiden i det avseendet kan betecknas som ljus
finns det ännu problem som världssamfundet måste ta itu med. Det är sällan enkelt, men att
en lösning är svår att finna får inte bli ett argument för att vara passiv. FN, EU och andra
4095 aktörer måste ta sitt ansvar.

CUF vill självfallet se fredliga och demokratiska lösningar på alla konflikter. Liksom vi
också vill se att utvecklingen går mot liberalisering och ökad öppenhet. I praktiken måste
dock det primära målet vara att trygga säkerheten och undvika storskaliga konflikter, varför
militära insatser ibland kan vara nödvändiga.

4100 I krig, konflikter och oroligheter råkar ofta kvinnor, barn och HBTQ+-personer mycket illa ut. CUF anser att det är av högsta vikt att kvinnors, barns och HBTQ+-personers livsvillkor, förutsättningar och perspektiv ses som en viktig och naturlig del av de frågor som rör fred, krig och säkerhet.

4105 Mänskliga rättigheter kan aldrig tas för givet. Världssamfundet kommer alltid behöva vara på sin vakt för att försvara dessa. I dag finns stora utmaningar att övervinna för att de mänskliga rättigheterna ska kunna bli en självklarhet för alla människor. Ständigt uppstår nya konflikter och situationer som kräver insatser för att skydda dessa. De allt vanligare inomstatliga konflikterna och det sexuella våldet är två exempel på detta. CUF är extremt kritiska till tendenser till kärnvapenupprustning som vissa länder visar upp. Sverige måste ta en aktiv roll
4110 i nedrustningsprocessen.

8.6 Internationell hälsa

CUF menar att internationell hälsa är en fråga om både mänskliga rättigheter och uppbyggnaden av länders samhällsstruktur. Avsaknaden av fungerande sjukvård, vattenförsörjning och sanitetsystem i många delar av världen drabbar framförallt kvinnor,
4115 barn och äldre. För att säkerställa att människor får dragliga levnadsförhållanden är därför den internationella hälsan helt väsentlig att prioritera.

Att höja den sanitära standarden och tillgången till rent vatten i världens utvecklingsländer är en helt avgörande förutsättning för den internationella hälsan. Det bidrar till att minska smittospridningen av allvarliga sjukdomar och infektioner, kunna ge människor en säker vård
4120 i rena miljöer och snabbt bygga upp sjukvårdssystem i instabila områden.

Tillgången till läkemedel och medicin i utvecklingsländer behöver också förbättras genom att och förenkla och utveckla läkemedelshandeln med resten av världen. Genom ökad handel inkluderas utvecklingsländerna i den internationella ekonomin men får samtidigt ökad tillgång till befintliga läkemedel. Det främjar ländernas ekonomiska utveckling för att
4125 långsiktigt bland annat, kunna bygga upp egna läkemedelsindustrier.

CUF vill att frågan om superresistens får betydligt mer uppmärksamhet. Såväl EU som globala samarbetsorgan behöver ta frågan om både antibiotikaresistens och annan läkemedelsresistens på allvar. CUF vill skärpa och utöka de globala målen om superresistens, samt ytterligare vässa EU-lagstiftning mot bland annat utfodring av djur med antibiotika.
4130 Befintlig lagstiftning måste också beivras. Rimligtvis kan EU dra in regionstöd till länder och regioner som inte följer den lagstiftning som finns. CUF vill också att informationen kring

antibiotikaresistens förbättras så att den når fler människor, både nationellt men också globalt.

4135 CUF menar också att i slutändan är det helt avgörande att stoppa klimatförändringarna för att skapa bättre internationell hälsa. När vattnet blir varmare trivs både till exempel kolerabakterier och malariamyggor bättre, och vi ser bland annat att kolera och malaria sprider sig i områden där sjukdomarna inte funnits tidigare. Att stoppa klimatförändringarna är att minska sjukdomar och bakteriers spridning, och därmed ge fler människor förutsättningar för en bättre hälsa.

4140 **8.7 Bistånd**

Sveriges biståndsmål på en procent har i backspeglin inte vart produktivt. Mer energi har slösats på att bränna de pengar man fått tilldelat än att utveckla effektiva strategier för att minska fattigdomen. Sveriges biståndsmål bör vara relaterat till praktiska effekter på fattigdomsbekämpning snarare än mängden resurser. Sverige måste agera internationellt för att övriga i-länder ska öka sitt internationella biståndsarbete. CUF anser att Sverige behöver omstrukturera sitt bistånd och satsa mer på direkta riktade miljöbistånd och bistånd som syftar till att ge hjälp till självhjälp.

8.7.1 Utvecklingsbistånd

4150 CUF menar att biståndet ska inriktas mot hållbar utveckling och i första hand gå till att stödja lokala behov istället för direkt till nationer. Det handlar om att investera i det sociala kapitalet i mottagarländerna. Utbildning av barn och ungdomar, både flickor och pojkar ska vara i fokus. Utbildning kan ges både i den formella skolan och genom frivilligorganisationernas icke-formella utbildning. Det är också viktigt att prioritera hälsofrågorna. Det är inte rimligt att över 90 procent av biståndet ges i form av bundna resurser där mottagarlandet får köpa varor från biståndsgivarlandets företag.

4160 Det bistånd som ges direkt till nationerna ska i första hand användas för att bygga upp administrativa och politiska system, och stimulera så kallad "good governance". Med good governance menas ett demokratiskt styrelseskick med insyn i den offentliga makten, skydd och respekt för mänskliga rättigheter, oberoende massmedier och en fungerande rättsäkerhet. Bistånd ska också kunna användas för att bygga upp infrastruktur och grundläggande samhällsservice.

När det kommer till Försvarmaktens internationella insatser kan man inte bortse ifrån att många av dem bör koordineras med de biståndsinsatser som den svenska staten står för.

4165 Fredsbevarande styrkor kan i många fall ses som en inledande biståndsinsats. De bör dock fortsättningsvis vara två separata budgetar för att undvika att pengar till civilt bistånd används vid militära insatser.

4170 Det är viktigt att stödja uppbyggandet av det civila samhället. Också kunskapsbistånd, framförallt riktat till unga och kvinnor, är en avgörande faktor i ett lands uppbyggnad. CUF menar också att krisbiståndet måste samordnas på ett effektivare sätt av FN och andra organisationer som administrerar det multilaterala biståndet. Sverige måste ha en god beredskap för att kunna omprioritera insatser till krishärddar. Vi måste agera inom EU för att unionens bistånd används i enlighet med ovanstående mål.

4175 En del av det svenska biståndet vill vi låta enskilda människor styra över. Genom att göra det skattefritt att ge gåvor till biståndsorganisationer och projekt ökar vi det folkliga inflytandet över biståndet. Dock måste även denna del av biståndet syfta till att stödja demokratisk och hållbar utveckling.

8.7.2 Humanitärt bistånd

4180 AIDS-epidemin i de fattiga delarna av världen är mycket alarmerande, dels på grund av sjukdomen i sig, dels på grund av de problem som skapas när stora delar av den arbetsföra befolkningen dör i sjukdomen. För att vi ska kunna bekämpa fattigdom i världen krävs därför kraftfulla insatser för att stoppa spridningen av HIV/AIDS-smittan.

Att ge matbistånd bör anses som en sista utväg och endast ges till länder i en akut kris, för att inte slå ut den lokala livsmedelsmarknaden. I de fall matbistånd anses nödvändigt bör man se över ifall maten ska kunna köpas in från det drabbade landet.

4185 8.8 EU-politik

4190 Gränser är ett begrepp som skapat splittring vid otaliga tillfällen. Att gränser suddas ut genom mänskliga kontakter och handel är viktigt för att ena människor och förhindra motsättningar. EU är ett tydligt exempel där man genom fri handel och dialog lyckats ena forna fiender till enighet kring en fredlig utveckling. EU kan bli ett gott exempel i världshistorien. Men det kräver större insikter om de behov som finns i exempelvis tredje världen. Tendenser till att EU sätter upp murar mot omvärlden måste stoppas. Frihandel bygger inte bara på att vi kan handla med tredje världen, utan att tredje världen också kan handla med oss.

8.8.1 EU:s miljöpolitik

4195 Europa står inför en rad miljöproblem. Det rör allt från gifter och klimat till havsmiljö och bevarande av ekosystem. Miljöpolitiken är en av de områden där samarbete mellan europeiska länder är som viktigast. I en rad av dessa olika områden behöver EU flytta fram sina positioner.

Omställningen till ett Europa som är kretsloppsanpassat och fritt från fossila bränslen ska vara målet för den gemensamma politiken. Den gemensamma miljölagstiftningen på EU-nivå bör innehålla både stränga regler och omfattande miljöskatter. På så vis kan så kallad miljödumpning (möjligheter för enskilda länder att genom lägre miljökrav locka till sig företag) förhindras. EU har goda möjligheter att ta ledningen när det kommer till att producera ny miljövänlig teknik, EU bör i stor utsträckning främja forskning och utveckling som syftar till att förbättra miljön.

Inom EU skapas med hjälp av handel med utsläppsrätter de drivkrafter som behövs för att det ska vara lönsamt att vara miljövänlig. Tyvärr är utsläppsrätterna fortfarande alldeles för billiga och omfattar för få branscher.

Politikens uppgift måste vara att rejält minska antalet utsläppsrätter, så att priset kan komma upp från dagens låga nivå. Då kommer också överväganden om investeringar i miljövänlig teknik snart att bli mer attraktivt än att köpa fler utsläppsrätter. I dag delas en stor del av utsläppsrätterna ut, vilket ger utrymme för godtycklighet från dem som ansvarar för detta. För att säkerställa att marknadspris verkligen sätts på utsläppsrätterna bör de istället auktioneras ut.

4215 Ökat samarbete på miljöområdet möjliggör också mer effektiva åtgärder, pengar kan användas där de kan minska utsläppen som mest. Det kan till exempel handla om att gemensamt begränsa användandet av kolkraft i EU.

EU måste också ta på sig rollen som miljöns väktare i internationella sammanhang. Inom ramen för FN, WTO, IMF och Världsbanken kan EU vara starkt pådrivande i arbetet för att skärpa och utvidga internationella miljökonventioner och bidra till kraftfullare miljölagstiftning i hela världen. EU är den enda aktör som kan sätta press på USA i miljöfrågorna. Denna ställning måste utnyttjas.

4220 EU har ett stort ansvar i att begränsa antibiotikaanvändningen inom EU. Den ansvarslösa användningen av antibiotika för djur som sker i många länder kan endast begränsas genom

4225 tvingande krav på begränsningar från EU. På så vis minskar risken för antibiotikaresistens samtidigt som kraven på den gemensamma marknaden blir mer likformiga och rättvisa.

8.8.2 EU:s migrationspolitik

En av de viktigare principerna för EU är den om de fria rörligheterna som fastslogs i Romfördraget. Genom att varor, tjänster, kapital, och arbete kan röra sig fritt inom EU skapas
4230 förutsättningar för ett gott handelsutbyte mellan invånarna i de olika medlemsstaterna. En ökad öppenhet är en förutsättning för att samarbetet ska överleva på sikt. Att människor får röra sig fritt inom EU är fantastiskt, men inte tillräckligt. Visionen om fri invandring måste gälla hela EU även om det kommer ta tid att ta sig dit, det måste ske hand i hand med ett ökat kulturellt utbyte. Ett enkelt sätt att öka rörligheten av människor mellan nationer är att
4235 avskaffa krav på visum vid inträde i ett land, vi vill därför se att krav på visum för att besöka EU även för medborgare i länder utanför EU avskaffas i största möjliga utsträckning.

Ett steg för att öka den fria rörligheten är att arbeta för att införa ID-kort som gäller internationellt, även utanför EU. Det finns också ett värde av att man genom en svensk e-legitimation kan sköta ärenden med myndigheter och företag i andra 204 EU-länder. Detta
4240 innebär att EU bör se till att de olika systemen med exempelvis e-legitimation är kompatibla med varandra för att skaffa skattsedlar, tillstånd och andra myndighetskontakter.

Den del av den fria rörligheten som är mest eftersatt är arbetskraftsutbytet mellan länderna. Detta utbyte kommer med stor sannolikhet att öka, någonting som CUF ser mycket positivt på. EU måste arbeta aktivt för att skapa bättre förutsättningar för en sådan rörlighet. Sverige
4245 är inte ensamt om att, i framtiden, drabbas av arbetskraftsbrist, utan stora delar av EU är i samma situation. Det kommer innebära en konkurrens om arbetskraften, både när det gäller EU-medborgare och den arbetskraft som kommer från länder utanför unionen. Det är därför viktigt att öppna för fri rörlighet av arbetskraft från hela världen och inte bara inom EU-området.

4250 8.8.3 EU:s handelspolitik

Fri handel av varor och tjänster är avgörande för vårt välstånd. Det långsiktiga målet måste vara att alla handelshinder ska avskaffas. För det mesta så rivs handelshinder genom avtal mellan länder. Dessa avtal är omfattande, tekniska och tar lång tid att få till stånd. Fördelen att tillsammans med andra länder gemensamt förhandla om handelsavtal har alltså stora
4255 fördelar. EU har i dag olika typer av frihandelsavtal med en rad olika länder. Dessa avtal som Sverige i dag nyttjar hade ej kunnat förhandlats fram utan EU.

Ett problem vid handel är de olika ländernas regler och skatter. För att marknaden ska fungera och för att vi ska skapa ett Europa som gynnar både företagare och konsumenter, krävs tydliga och gemensamma spelregler.

- 4260 Förbättrat välstånd för alla européer uppnås främst genom att utveckla och värna de fyra friheterna i EU för att rörlighet av varor, tjänster, personer och kapital. Den uppdatering av utstationeringsdirektivet som gått igenom i EU är olycklig eftersom de nya reglerna innebär ökade kostnader och regelbörda för företagen och dess anställda. En väl fungerande inre
- 4265 marknad kräver så tydliga och tillåtande regler som möjligt. Sveriges framtid består inte i att motverka konkurrens från andra EU-länder. Istället måste vi göra allt vi kan för att kunna hantera de konkurrensvillkor en friare värld obevekligen kommer att ställa på oss.

- Den fria handeln får inte bara begränsas till EU, utan måste utvidgas och omfatta hela vår omvärld. För att riva murarna mot omvärlden måste EU:s handelshinder successivt monteras ned. Detta gäller både direkta hinder i form av tullar men även indirekta hinder i form av
- 4270 subventioner. På sikt kommer detta främja både EU och övriga länder, inte minst afrikanska länder som har en stor potential att exportera jordbruksprodukter men som stängs ute till följd av EU:s handelshinder. Världshandelsorganisationen, WTO, som reglerar handeln måste avveckla de regler som skyddar de rika ländernas marknader och kräver öppna marknader för I-ländernas företag i u-länderna. Handelspolitiken från EU:s sida ska inte vara
- 4275 protektionistisk, utan präglas av öppenhet, solidaritet och frihandel. EU bör också driva en avgränsning av vilka områden som ska omfattas av WTO:s regelverk.

8.8.4 Den gemensamma jordbrukspolitiken – CAP

- CUF:s strävan efter frihandel innebär att vi vill fasa ut EU:s jordbruksstöd. EU behöver dock en gemensam jordbrukspolitik för att enskilda länder inom EU inte ska införa varianter av
- 4280 stöd och låta bli att förbättra sin djurvård. En sådan utveckling skulle både slå hårt mot svenskt jordbruk och vara negativt för djurvälståndet. CUF vill alltså att Common Agricultural Policy (CAP), EU:s gemensamma jordbrukspolitik, ska finnas kvar men i en annan form. Fram till dess att jordbruksstödet inom CAP har fasats ut behöver de stöd som finns vara neutrala till produktionsmetoder - exempelvis ska stödrätten för åkermark inte vara
- 4285 högre än den för betesmark.

Även efter det att jordbruksstödet fasats ut finns det ett behov för länder, däribland Sverige, att betala ut ersättningar för rent miljövårdande åtgärder. För att förhindra att nationella produktionsstöd ska kunna utmålas som sådana är det önskvärt att även i framtiden låta vissa sådana ersättningsmöjligheter rymmas inom den gemensamma politiken.

4290 **8.8.5 EU:s gränsöverskridande brottsbekämpning**

Strävan i det rättsliga samarbetet är att skapa frihet, trygghet och rättvisa för EU-medborgare då de nationella gränserna får mindre betydelse. För att alla ska kunna känna trygghet måste satsningar göras för att stärka det brottsförebyggande arbetet och minska brottsligheten.

Förutsättningarna att lyckas med detta blir bättre genom samarbete, exempelvis genom att få
4295 till stånd fungerande polissamarbete och straffrättsligt samarbete, samt genom att förebygga och bekämpa rasism och främlingsfientlighet. Vidare krävs ett erkännande av varandras rättssystem, ett så kallat ömsesidigt erkännande. Man kan då inom EU behålla de nationella lagar som finns men erkänna varandras system så att man kan samarbeta fullt ut. Tyskland kan exempelvis erkänna det svenska rättssystemet och därmed acceptera att svenska åtal och
4300 ingripanden drabbar tyska medborgare i Sverige och vice versa. Ett sådant samarbete måste präglas av tydlig information så att varje unionsmedborgare ska kunna känna sig säker på att man kommer hanteras på ett civiliserat och rättssäkert sätt, oavsett i vilket medlemsland hen befinner sig.

Den senaste tiden har vi fått bevittna exempel på fruktansvärda terrordåd runt om i Europa
4305 och världen. Fördjupat samarbete inom EU är en förutsättning för att möta de hot som EU står inför. CUF ser här positivt på ökade skyldigheter gentemot andra EU-länder att bistå med hjälp för att bekämpa brott.

Tvångsåtgärder ska endast få utföras av berörda nationella myndigheter. Alla Europols och Eurojusts operativa insatser ska genomföras i samverkan och samförstånd i det, eller de,
4310 medlemsländer som berörs. Polis- och åklagarsamarbetet inom unionen ska syfta till att förebygga och bekämpa brottslighet vare sig denna är organiserad eller inte. Det är dock särskilt viktigt att samarbeta kring gränsöverskridande brottslighet, där trafficking, narkotikahandel, vapensmuggling, terrorism och miljöbrott är de mest akuta områdena.

8.8.6 EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik

4315 CUF anser att det territoriella försvaret är ett av de områden där det finns stora fördelar med att utveckla samarbetet på EU-nivå. På sikt är det önskvärt att de medlemsländerna som vill fördjupar samarbetet ytterligare när det kommer till försvars- och säkerhetspolitik. Det militära samarbetet mellan EU:s medlemsländer bör stärkas men det bör göras med medlemsstaterna olika förutsättningar i åtanke. EU har inrättat särskilda samordnade
4320 insatsförband som är redo på att FN:s mandat genomföra fredsinsatser utanför EU:s gränser. De bör dessutom övergå till att bli en stående Europeisk insatsstyrka och, inte som i dag, skötas i ett rullande schema av de enskilda medlemsländerna. Detta då det finns uppenbara problem med att de enskilda nationerna har ansvaret, bland annat eftersom tendensen varit att

4325 man gärna avvaktat med insatser för att skjuta över kostnaden för insatsen på nästa land i ordningen. Genom ett gemensamt ansvar kan kostnaderna delas rättvist och möjligheten att agera stärkas.

4330 Det är av yttersta vikt att EU når samsyn kring hur säkerhetsarbete bör ske på den internationella arenan. EU har en viktig uppgift i att stärka FN:s roll i det internationella fredsarbetet. Den utveckling vi ser i dag där internationella fredsinsatser sätts in utan FN-mandat är beklaglig. Vi ska ha som mål att militära insatser genomförs med FN:s godkännande, och på denna punkt måste EU stå enade och starka. FN måste leva upp till principen om ”responsibility to protect”. Vi ställer oss dock positiva till insatser även utan FN-mandat när grova kränkningar av mänskliga rättigheter sker men FN visar sig oförmögna att hantera situationen.

4335 Alla övriga EU-länder förutom fyra är fullvärdiga medlemmar av Nato och samarbetet mellan Nato och Sverige är redan omfattande. CUF anser att Sverige bör ansöka om ett fullvärdigt Nato-medlemskap. Förutom större påverkansmöjligheter och ökad insyn vid internationella insatser kan det dels ge välbehövda kostnadsbesparingar inom försvaret, och framförallt garantera landets säkerhet och förmåga att leva upp till sina internationella åtaganden.

4340 Ett mer samordnat europeiskt försvar bör inte enbart fokusera på konventionell krigföring utan bör även kunna hantera på den moderna irreguljärkrigföringen vi i dag kan se på Krimhalvön och i Syd kinesiska havet. EU behöver även bygga upp en kapacitet för att kunna hantera cyberkrigföring. En cyberattack bör liknas vid en icke-fatal skärmytsling med en främmande makt. Det är ingen principiell skillnad på när en främmande makt bombar en bro eller orsakar en artificiell finanskris, båda skadar vital infrastruktur.

8.8.6 Europeisk bankunion

4350 CUF ser positivt på den bankunion som successivt utvecklas inom EU. Många europeiska, inklusive svenska banker verkar på en marknad som sträcker sig över många länder medan de regler som reglerar bankerna fortfarande i stor utsträckning beslutas på nationell nivå. En harmonisering av regelverken är nödvändig. Det handlar dels om att förhindra att enskilda länder ställer oproportionerligt höga krav på banker med säte i landet men även för att förhindra att vissa länder ställer för låga krav på banker vilket i sin tur riskerar drabba kunder och låntagare i andra länder.

8.9 Vapenexport

4355 CUF anser att Sverige måste börja föra en vapenpolitik som motsvarar svensk lagstiftning samt att vapen endast ska säljas till demokratier och framväxande demokratier. Undantagen måste bli färre och endast särskilda säkerhetspolitiska skäl kan föreligga för sådana. CUF efterlyser också ett utökat internationellt samarbete om vapenproduktionen inom Nato och andra försvarssamarbeten.

4360 **8.10 Rymden**

Rymden har alltid fascinerat människan och frågan om vi är ensamma i rymden eller om det finns mer liv har alltid sysselsatt såväl forskare som lekmän. Men forskningen kring rymden är också viktig för att lära oss mer om vårt ursprung och om hur jordens komplexa naturkrafter fungerar; t.ex. är fusionen som sker i stjärnor ett mycket intressant sätt att skapa

4365 energi på, om vi lyckas duplicera det. CUF anser att rymdforskningen måste fortsätta att få medel från statlig och mellanstatlig nivå för att kunna fortsätta att bedriva sina forskningsprojekt. Tillträdet till rymden måste vara fritt för att forskning ska kunna bedrivas så effektivt som möjligt och för att företag ska kunna etablera verksamhet såsom gruvnäring eller turism.

4370 Det är också av stor vikt att världssamfundet strävar efter att jordens konflikter hålls borta från rymden, så att den inte används för att placera ut t.ex. missilförsvar eller andra vapen i. Om denna strävan visar sig omöjlig bör Sverige, tillsammans med de länder som delar vår grundläggande syn på frihet och demokrati, dock se till att snabbt skaffa sig ett militärt övertag i rymden. Rymdforskningen kan i framtiden leda till att man finner lösningar på

4375 många stora problem, därför måste den få bedrivas ostört och gemensamt för fredliga ändamål.

8.11 FN

För att FN ska kunna fungera fullt ut och verkligen garantera mänskliga rättigheter världen över måste det också omstruktureras. Säkerhetsrådet ska inte ha några permanenta platser, ingen vetorätt ska finnas och beslut ska fattas med majoritet. Målet med samarbetet måste

4380 vara att individens rättigheter ställs över statens och att FN snabbt ska kunna ingripa i de fall då stater begår övergrepp gentemot sin befolkning.

Sverige ska arbeta tydligare för förbättring inom FN som organisation, och inte sitta tyst när diktaturer försöker försämra de mänskliga rättigheterna för att kunna fortsätta begå övergrepp

4385 på sina respektive folk.

FN:s råd för mänskliga rättigheter har kapats av diktaturer som ej respekterar de mänskliga rättigheterna, och därmed tappat all trovärdighet. CUF vill därför se en reform för att demokratisera rådet.

4390 Bilden som lärs ut om FN i svenska skolor är förlegad och behöver uppdateras. I en alltmer globaliserad och öppen värld är det viktigt att vi lär ut korrekt information, särskilt om en organisation som FN.

9. Infrastruktur och kommunikationer

4395 En av de viktigaste miljöfrågorna handlar om framtidens infrastruktur. Att skapa ett grönt transportsystem och en fossilfri fordonsflotta är en av de största miljöutmaningarna vi står inför. Kommunikationer och infrastruktur är själva blodomloppet i vårt samhälle, utan dem stannar Sverige. Människor behöver tåg som går i tid för att pendla till jobbet eller skolan, åkerinäringen bygger på välfungerande vägar samt stambanor - och produktionsindustrin behöver välfungerande transporter för att generera utveckling och arbetstillfällen.

4400 Sverige är ett stort och glesbefolkat land. En av statens kärnuppgifter är att säkerställa kvalitén på vägarna, goda spårförbindelser och hållbara flygkommunikationer i hela landet. Det är ingen nödvändighet att det är staten som ska äga och driva alla vägar och bannät men där andra lösningar inte är lönsamma är det offentligas uppgift att trygga infrastrukturen.

4405 Kommunikationer och infrastruktur kommer alltid att behöva finnas, vi kan inte fortsätta skapa jobb och tillväxt om tåget ska gå mer sällan eller bilen stå kvar i garaget. Ett miljövänligt transportsystem är grunden för en trovärdig klimatpolitik. CUF verkar för en grön omställning inom transportsektorn. Genom fossilfria drivmedel och klimatsmarta förbindelser utvecklar vi inte bara den svenska ekonomin utan blir även ett globalt föregångsland för att tillväxt och miljö kan gå hand i hand. En långsiktig infrastrukturpolitik
4410 är grunden för en sådan utveckling.

9.1 Finansiering av infrastruktur

4415 Transportsystemens ekonomi handlar om finansiering, förvaltning och beskattning av infrastruktur och kommunikationer. Det kan handla om allt från miljöskatter till finansiering av större infrastrukturprojekt och fibernätsansatningar. CUF menar att långsiktighet måste vara ett ledord för att kunna främja tillväxt och hållbarhet. Det är vad industrin, näringslivet och det svenska folket efterfrågar. För att privata aktörer ska våga göra investeringar inom transportsektorn krävs det att politiken stakar ut inriktningen i arbetet för flera år framåt. Detsamma gäller mindre aktörer såsom nätfibergemenskaper och vägföreningar. Långsiktiga
4420 förutsättningar är därför väsentligt i arbetet med transportsystemens ekonomi.

CUF menar att det offentliga ska vara garanten för utveckling och underhåll av infrastruktur i hela landet. Det är inte samma sak som att vara den enda aktören. CUF ser positivt på och uppmuntrar lösningar där privata aktörer bygger och underhåller infrastruktur såsom vägar,

4425 elnät och järnvägar. Samverkan och dialog mellan den privata aktören och landsting, region och kommun är viktigt för att kunna koordinera region- och trafikplanering. CUF menar även att Trafikverket bör kunna bistå privata aktörer med stöd och administrativ avlastning för att uppmuntra fler privata eller ideella lösningar att utvecklas. För att kunna trygga Sveriges kommunikationsförbindelser är det viktigt att staten har fortsatt inflytande över det svenska stam- och motorvägsnätet.

4430 CUF menar att en lösning för finansiering av större infrastrukturprojekt kan vara så kallade OPS-lösningar. OPS-lösningar står för offentlig-privat samverkan och innebär att näringslivet helt eller delvis, i ett inledningsskede, kan finansiera ett infrastrukturprojekt. Det offentliga köper sedan tillbaka projektet under en längre tidsperiod. CUF ser positivt på denna form av samverkan då den statliga, regionala och privata agendan på infrastrukturuområdet lättare kan matchas och samordnas.

4435 CUF anser att landstingen och regionerna fortsatt ska ha ansvar för kommunikationer och kollektivtrafik. Mer makt på infrastrukturuområdet bör även successivt överföras från länsstyrelsen och staten till landstingen och regionerna.

9.1.1 Transportskatter

4440 CUF vill ha ett enhetligt och marknadsneutralt transportskattesystem där utsläpp av växthusgaser och koldioxid beskattas på ett likvärdigt sätt över transportslagen. Dagens system består istället av många olika separata miljöskatter på bil, båt, tåg och flyg som beskattar olika faktorer såsom bränsle, avstånd och utsläpp. Det skapar ett heterogent och byråkratiskt system som leder till skeva incitamentsstrukturer och ökar utsläppen. CUF menar att vi behöver en skattereform för transportsektorn för att skapa ett enhetligt system som gynnar både miljön och ekonomin.

4450 CUF verkar för ett transportskattesystem som beskattar utsläpp lika, oavsett transportslag. På så sätt skapas incitament för näringslivet att förbättra de bränslen som finns, ställa om till fossilfria drivmedel och utveckla nya, klimatsmarta lösningar för transportsektorn. CUF ställer sig skarpt emot separata transportskatter på t.ex. flyget eller båten som beskattar lika oavsett utsläpp och skapar ett komplicerat och ineffektivt skattesystem.

CUF menar också att vi behöver utveckla internationella miljöskatter inom transportsektorn, men tills det är genomfört är det viktigt att Sverige går i framkant som ett grönt exempel för andra länder att ta efter.

4455 Trängselskatter såsom i Stockholm och Göteborg kan vara ett viktigt redskap för storstadsregioner att kunna minska trängsel, utsläpp och köbildning till stadskärnan. CUF menar att det fortsatt ska vara kommunerna som ska besluta om trängselskatter. I flera regioner förs redan dialog om att anpassa trängselskatterna utefter kollektivtrafikzonerna för att främja ett resmönster med större andel kollektivt resande, även på platser där

4460 personbilstrafik fortsatt är nödvändigt vissa sträckor. Det ser CUF positivt på.

CUF anser att de skattefria reseersättningar som betalas ut med offentliga medel ska vara kilometerbaserade och oberoende av trafikslag. Reseavdraget i deklARATIONEN bör fungera på samma sätt. Det handlar om att gynna de mest miljövänliga trafikslagen och inte som i dag att enbart subventionera de mest miljöskadliga. Reseavdraget behöver även bli mer begränsat än

4465 i dag. CUF anser att gränsen bör höjas till när resa till arbete överstiger fem (5) mil samt att avdraget premierar miljövänliga färdmedel.

CUF är övertygade om att transportskatter kan vara ett bra redskap för att ställa om till en grönare transportsektor, om vi utformar dem på rätt sätt. En välfungerande modell för miljöbeskattning inom infrastrukturen är ett enormt klimatkliv som kombinerar tillväxt och

4470 miljöansvar. Det gynnas både klimatet, ekonomin och världen av.

9.2 Digital infrastruktur

I dagens globaliserade samhälle är den digitala infrastrukturen precis lika viktig som den fysiska. Digital infrastruktur möjliggör inte bara kunskapsutbyte och informationsinhämtning - det skapar också hundratusentals företag och arbetstillfällen runt om i världen. Plötsligt kan

4475 du bo på en gård i Skavböke och ändå veta precis vad som händer i Shanghai och Stockholm. Du kan plugga kurser på Mittuniversitetet men ändå bo i Ånge. Den digitala infrastrukturen skapar nya möjligheter att bo och verka på landsbygden. Möjligheterna när globaliseringen flyttar ut i orter och glesbygd gör att Sverige och världen växer. Det tycker CUF är viktigt.

Blodomloppet för all digital infrastruktur handlar om bra bredband och internet. Fortfarande

4480 är det alldeles för många som bor på lands- och glesbygd som saknar den möjligheten. Ideella krafter i form av fibernätföreningar och liknande gör ett stort jobb där samhället sviker. CUF vill utöka möjligheterna till sådana föreningar genom regelförenklingar, skatteavdrag men också möjligheten till att inkludera nätgemenskaper i vissa föreningsbidrag. På så sätt blir det lättare för eldsjälarna i uppstartsprocessen.

4485 CUF verkar också för att införa driftskyldigheter för tele- och bredbandsbolag liknande de som elbolag i dagsläget har och att de på ett liknande sätt ska bli ersättningskyldiga vid längre driftuppehåll.

CUF tycker också att det är viktigt med ett välfungerande mobilnät i hela landet. Det är fortfarande alldeles för vanligt med dålig täckning som bryter samtal eller gör att samtal inte kommer fram. Därför menar CUF att det är viktigt att bygga ut det mobila bredbandet och frigöra mer utrymme för mobil telefoni. CUF vill att 700-bandet används för att förbättra mobiltäckningen på landsbygden. På så sätt kan vi få ett mobilnät som täcker större delar av Sverige men också klarar en ökad belastning när allt fler vill använda telefonnätet. Mobiloperatörer behöver även samarbeta mer på landsbygden för att bygga ut täckningen.

4495 CUF verkar för ett nationell mål om att samtliga hushåll och arbetsplatser som så önskar, ska vara uppkopplade mot välfungerande tele- och bredbandsnät senast 2025.

9.3 Järnvägstrafik

CUF menar att järnvägen utgör grunden i Sveriges kommunikationssystem. Såväl person- som varutransporter via tåg är ett av de mest miljövänliga och säkra kommunikationssätten som finns i dag. Genom att fler tar tåget kan vi minska våra transportrelaterade klimatutsläpp. Därför menar CUF att det krävs ordentliga satsningar för att bygga ut och underhålla de svenska ban- och järnvägsnäten. Endast så kan tåget bli konkurrenskraftigt mot till exempel bilen och flyget.

Sveriges järnvägsnät är i dag väldigt undermåligt och klarar inte dagens trafiktryck. Dubbelspår och fler mötescentraler men även stöd till underhåll av våra inlandsbanor är väsentligt. Ska fler välja tåget måste vi höja punktligheten, bekvämligheten och hastigheten. Då behövs också starkare banor som klarar en högre belastning. Sverige är ett långt och avlångt land där fungerande infrastruktur är en förutsättning. Järnvägen har prioriterats för lite tidigare och upprustning av framförallt regionala stambanor måste prioriteras.

4510 För att klara den gröna omställningen i transportsektorn är det också viktigt att åkerinäringen och varutransporter ställer om från transport med lastbil till tåg. Om fler transporter sker över järnvägen kan vi minska klimatutsläppen. Redan i dag ser vi hur näringslivet själva vill ställa om men efterfrågar rätt förutsättningar som gör transaktionen smidig. CUF vill öka incitamenten för företag att göra den omställningen. Tåget behöver gå i tid, reglerna behöver vara enkla och näringsidkare som går i framkant behöver få morötter.

En lösning kan vara fler så kallade kombiterminaler som möjliggör omlastning av gods över transportslagen. Varje kilometer som kan ske med ett miljövänligare transportslag än lastbil är en vinst för klimatet. Även linjespänning och signalsystem måste harmoniseras i hela Europa. CUF menar att EU kan ha en viktig roll att spela i det arbetet.

- 4520 Försenade tåg hotar trovärdigheten för tåget som transportmedel. För arbetspendlaren kan det medföra att man missar ett viktigt möte eller en middag med familjen. För företag kan det innebära dyra avbrott i produktionen eller sena leveranser till kunden. CUF menar att det måste gå att lita på tåget. Om människor upplever att tågtransporter innebär stora risker kommer de att välja bilen eller flyget att transportera sig eller sina varor med. Det är inte hållbart. CUF vill att den offentliga förseningsersättningen höjs. De gånger som tåget kommer för sent vill vi att resenärer och näringsidkare blir skäligt kompenserade.

- Höghastighetståg kan vara en lösning för att på allvar kunna konkurrera mot flyget som transportslag. CUF är positiva till att investera i höghastighetståg endast om, och i de delar, en samhällsekonomisk lönsamhet kan påvisas. Stora delar av den befintliga stambanan är dock i behov av medel för upprustning. Satsningar på stambanor, det regionala tågnätet samt på andra transportslag med låg klimatpåverkan bör prioriteras över höghastighetståg där underlaget fortfarande är tunt. CUF anser också att de järnvägssträckorna som ännu inte har elektrifieras snarast ska moderniseras. På så sätt kan diesellok bytas ut mot betydligt miljövänligare lok drivna på elektricitet.

- 4535 Att persontågstrafiken domineras av ett statligt bolag med oschyssta konkurrensfördelar skadar kraftigt kvalitén, marknaden och framväxten av andra aktörer. Ett konkurrensneutralt system skulle framförallt gynna landsbygden då andra alternativ kan växa fram som bättre tillvaratar lands- och glesbygdens förutsättningar. Konkurrens skapar lägre priser för konsumenten, högre resekvalité och bättre punktlighet. CUF vill därför privatisera och sälja ut SJ.

9.4 Vägtrafik

Sverige är ett långt och glest befolkat land där vägtrafiken fortsatt har en viktig roll att spela. Hela åkerinringen men även persontransporter på lands- och glesbygd bygger på ett väl underhållet vägnät där såväl privata som offentliga aktörer har en viktig roll att spela.

- 4545 Olika delar av landet möter väldigt olika utmaningar och behöver därför olika politiska lösningar. Den som bor i stan kanske inte behöver äga en egen bil medan för den som bor på landsbygden kan det vara en ofrånkomlighet. För CUF är det inte bilen utan utsläppen som

behöver bekämpas. Genom miljövänliga drivmedel, utveckling av elbilar och tekniska miljölösningar så kan utsläppen minska samtidigt som människor fortsatt kunna färdas med bil. Utgångspunkten för en långsiktig miljöpolitik måste alltid vara att få ned utsläppen.

CUF menar att motorvägnätet behöver byggas ut och rustas upp. Genom snabba kommunikationer blir det lättare att bo- och leva i hela Sverige. När motorvägarna blir säkrare kan även hastighetsgränsen höjas och människor ta sig fram snabbare. CUF vill även fortsatt utveckla de försök inom elektriska motorvägar som gjorts på olika platser i Sverige.

För många unga på lands- och glesbygden där kollektiva kommunikationer fortfarande saknas så kan EPA- och A-traktorer vara ett sätt att relativt snabbt kunna ta sig fram. CUF menar att säkerheten på ombyggda fordon fortsatt måste prioriteras och ställer sig bakom besiktningstvånget på samtliga A-fordon. En uppkörning i form av utökad körlektion ska ha genomförts och blivit godkänd för att ett förarbevis ska kunna utfärdas. CUF menar också att säkerhetsbälte i A-traktor ska bli obligatoriskt.

9.4.1 Cykel

Cykeltrafiken är ett viktigt transportmedel, det används av många för att till exempel ta sig till pendeltågsstationen eller busshållplatsen. I större städer är cykeln en naturlig del av stadsplaneringen men förutsättningarna för att cykla som en del av resandet är mycket mer begränsade i stora delar av landet. CUF vill se cykeln som en naturlig del av resandet.

Möjligheterna för människor på landsbygden att använda cykeln för att ta sig till kollektiva kommunikationer måste förbättras. På samma sätt är det viktigt att cykelns förutsättning i små och mellanstora städer utvecklas, där den kan användas som ett sätt att ta sig runt i stadskärnan.

CUF verkar för att cykeltrafikplaneringen ska övergå till regionerna för att lättare kunna samordna den mot övrig kollektivtrafik och därmed få in den som en naturlig del av det vardagliga resandet. I dag går ofta den kommunala (där cykeln ingår) och regionala trafikplaneringen om varandra. Det leder till missar som gör det praktiskt olönsamt att t.ex. använda cykeln för att ta sig till kollektiva anslutningar. Genom att föra över den delen till regionerna kan hela resan från dörr till dörr främjas.

CUF tycker också att den cykeluthyrningsverksamhet som finns i t.ex. Stockholm och Göteborg bör spridas i hela landet. Att ha möjlighet att med bland annat elcyklar transportera sig till busshållplatsen, tågstationen eller i stadskärnan kan även på landsbygden och i

småorter vara viktigt. CUF menar att verksamheten kan upphandlas av privata utförare och
4580 outsourcas för att öka konkurrensen och utvecklas.

9.4.2 Körkort

CUF vill ta bort kravet på introduktionsutbildning för att få handleda en person som
övningskör. Även den obligatoriska risketten bör tas bort. Detta för att de gjort det dyrare
och svårare att ta körkort samtidigt som det är oklart huruvida dessa utbildningar verkligen
4585 har fått den önskade effekten på trafiksäkerheten.

Ett körkort är ett bevis på att en förare har de förmågor som krävs för att på ett säkert vis
framföra ett fordon i trafiken. Med det i åtanke ser CUF ingen anledning att kräva ytterligare
licens för att köra taxi och verkar således för att kravet på särskild utbildning för
taxiförarlegitimation avskaffas. Däremot bör krav på särskild förarutbildning kvarstå för
4590 sjukresor med specialfordon, färdtjänst och skolskjuts.

9.5 Lufttrafik

I ett land som Sverige med stora avstånd har flyget fortfarande en viktig roll att spela. För att
inom rimliga tidsramar kunna ta sig från exempelvis norra Sverige eller Gotland är flyget ett
transportslag som fortsatt måste vara tillgängligt. Valfungerande flygtrafik är en
4595 nödvändighet om hela Sverige ska kunna utvecklas.

Samtidigt har flyget en stor klimatpåverkan och utsläppen måste minska. CUF är också
övertygade om att det går att uppnå om vi kan erbjuda fungerande alternativ till flyget och
styra mot minskade utsläpp per flygresa. För detta är flygbränslet en nyckel. CUF verkar för
en obligatorisk inblandning av förnybara bränslen – kvotplikt - för alla flyg som lyfter från
4600 svensk mark. En annan nyckel är att hitta verktyg för att premiera innovationer och tekniska
lösningar som minskar utsläppen. Det ska alltid löna sig att gå i framkant för klimatet.
Sverige och EU bör ta initiativ till internationella överenskommelser för att minimera flygets
klimatpåverkan, exempelvis genom rakare flygrutter och en förändring av
Chicagokonventionen så att flyget i högre utsträckning ska bära kostnaderna för sina utsläpp.

4605 CUF vill skilja på drönare med och utan kamera. Vi vill slopa tillståndskravet för att få flyga
drönare utan kamera och lätta på regleringarna för drönare med kamera. Detta så länge
lufttrummet inte är skyddat, privat, eller kan störa luftfartstrafiken.

9.6 Drivmedel och bränslefrågor

4610 2030 ska Sveriges fordonsflotta vara helt fossiloberoende. Goda villkor för produktion, distribution och konsumtion av förnybara drivmedel är en förutsättning för en omställning av fordonsflottan.

CUF vill se en mångfald av alternativa, förnybara drivmedel. Det offentliga ansvar är främst att leverera ramverk som styr mot minskade utsläpp och ökad andel förnybara bränslen. Men
4615 vi ser också att det offentliga kommer behöva komplettera näringslivet för att undanröja två stora hinder för en fossiloberoende fordonsflotta i tid: en svag infrastruktur för eldrivna alternativ och en produktion av flytande biobränslen som är för låg för att möta behovet.

Vad gäller laddinfrastrukturen behöver vi på olika sätt gynna utbyggnaden av snabbaddningsstationer och säkra att elsystemet klarar en ökning av antalet elfordon.
4620 Infrastrukturplaneringen i kommuner och regioner måste ta hänsyn till detta. Dessutom ser vi positivt på att försöken med elektrifierade motorvägssträckor utökas.

Vad gäller produktionen av flytande biobränslen som snabbt kan ersätta fossila bränslen i arbetsmaskiner och godstransport kommer vi att behöva ett tekniksprång för att klara behovet. Produktionen av exempelvis biodiesel kommer att behöva mångdubblas fram till
4625 2030 för att täcka behovet även om eldrivna vägtransporter, tåg och sjöfart lyckas ta en större andel av godstransporterna. Till det kommer behovet av förnybart flygbränsle. CUF ser behovet av ett ytterst ambitiöst forsknings- och utvecklingsprogram där det allmänna krockar arm med akademien och det privata näringslivet för att öka produktionen av flytande biobränslen. I kombination med ekonomiska styrmedel och en ambitiös kvotplikt ser vi detta
4630 som en möjlighet att både ställa om transportsektorn och ge Sverige en världsledande ställning när det gäller produktion av biodrivmedel.

Utöver detta ser vi gärna att satsningar på andra förnybara bränslen fortsätter och förstärks. Biogasen är ett viktigt inslag inte minst i den svenska kollektivtrafiken. Både produktionen från privata företag och verksamheter med rötterna i det allmänna avfallshandling bör
4635 främjas.

Den offentliga verksamheten har ett stort ansvar för att ställa om till förnybara drivmedel. CUF verkar därför för att all offentlig verksamhet som köper eller leasar fordon bör välja fordon som går på el eller förnybara bränslen.

9.7 Sjöfart

4640 Sjöfarten är ett relativt miljövänligt och energieffektivt transportsätt och den har stor potential att vara en stor del av framtidens effektiva och miljövänliga transportmix. En stor del av vår utrikeshandel samt export sker via den, och det är viktigt att goda förutsättningar för hamnverksamhet och sjöfart råder. För att på bästa sätt kunna nyttja de fördelar sjöfarten erbjuder måste lämplig infrastruktur till hamnarna säkerställas.

4645 CUF uppmuntrar det pilotprojekt där större europeiska hamnar, bland annat Göteborgs hamn, tillhandahållit anslutning till elnätet för större fartyg. På detta sätt kan fartyg slippa köra på tomgång för att hålla igång fartygets eget elsystem. Vi vill även verka för att tomgångskörning under längre perioder ska förbjudas i hamnområdena. Detta är en stor vinst inte bara tack vare minskade utsläpp av växthusgaser utan kanske framförallt på grund av

4650 minskade utsläpp av skadliga partiklar. Incitament för att göra elen i hamnarna mer konkurrenskraftig krävs då det i dagsläget inte är lönsamt för fartyg att koppla om till drift via det fasta elnätet när de ligger i hamn. För att ytterligare förbättra sjöfartens miljöprestanda krävs att de tillåtna svavelhalterna i bränslet, den så kallade bunkeroljan, sänks. CUF vill verka för att kraftfullare lagstiftning införs på området, speciellt i känsliga hav såsom

4655 Östersjön.

För att ge ytterligare incitament för sjöfarten att reducera sina utsläpp vill CUF att sjöfarten skall inkluderas i EU:s handel med utsläppsrätter. Vi ser också positivt på att svaveldirektivet och liknande initiativ skärps och vidareutvecklas.

9.8 Kollektivtrafik

4660 Om vi ska kunna lösa klimatutmaningarna behöver fler människor välja kollektivtrafik och cykel istället för bilen. Genom att åka kollektivt minskar vi inte bara utsläppen utan även buller, föroreningar och säkerhetsrisker. Det menar CUF är viktigt, framförallt i våra större städer. Det måste bli enklare att använda flera transportslag under samma resa, till exempel genom att ta cykeln till pendeltåget. Därför vill CUF att regioner och kommuner aktivt jobbar

4665 med att ta fram regionala utvecklingsplaner som främjar byggandet av fler regionala cykelvägar och infartsparkeringar.

CUF tror att tillgängligheten, punktligheten och bekvämligheten är viktiga faktorer för att göra kollektivtrafiken mer attraktiv. Enklare byten samt fler och tätare turer på de platser där efterfrågan finns kan vara en del i att öka kvalitén på kollektivtrafiken. CUF vill därför att

4670 länsjärnväg och bannät binds samman i trafikplaneringen. Smidiga bytespunkter möjliggör ett förenklat livspussel för många människor vilket ökar attraktiviteten i kollektivtrafiken.

CUF välkomnar en mångfald i kollektivtrafiken. Tunnelbana under jord, spårvagnar över jord, bussar, linbanor, båtar och så vidare. Det ökar människors valmöjligheter i det kollektiva resandet. Investeringar inom kollektivtrafik måste dock göras på samma premisser som inom övrig infrastruktur. Utan påvisad samhällsekonomisk nytta riskerar skrytbyggen att bli en flopp och miljoner av skattepengar att bli försakade. En långsiktig strategi för kollektivtrafiken som matchas mot infrastrukturagendan är viktig för gemensamma investeringar med tydliga förutsättningar. Det är också viktigt att vid planering av nya bostadsområden också planera för att ge de boende möjligheten att resa kollektivt till och från sitt hem.